

I. Č Á S T

Obecná ustanovení

Seznam zkratk :

ObchZ	zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ŽivZ	zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
VOS	veřejná obchodní společnost
KS	komanditní společnost
SRO	společnost s ručením omezeným
AS	akciová společnost

I. Úvodní pojmy

1. Charakteristika obchodního práva a struktura obchodního zákoníku

Obchodní právo České republiky lze charakterizovat jako soubor zcela účelově vytvořených právních norem, které upravují majetkoprávní postavení podnikatelů a vztahy vznikající mezi nimi v souvislosti s jejich podnikatelskou činností. Ve vymezeném rozsahu však upravuje obchodní právo i vztahy mezi nepodnikatelskými subjekty a některé veřejnoprávní vztahy mezi podnikatelem a státem (např. úprava obchodního rejstříku, účetnictví podnikatelů aj.).

Obchodní právo je považováno za součást soukromého práva, a to i přesto, že i sám obchodní zákoník obsahuje celou řadu norem veřejnoprávní povahy. Kritériem pro určení hranic obchodního práva a tradičně dvojice pojmů : obchodník a obchod, přičemž naše právo operuje s pojmy podnikatel a obchodní závazkový vztah. Zjednodušeně řečeno : pro soukromé právo a tedy i pro právo obchodní jsou charakteristické dva znaky :

- a) všechny subjekty vstupující do obchodních (závazkových) vztahů jsou si vzájemně rovny,
- b) počet dispozitivních norem převyšuje počet norem kogentních.

Právní normy zahrnované do obchodního práva tvoří relativně ucelený a jednotný soubor, který je možné označit jako systém obchodního práva. Ze systémového hlediska lze tedy obchodní právo rozčlenit na :

a) obecnou část, kterou reprezentuje především právní úprava postavení podnikatelů, obchodní firmy a dalších práv na označení, obchodního rejstříku, jednání podnikatelů, účetnictví podnikatelů aj., což v podstatě zahrnuje první část obchodního zákoníku,

b) zvláštní část, která se dále dělí na :

- právo obchodních společností (tzv. společenstevní právo),
- právo obligační (závazkové),
- právo soutěžní (právo hospodářské soutěže a nekalé soutěže),
- právo průmyslového a jiného duševního vlastnictví,
- právo cenných papírů,
- právo burzovní,
- rozhodování obchodních sporů, konkurz a vyrovnání.

Hlavním pramenem obchodního práva v České republice je zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1992 (dále též jen "ObchZ").

Obchodní zákoník se skládá ze čtyř částí :

Část první : Obecná ustanovení

(věcná a osobní působnost ObchZ, vymezení pojmů podnikání, podnikatel, podnik a obchodní jmění, organizační složka podniku, obchodní firma, jednání podnikatele, prokura, obchodní tajemství, podnikání zahraničních osob v ČR, obchodní rejstřík, účetnictví podnikatelů, hospodářská a nekalá soutěž)

Část druhá : Obchodní společnosti a družstvo

(obecná ustanovení o obchodních společnostech, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo; obchodními společnostmi jsou rovněž evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení, které jsou upraveny též právem Evropských společenství a zvláštními právními předpisy)

Část třetí : Obchodní závazkové vztahy

(obecná ustanovení o obchodních závazkových vztazích, smluvní typy pro oblast obchodu a podnikání, zvláštní ustanovení pro obchodní závazkové vztahy v mezinárodním obchodu)

Část čtvrtá : Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

2. Předmět úpravy obchodního zákoníku

Předmětem úpravy obchodního zákoníku je postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy a jiné vztahy s podnikáním související (srov. ust. § 1 odst. 1 ObchZ) Jedná se o vymezení věcné působnosti obchodního zákoníku.

Obchodním zákoníkem se kromě vztahů vznikajících mezi podnikateli ve smyslu ust. § 2 odst. 2 ObchZ řídí i právní vztahy jiných osob (nepodnikatelských subjektů, např. v rámci hospodářské soutěže). *Jinými vztahy*, které souvisejí s podnikáním, jsou vztahy týkající se obchodního rejstříku, účetnictví podnikatelů atd. Dle ust. § 4 ObchZ se ustanoveními tohoto zákona řídí i vztahy jiných osob než podnikatelů, stanoví-li to tento zákon nebo zvláštní zákon. Může se jednat např. o závazkové vztahy taxativně vymezené v ust. § 261 odst. 3 ObchZ, nebo pokud se strany dle ust. § 262 ObchZ na jeho použití písemně dohodnou.

Podle ust. § 1 odst. 2 ObchZ se právní vztahy uvedené v odst. 1 řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, a není-li jich, podle zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník.

3. Vztah občanského zákoníku a obchodního zákoníku

Občanský zákoník a další občanskoprávní předpisy se v oblasti obchodu a podnikání použijí ve dvou případech :

- * buďto obchodní zákoník "hledanou" problematiku neobsahuje vůbec - potom se zcela použijí ustanovení občanského zákoníku a občanskoprávních předpisů, nebo
- * obecnou úpravu určité problematiky zakotvuje občanský zákoník a speciální úpravu téhož zákoník obchodní - pak je nutné užít předpisy oba.

Speciální úprava v obchodním zákoníku má však **přednost** před obecnou úpravou v zákoníku občanském (dále též jen "ObčZ"), ale jen v tom rozsahu, v jakém se od obecné úpravy v občanském zákoníku odchyluje. Pouze obchodní zákoník se použije tehdy, obsahuje-li samostatnou nebo komplexní úpravu nezávislou na zákoníku občanském (samostatná úprava : např. bankovní záruka, komplexní úprava : např. ručení).

V určitých případech jsou zmiňované předpisy na sobě nezávislé :

1) právní úprava je pro oblast obchodu a podnikání obsažena v plném rozsahu v obchodním zákoníku – např. vymezení pojmů podnikání, podnikatel, podnik, obchodní rejstřík, obchodní firma, obchodní společnost, bankovní záruka, smlouva o otevření akreditivu,

2) právní úprava je pro oblast obchodu a podnikání obsažena pouze v občanském zákoníku, příp. jiných občanskoprávních předpisech (např. kupní smlouva, jejímž předmětem je nemovitost, pojistná smlouva, převzetí dluhu, postoupení pohledávky, nájem nebytových prostor atd.).

Složitější a náročnější je situace, kdy je příslušná právní úprava obsažena v zákonících obou - v občanském obecně, v obchodním speciálně. Jedná se např. o některá ustanovení o právních úkonech, některá ustanovení o uzavírání smlouvy, některá ustanovení o smluvní pokutě, některá ustanovení o zástavním právu atd.

Všimněte si proto, kde se v názvu hlavy, dílu, oddílu slova "*některá ustanovení o...*". Navedou Vás k použití i občanského zákoníku. Neznamena to však, že tam, kde takový nadpis chybí, vystačí se vždy jen s úpravou obchodněprávní (srov. např. pojmy fyzická osoba, právnická osoba, sdružení atd.)

Z provedené systematiky obchodního práva, je na první pohled zřejmé, že obchodní právo není tvořeno pouze obchodním zákoníkem, ale i celou řadou dalších právních předpisů povahy soukromoprávní i veřejnoprávní, proto nelze hovořit pouze o vztahu obchodního a občanského zákoníku, ale též o vztahu obchodního zákoníku k dalším právním předpisům (živnostenský zákon, zákon o burzách, zákon o bankách, zákon o cenných papírech, zákon o dluhopisech, zákon o konkurzu a vyrovnání, zákon o ochraně hospodářské soutěže, zákon o ochranných známkách, nařízení vlády, vyhlášky ministerstev).

4. Obchodní zvyklosti

Zvyklosti nejsou v kontinentálním právu pramenem práva. Obchodní zákoník však hovoří o obchodních zvyklostech, které k okamžiku nabytí jeho účinnosti na našem území ještě neexistovaly, ale které se postupem let vytvářejí a vzhledem k mezerovitosti obchodního zákoníku budou vedle judikatury významnou oporou i při uzavírání smluv. Slovy zákona (§ 264) se při určení práv a povinností ze závazkového vztahu přihlíží i k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně v příslušném obchodním odvětví, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo se zákonem. V praxi se tedy předpokládá jejich dodržování jako doplňku k právní úpravě a smluvní úpravě. Obchodní zvyklosti, ke kterým se má podle smlouvy přihlížet, se použijí před těmi ustanoveními obchodního zákoníku, která nemají donucující (kogentní) úpravu.

Obchodní zvyklosti (ustálená pravidla) mají různý obsah. Některá jsou dodržována všeobecně v obchodní oblasti jako takové při obchodech všeho druhu (srov. § 1 odst. 2 ObchZ). Zvyklosti dle § 264 ObchZ se vztahují jen k určitému druhu obchodů, určitému druhu zboží

nebo k určitému druhu díla. Jiné zvyklosti budou dodržovány např. v bankovníctví, jiné ve stavebnictví.

Pokud strany např. uvedou ve smlouvě, že ke splnění díla je zhotovitel povinen provést jako součást díla komplexní zkoušku (bez dalších podrobností), podle obchodních zvyklostí to znamená, že bude provedena zkouška smontovaného technologického zařízení v rozsahu, z něhož je zřejmé, že zařízení je schopné provozu v běžných podmínkách, tj., že je schopné zkušebního provozu. Z uplatněné obchodní zvyklosti je zřejmé, jak při komplexní zkoušce postupovat, jaký má zkouška právní význam z hlediska práv a povinností stran, přičemž povinnost respektovat tuto zvyklost vyplývá z příslušných ustanovení obchodního zákoníku.

Obchodní zvyklosti je třeba odlišovat od zvyklostí, které jsou v obchodu a podnikání běžně dodržovány, aniž by měly výše uvedený normativní obsah. V obchodní praxi se např. ustálilo, že podepisují-li smlouvu za účastníka (právní osobu) dvě fyzické osoby, podepisuje se osoba s významnějším postavením na dokumentu vlevo. Pokud by ovšem tato zvyklost dodržena nebyla, nevyvolá to žádné právní důsledky.

II. Vybrané zásady obchodního zákoníku

Ve výčtu pramenů uvádí obchodní zákoník na posledním místě zásady. Jedná se o jisté principy, které prostupují celým předpisem a které musíte vzít v úvahu jak při existenci právní úpravy, tak zejména při její absenci. Některé zásady, event. jejich znaky, jsou v obchodním zákoníku zmíněny, jiné lze jen dedukovat z konkrétních ustanovení, zejména z jejich smyslu a účelu. Pro potřeby tohoto studijního textu jsou vybrány alespoň ty nejdůležitější.

1. Zásada smluvní volnosti

Zásada (princip) smluvní volnosti (svobody) se projevuje ve dvou směrech :

- 1) ve svobodě každého rozhodnout se, zda a s kým smlouvu uzavře,
- 2) ve svobodě určit obsah této smlouvy.

V soukromém právu zásadně neplatí princip kontraktační povinnosti, tzn. povinnosti uzavřít určitou smlouvu, popř. ji uzavřít s určitým a určeným partnerem.

Povinnost uzavřít smlouvu stíhá podle současné úpravy toho podnikatele, který vystupuje na straně nabídky (dodavatele), v několika případech :

- 1) jde-li o povinnost **dobrovolně** převzatou, a to buď na základě smlouvy o budoucí smlouvě (§ 289 a násl. ObchZ) nebo na základě vyhlášení obchodní veřejné soutěže za podmínek uvedených v ust. § 287 odst. 2 ObchZ,

2) jde-li o povinnost **uloženou právním předpisem** straně poskytující zboží, služby nebo jiná plnění, tzn. dodavateli – dodávka plynu, elektřiny, tepla, vody z veřejných vodovodů, přepravu zásilek státní poštou,

3) jde-li o **případy zvláštní kontraktační povinnosti** např. dle zák. č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů (srov. § 13),

4) jde-li o **subjekty se zvláštním právním postavením** – např. investiční společnost a fond musí uzavřít smlouvu s bankou o výkonu funkce depozitáře, tzv. svobodná povolání (např. advokát) musí uzavřít smlouvu s pojišťovnou o pojištění odpovědnosti za škodu, který by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem činnosti.

Svoboda podnikatele rozhodnout se, s kým uzavře určitou smlouvu, je rovněž limitována předpisy o ochraně hospodářské soutěže.

Ke znakům smluvní volnosti se řadí :

a) Zrušení kontraktační povinnosti (charakteristické pro období účinnosti hospodářského zákoníku, kdy stát prostřednictvím státního orgánu diktoval socialistické organizaci s kým a za jakých podmínek má smlouvu uzavřít).

Mylně (a to obzvláště podtrhuji) bývá zastáván názor, že kontraktační povinností je smlouva o uzavření budoucí smlouvy (ust. § 289 ObchZ a násl.), s čímž naprosto nelze souhlasit. I tuto smlouvu uzavírají strany na základě svobodně projevené vůle a bez nátlaku třetího subjektu, např. státu. Za obdobu kontraktační povinnosti však lze považovat ust. § 287 odst. 2 ObchZ, kde se říká, že vyhlášovatel je oprávněn odmítnout všechny předložené návrhy, jestliže si toto právo vyhradil v podmínkách soutěže.

Jinými slovy : pokud si vyhlášovatel toto právo výslovně nevyhradí (záměr, opomenutí, neznalost právního předpisu), je povinen s jedním navrhovatelem smlouvu uzavřít, ovšem pouze za předpokladu, že bude vyhovovat jeho předpokládaným záměrům.

Povinnost uzavřít smlouvu stíhá podle současné právní úpravy toho podnikatele, který vystupuje na straně nabídky, v těchto případech :

- a) jde-li o povinnost dobrovolně převzatou (smlouva o smlouvě budoucí) anebo na základě vyhlášení obchodní veřejné soutěže,
- b) je-li povinnost uložena právním předpisem – vznik takové povinnosti je pravidelně vázán na splnění příslušných právních podmínek stranou, která uzavření smlouvy na určité plnění požaduje
  - přeprava zásilek státní poštou,
  - dodávka elektřiny, plynu, tepla, vody z veřejných vodovodů,

- investiční společnost a investiční fond jsou povinny uzavřít s bankou smlouvu o výkonu funkce depozitáře,
- tzv. svobodná povolání – před zahájením činnosti musí uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by v souvislosti s výkonem tohoto povolání mohla vzniknout (např. advokát).

b) Neformálnost smluv

K platnosti smlouvy se podle hospodářského zákoníku většinou vyžadovala její písemná forma. Obchodní zákoník však v ust. § 272 odst. 1 stanoví, že smlouva vyžaduje k platnosti písemnou formu pouze v případech stanovených v zákoně (srov. např. ust. § 289 odst. 2, ust. 476 odst. 2, ust. § 673 odst. 2 aj.), nebo když alespoň jedna strana při jednání o uzavření smlouvy projeví vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě. Občanský zákoník v ust. § 46 odst. 1 hovoří podobně o dohodě účastníků. Povinnost písemné formy je vždy vyjádřena v úvodním ustanovení právní úpravy konkrétní smlouvy, většinou ve druhém odstavci prvního paragrafu. V ostatních případech lze smlouvu uzavřít i ústně (srov. např. ust. § 409 ObchZ, ust. § 497 ObchZ, ust. § 536 ObZ, ust. 642 ObchZ aj.).

Je-li smlouva uzavřena písemně, pak musí mít podle občanského zákoníku i každá změna nebo zrušení písemnou formu. Tuto podmínku musí splňovat smlouvy mezi podnikateli uzavřené podle občanského zákoníku (např. kupní smlouva, jejímž předmětem je nemovitost). Pro obchodní smlouvy povahy relativní, absolutní a fakultativní tato úprava neplatí. I písemně uzavírané smlouvy podle ObchZ mohou být měněny nebo rušeny ústně, ať už byly v písemné formě uzavřeny dle zákona nebo projevem vůle stran. Písemnou formu by změna nebo zrušení obchodní smlouvy musely vykazovat jen v případě, když by si ji strany v písemně uzavřené smlouvě písemně sjednaly.

c) Dispozitivnost

O obchodním zákoníku se říká - a jistě právem - že je založen na dispozitivnosti. Toto konstatování nelze nepřijmout už jen z toho důvodu, že právní předpisy z oblasti práva soukromého jsou rozsáhlým spektrem dispozitivních norem charakteristické.

O první, obecné části obchodního zákoníku v uvedeném smyslu slova hovořit nelze, protože vymezuje zejména pojmy a podává definice, od kterých se nelze odchýlit, ale naopak je nutné přijmout je v podobě, jakou zákonodárce předkládá.

Ve druhé části, která se zaměřuje na úpravu obchodních společností a družstva, již nalezneme značný počet dispozitivních norem (srov. např. právní úpravu veřejné obchodní společnosti).

Nejvýrazněji se však uvedené konstatování projevuje v části třetí nazvané Obchodní závazkové vztahy. Klíčovým ustanovením je zde § 263 odst. 1 ObchZ, který taxativním způsobem vypočítává všechna kogentní ustanovení třetí pro třetí část ObchZ. Vzhledem k rozsáhlosti a obsáhlosti třetí části je jejich počet velmi omezený, všechna zbývající ustanovení mají dispozitivní povahu, proto je možné "směle" hovořit o dispozitivnosti obchodního zákoníku.

Čtvrtá část ObchZ obsahuje ustanovení společná, přechodná a závěrečná, která z logiky věci musí mít spíše povahu kogentní.

Velmi jednoduše řečeno :

a) kogentní (kategorické, imperativní) normy jsou takové, od kterých se nesmíte odklonit, neboli musíte je přijmout v takovém znění, jaké přináší zákon. Příslušné kogentní ustanovení obvykle obsahuje slůvka „musí“ nebo „je povinen“. Mnohdy je však jeho formulace taková, že neumožňuje dvojí výklad – tzn., že je kogentní, nikoliv dispozitivní. Např. : „Zneužití většiny stejně jako menšiny hlasů ve společnosti je zakázáno“.

b) dispozitivní norma nám určité chování (jednání) nabízí, nepřikazuje nám jednat právě tímto a žádným jiným způsobem. Pokud se však nedohodnete se svým obchodním partnerem jinak, platí to, co říká zákon. Jak dispozitivní paragraf poznáte ? Obvykle začíná nebo končí slovy : „nestanoví-li smlouva jinak“ nebo „nedohodnou-li se strany jinak“. Vezměte na vědomí, že taková formulace Vám však neumožňuje dohodnout se v rozporu se zákonem a tím porušit jeho účel, smysl a zásady.

d) Inominátní kontrakty

Obchodní zákoník (shodně jako i řada zahraničních kodexů soukromého práva) obsahuje ve své třetí části právní úpravu klasických smluvních typů, které se takto vyvinuly již z římského práva. Historicky přísluší ke každé smlouvě vžitý název, proto se tyto smlouvy také označují jako pojmenované (kupní smlouva, smlouva o dílo, smlouva o úvěru, smlouva o tichém společenství aj.).

V ust. § 269 odst. 2 ObchZ (stejně jako v ust. § 51 ObčZ) je stranám dána možnost uzavřít i nepojmenovanou smlouvu. Jejich přípustnost a existence je jedním z komponentů zásady smluvní volnosti. Podle své vůle můžete uzavřít jak smlouvu, která je zákonem výslovně upravena, tak i smlouvu, která jako celek upravena není. Záleží pouze na stranách, aby sjednaná smlouva, co do obsahu, odpovídala jejich skutečné vůli. Obchodní zákoník uvádí, že pokud účastníci smlouvy dostatečně neurčí **předmět** svých závazků, smlouva uzavřena není. To znamená, že teprve dohodou stran o podstatných náležitostech smlouvy, dochází k jejímu vzniku. Strany musí dostatečně určitě stanovit vzájemná práva a povinnosti, aby bylo možno definovat obsah smlouvy a zároveň projevit vůli, že proces uzavírání smlouvy je ukončen. Mezi

nejčastější nepojmenované smlouvy se v praxi řadí leasing, franchising, faktoring aj.; některé mají dosah i do veřejného práva (smlouva o poskytnutí lékařské péče, smlouva o pobytu v zařízení důchodového zabezpečení aj.).

2. Zásada rovného postavení stran

Strany (účastníci) obchodní smlouvy mají rovné postavení. V obchodním právu se neuplatňuje nadřazenost a podřazenost stran, jako je tomu v právu veřejném (např. v právu správním či trestním). Tedy i stát, coby podnikatel v nejširším smyslu slova, má rovné postavení ve vztahu, do něhož by vstupoval např. s veřejnou obchodní společností. O rovnosti podnikatelů podle ust. § 2 odst. 2 ObchZ uzavírajících obchodní závazkový vztah není třeba hovořit.

3. Zásada dobré víry a ochrany třetích osob

Uvedená zásada je v obchodním zákoníku vyjádřena zejména v právní úpravě obchodního rejstříku. Proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, nemůže ten, jehož se zápis týká namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti, nestanoví-li zákon jinak. Omezené množství výjimek formuluje zákon velmi výstižně a přesně.

4. Zásada poctivého obchodního styku

Ustanovení § 265 ObchZ říká, že výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepožívá právní ochrany.

Jeden ze strašících komentářů k obchodnímu zákoníku (Stuna, S. a kol., TRIZONIA, Praha 1992) uvádí, že se toto ustanovení vztahuje na všechny případy tzv. šikany, při které se výkonem práva nesleduje hospodářský cíl, ale pouze poškozování druhé strany. Tento cíl je v rozporu s podstatou podnikání. Za jednání, které je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku lze považovat i každé jednání směřující k podstatnému narušení formálně právní rovnosti stran. Citované ustanovení je nutné vykládat v souvislosti s ostatními ustanoveními zákona a jeho případnou širokou interpretací nelze narušit právní jistotu mezi stranami. Z termínu "nepožívá právní ochrany" vyplývá, že uvedená práva nelze vymáhat, popř. je vykonat právním úkonem (např. odstoupením od smlouvy). Na základě tohoto ustanovení nelze např. vymáhat nepřiměřeně vysoké úroky sjednané mezi stranami.

Strany mají sice obchodním zákoníkem zajištěnou širokou smluvní volnost, ale na druhé straně nesmí svých práv zneužívat a překročit meze vyplývající ze zásad poctivého

obchodního styku. Uspokojivou odpověď na tuto problematiku lze očekávat ve vznikající judikatuře.

Dobrymi mravy se rozumí souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních. Použití ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. nelze vyloučit na základě úvahy, že takový výkon práva, který odpovídá zákonu, je vždy v souladu s dobrými mravy. (Rozsudek NS ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. Cdon 69/96)

5. Zásada profesionality

V ust. § 267 odst. 2, tzn. ve třetí části ObchZ nazvané Obchodní závazkové vztahy, je normováno, že ve vztazích upravených tímto zákonem neplatí ustanovení § 49 občanského zákoníku. Toto ustanovení stanoví, že účastník, který uzavřel smlouvu v tísní za nápadně nevýhodných podmínek, má právo od smlouvy odstoupit.

Jednání v tísní v obchodních závazkových vztazích nemá na jejich platnost a závaznost vliv. Neopravňuje k odstoupení od smlouvy, a tím ani k uplatňování nároků na náhradu škody či na plnění z titulu bezdůvodného obohacení. Tato úprava však nevylučuje omezení či vyloučení právní ochrany výkonu práv pro rozpor se zásadami poctivého obchodního styku (§ 265 ObchZ) nebo s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 ObčZ).

Shrnutí

1. Obchodní zákoník

a) kogentní normy obchodního zákoníku

b) dispozitivní normy obchodního zákoníku

Odkazuje-li smlouva na obchodní zvyklosti, použijí se před dispozitivními normami.

Chybí-li právní úprava v obchodním zákoníku, použije se :

2. Občanský zákoník a občanskoprávní předpisy

Chybí-li právní úprava v občanském zákoníku a občanskoprávních předpisech, použijí se :

3. Obchodní zvyklosti

Nejsou-li v praxi zavedené obchodní zvyklosti, vychází se ze :

4. Zásad obchodního zákoníku.

III. Podnikání. Podnikatel. Podnik. Sídlo. Obchodní firma

1. Podnikání

Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku (§ 2 odst. 1 ObchZ).

Vymezení pojmů :

* soustavnost : není totožná s nepřetržitostí a trvalostí, za podnikání je považována i o činnost provozovaná sezónně nebo v určitých, byť nepravidelných intervalech, podnikáním však není činnost nahodilá, výjimečná, příležitostná nebo občas vykonávaná,

* samostatnost : možnost (oprávnění) osoby, která činnost provádí, samostatně rozhodovat podle vlastní úvahy o době, místě a organizaci vykonávané činnosti,

* vlastní jméno : podnikatel provozuje svou činnost pod svým jménem (firmou), které má zapsané v obchodním rejstříku nebo jiném registru,

* vlastní odpovědnost : podnikatel jedná sám za sebe, nikoliv na odpovědnost jiné osoby, podnikáním není tedy činnost společníka, který jedná jménem společnosti, protože práva a povinnosti vznikají jinému subjektu, tzn. obchodní společnosti.

* zisk : záměr a motiv podnikatele v peněžité i nepeněžité formě, ziskovosti (majetkového prospěchu) nemusí však být vždy dosaženo a přesto půjde o podnikání.

Povaha nebo platnost právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání; tím není dotčen § 49a občanského zákoníku. Osoba, která uskutečňuje činnost, k níž se podle zvláštních právních předpisů vyžaduje ohlášení nebo povolení, bez takového ohlášení nebo povolení, a osoby, které takovou činnost uskutečňují jménem jiné osoby anebo na její účet, odpovídají za škodu tím způsobenou; tím není dotčena jejich odpovědnost podle zvláštních právních předpisů.

Ust. § 49a ObčZ stanoví, že právní úkon je neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.

2. Podnikatel

Podnikatelem podle ust. § 2 odst. 2 ObchZ je :

a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,

(obchodní společnosti, státní podniky, státní peněžní ústavy, státní pojišťovny, burzy, České dráhy aj.)

b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,

(živnostenský list, koncesní listina vydané živnostenským úřadem po splnění podmínek stanovených zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů)

c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského podnikání podle zvláštních předpisů,

(ČTK, Český rozhlas, lékaři, lékárníci, advokáti, auditoři aj.)

d) fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

(samostatně hospodařící rolníci podnikající za podmínek stanovených zák. č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, ve znění pozdějších předpisů).

3. Podnik a organizační složka podniku

Podnikem se pro účely obchodního zákoníku rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání (zaměstnanci, ochranná známka, obchodní tajemství, know-how aj.). K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.

Podnik je věc hromadná. Na jeho právní poměry se použijí ustanovení v právním smyslu. Tím není dotčena působnost právních předpisů vztahujících se k nemovitým věcem, předmětům průmyslového a jiného duševního vlastnictví, motorovým vozidlům apod., pokud jsou součástí podniku.

Odštěpný závod je organizační složka podniku, která je jako odštěpný závod zapsána v obchodním rejstříku. Při provozování odštěpného závodu se užívá obchodní firma podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod (např. Česká pošta, s. p., odštěpný závod, České Budějovice, Senovážné nám. 12).

Vedoucí organizační složky podniku se zapisuje do obchodního rejstříku a je zmocněn za podnikatele činit veškeré právní úkony týkající se této složky.

Obdobné postavení jako odštěpný závod má i jiná organizační složka podniku, jestliže zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku.

Provozovnou se rozumí prostor, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost. Obdobným způsobem definuje provozovnu § 17 zák. č. 455/1991 Sb, živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů (ŽivZ), i když ten ji vymezuje jenom pro provozování živnosti, a z formulace, podle níž je provozovnou také stánek, pojízdná prodejna a obdobné zařízení, sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb lze dovodit závěr, že je to pojetí značně užší. Např. prodej cukrovinek na pláži by podle živnostenského zákona zřejmě provozovnou nebyl. Rovněž tak nelze ve smyslu živnostenského zákona považovat za provozovnu prostor, v němž se uskutečňuje podnikání jiných osob než živnostníků – ordinace lékařů, kanceláře advokátů, daňových poradců aj., neboť ti nejsou živnostníky. Jejich prostory budou provozovnamí ve smyslu § 7 obchodního zákoníku.

Provozovna musí být označena obchodní firmou nebo jménem a příjmením anebo názvem podnikatele, k níž může být připojen název provozovny nebo jiné odlišující označení.

4. Sídlo

Nezbytným pojmovým a identifikačním znakem právnické osoby je její sídlo. Obecná právní úprava sídla je obsažena v § 19c občanského zákoníku. Sídlo musí být určeno již při zřízení právnické osoby. Určuje se adresou, kde právnická osoba sídlí skutečně, tedy místem, kde je umístěna její správa a kde se veřejnost může s právnickou osobou stýkat.

Uvádí-li právnická osoba jako své sídlo jiné místo, než své sídlo skutečné, může se každý dovolávat i jejího skutečného sídla.

Sídlo právnické osoby může být v bytě pouze v případě, že je to slučitelné s jejím účelem a odpovídá to i povaze a rozsahu její činnosti.

U právnické osoby zapsané do obchodního rejstříku nebo jiného veřejného rejstříku postačí, pokud její zakladatelský dokument uvede namísto adresy sídla jen obec, kde je její sídlo. K zápisu do tohoto rejstříku však musí ohlásit plnou adresu svého sídla.

Místem podnikání fyzické osoby je adresa zapsaná jako její místo podnikání v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci. Podnikatel je povinen zapisovat do obchodního rejstříku své skutečné místo podnikání. Sídlem organizační složky podniku se rozumí adresa jejího umístění.

5. Obchodní firma

Podstatnou náležitostí každé smlouvy je identifikace stran, která spočívá především ve správném a přesném uvedení obchodní firmy tak, jak je pro podnikatele zapsána v obchodním rejstříku.

Firemní právo je ovládáno několika zásadami, z nichž je v první řadě nutné jmenovat zásadu firemní povinnosti. Každý podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku musí obchodní firmu mít a užívat, není to záležitost jeho volby či vůle.

Obchodní firma (dále též jen "firma") je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel je povinen činit právní úkony pod svou firmou (§ 8 odst. 1 ObchZ).

Na podnikatele nezapsaného v obchodním rejstříku se ustanovení o firmě nevztahují. Je-li podnikatel fyzickou osobou nezapsanou v obchodním rejstříku, je povinen činit právní úkony pod svým jménem a příjmením, je-li nezapsanou právnickou osobou, pak pod svým názvem.

Firmou fyzické osoby podnikatele je její jméno a příjmení. Firma fyzické osoby může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání, vztahující se zpravidla k této osobě nebo druhu podnikání. Dodatky nejsou povinnou součástí firmy fyzické osoby. Jejich nezbytnost je projevem zákonného požadavku nezaměnitelnosti firmy s firmou jiného podnikatele, který je již zapsán v příslušném rejstříku.

Firmou obchodní společnosti a družstva je název, pod kterým jsou zapsány v obchodním rejstříku. Nedílnou součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu (např. v. o. s., kom. spol., spol. s r. o., akciová společnost).

Firma jako celek nesmí vzbuzovat klamnou představu o podnikateli nebo předmětu podnikání a nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele. Za zaměnitelnou je třeba pokládat obchodní firmu tehdy, pokud se shoduje (nebo jen nepatrně odlišuje) v určité výrazné – dominantní části s obchodní firmou jiného podnikatele. V přirozenosti zákazníků totiž je, že jim utkví v paměti většinou právě taková dominantní část obchodní firmy. Zaměnitelnost obchodních firem se posuzuje především z pohledu průměrného zákazníka a podnikatele.

Pro imanentní vlastnost obchodní firmy, totiž přesnou identifikaci subjektu, jemuž přísluší, stanoví obchodní zákoník kogentně nejen náležitosti jeho tvorby, ale rovněž požadavky pro jeho eventuální převod, přechod a změnu.

Kdo zdědí podnik, může podnikat pod dosavadní firmou s nástupnickým dodatkem, jen má-li k tomu výslovný souhlas zůstavitele nebo dědiců (přechod obchodní firmy).

Převod firmy bez současného převodu podniku je nepřípustný. Převod firmy je možný i při převodu části podniku, bude-li podnikatel provozovat zbývající část pod jinou firmou nebo tato část zanikne s likvidací.

Kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, může se proti neoprávněnému uživateli domáhat :

- a) zdržení se takového jednání,
- b) odstranění závadného stavu,
- c) vydání bezdůvodného obohacení,
- d) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (i v penězích),
- e) náhrady škody.

Další speciální požadavky kladené na tvorbu obchodní firmy stanoví speciální ustanovení o jednotlivých typech obchodních společností.

Shrnutí

Obchodní firma má význam jako :

- a) atribut právní subjektivity podnikatele,

- b) jeden ze základních pojmových znaků podnikání,
- c) ochranné označení, jež je předmětem práv duševního vlastnictví,
- d) speciální typ nehmotného statku vyznačující osobitost podnikatele.

IV. Jednání podnikatele

Jedním ze základních institutů obchodního zákoníku je „jednání podnikatele“. Základní právní úpravu naleznete v první části, počínaje § 13 a konče § 16.

K celkovému pochopení této problematiky však musíte vzít v úvahu i další ustanovení : § 31a, § 64, § 66, § 70 odst. 3, § 72 odst. 1, § 85, § 101, § 133, § 191 a § 243 ObchZ.

Ust. § 13 ObchZ má těsnou vazbu na občanský zákoník, konkrétně na úpravu zastoupení (srov. § 22 a násl.). Je nezbytné, abyste tuto důležitou materii správně pochopili, neboť je nedílnou součástí studia obchodních společností a obchodních závazkových vztahů. Musíte znát, které osoby jsou oprávněné jednat jménem jednotlivých obchodních společností a které jsou oprávněné činit právní úkony (např. sjednávat a podepisovat smlouvy). Pokud obchodní smlouvu podepíše osoba, která k tomu nebyla oprávněna, je taková smlouva neplatná !

Jednotlivá ustanovení jsou interpretována dle odstavců, které obsahují jednání podnikatele v závislosti na jednající osobě.

1. Úvodní poznámky

Jednání jménem právnické osoby upravuje v § 20 a násl. ObčZ. Právní úprava jednání podnikatele je obsažena především v obecných ustanoveních ObchZ - § 13 – 16. Kromě toho se této problematice týkají i některá další ustanovení ObchZ, z části první dlužno upozornit na § 31a, z části druhé pak § 64, § 66, § 70 (obecná ustanovení o obchodních společnostech), § 85 (VOS), § 101 (KS), § 133 (SRO), § 191 (AS).

Občanský zákoník stanoví, že právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří jsou k tomu oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem. Tyto osoby zákon označuje jako **statutární orgány**. Za právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní její *pracovníci nebo členové*, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby (např. organizační řád, podpisový řád) nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení *obvyklé*. Např. vedoucí personálního oddělení může platně podepsat pracovní smlouvu se zaměstnancem, aniž by to ve všech případech musel nutně činit statutární orgán dle stavu zápisu v obchodním rejstříku. *Překročí-li* tyto osoby své oprávnění, vznikají

práva a povinnosti právnické osobě jen pokud se právní úkon týká jejího předmětu činnosti a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.

Způsob, jakým se jménem obchodní společnosti mají činit písemné právní úkony, řeší ust. § 66 odst. 7 ObchZ. Osoby, které činí jménem společnosti písemné úkony, je podepisují tak, že k firmě společnosti připojí svůj podpis. Neuvedení firmy u podpisu jednající osoby však nezpůsobuje neplatnost právního úkonu.

2. K ust. § 13 odst. 1 ObchZ

Obchodní zákoník obsahuje úpravu **jednání podnikatele**, která ve svém celku není komplexní, a proto přichází v úvahu i aplikace příslušných ustanovení zákoníku občanského, zejména pak pokud jde o **zastoupení**. Ust. § 13 odst. 1 ObchZ je nutné interpretovat v souladu s ust. § 22 a násl. ObčZ.

Občanský i obchodní zákoník rozlišují jednání **přímé** a jednání **nepřímé**. Přímým jednáním podnikatele - fyzické osoby je jeho osobní jednání, kdy podnikatel sám činí právní úkony. Přímým jednáním podnikatele - právnické osoby je jednání jejího statutárního orgánu. Právní úkony učiněné statutárním orgánem jsou právními úkony právnické osoby. Nepřímé jednání podnikatele, a to jak fyzické, tak i právnické osoby, je pak jednání, při kterém projevuje vůli zástupce, a to jménem a s důsledky pro zastoupeného podnikatele.

Oprávnění zástupce jednat za podnikatele může vyplývat :

- a) ze zákona - srov. § 26 a násl. ObčZ, a dále § 13 odst. 3, § 15, § 16 ObchZ,
- b) z rozhodnutí státního orgánu (zastoupení zákonné) – srov. § 26 a násl. ObčZ, a dále např. § 131 odst. 6 ObchZ,
- c) z dohody o plné moci (zastoupení smluvní) – srov. § 31 a násl. ObčZ.

K osobám, které mohou za podnikatele jednat, aniž by od něho potřebovaly plnou moc, náleží :

- a) vedoucí odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku, zapsané podle zákona do obchodního rejstříku (§ 13 odst. 3 ObchZ),
- b) ten, kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností (§ 15 ObchZ).

3. K ust. § 13 odst. 2 ObchZ

Ustanovení obchodního zákoníku o jednotlivých obchodních společnostech a družstvu určují statutární orgán, jehož jednání je jednáním podnikatele. Jednání statutárního orgánu není možné považovat za oprávnění jednat ze zákona ani na základě plné moci. Statutární orgán je nedílnou

součástí společnosti a družstva, a to i tehdy, jsou-li jeho členové třetími osobami, nikoliv společníky (srov. jednatele v SRO a představenstvo v AS).

Statutárním orgánem VOS jsou všichni společníci. Společenská smlouva může stanovit, že statutárním orgánem jsou pouze někteří společníci, nebo jeden společník. Je-li statutárním orgánem více společníků, je oprávněn jednat jménem společnosti každý samostatně, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Omezit jednatelské oprávnění statutárního orgánu může jen společenská smlouva. Takové omezení je však vůči třetím osobám neúčinné (srov. § 85 odst. 1 a 2 ObchZ).

Statutárním orgánem KS jsou komplementáři. Pokud ze společenské smlouvy nevyplývá něco jiného, je každý komplementář oprávněn jednat jménem společnosti samostatně. Komanditista ručí za závazky ze smluv, které jménem společnosti uzavřel bez zmocnění, ve stejném rozsahu jako komplementář (srov. § 101 odst. 1 a 2 ObchZ).

Ve veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti není třeba statutární orgány jmenovat, neboť jejich funkce vzniká ze zákona, resp. vznikem společnosti nebo dnem přistoupení do společnosti prostřednictvím změny společenské smlouvy. Jak bylo již shora uvedeno, osobní společnosti netvoří žádnou zvláštní strukturu orgánů.

Statutárním orgánem SRO je jeden nebo více jednatelů. Je-li jednatelů více, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak. Omezit jednatelské oprávnění může pouze společenská smlouva, stanovy nebo valná hromada. Takové omezení je však vůči třetím osobám neúčinné. Jednatele jmenuje valná hromada z řad společníků nebo jiných fyzických osob (srov. § 133 odst. 1 – 3 ObchZ). První jednatele jsou uvedeni ve společenské smlouvě nebo zakladatelské listině.

Statutárním orgánem AS je představenstvo, jež řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. Představenstvo rozhoduje o všech záležitostech společnosti, pokud nejsou obchodním zákoníkem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady. Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva. Členové představenstva, kteří zavazují společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku. Stanovy, rozhodnutí valné hromady nebo dozorčí rady mohou omezit právo představenstva jednat jménem společnosti, avšak tato omezení nejsou účinná vůči třetím osobám (srov. § 191 odst. 1 a 2 ObchZ). Členy představenstva volí a odvolává valná hromada. Stanovy mohou určit, že členy představenstva volí a odvolává dozorčí rada způsobem v nich uvedeným. Funkční období jednotlivých členů představenstva určují stanovy a nesmí přesáhnout pět let. Představenstvo má nejméně tři členy, což neplatí, jde-li o společnost s jediným akcionářem.

Statutárním orgánem družstva je představenstvo, které řídí jeho činnost a rozhoduje o všech záležitostech družstva, které nejsou obchodním zákoníkem nebo stanovami vyhrazeny jinému orgánu. Členy představenstva volí a odvolává členská schůze.

Stanovy mohou určit, že běžnou činnost družstva organizuje a řídí ředitel jmenovaný a odvolávaný představenstvem. Není-li ředitel zákonem považovaný za orgán družstva, nelze na jeho osobu aplikovat ust. § 238 odst. 1 ObchZ, jež stanoví, že do orgánů družstva mohou být voleni jen členové družstva. Požadavek zletilosti a plné způsobilosti k právním úkonům však zůstává nedotčen.

V družstvu, jež má méně než padesát členů, mohou stanovy určit, že působnost představenstva a kontrolní komise plní členská schůze. Statutárním orgánem je předseda, popřípadě další člen pověřený členskou schůzí.

V družstvech s členstvím právnických osob, která mají méně než pět členů, určí způsob rozhodování a statutární orgán stanovy (srov. § 243 a § 245 ObchZ).

Dle ust. § 66 odst. 2 ObchZ se vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze **smlouvy o výkonu funkce**, byla-li uzavřena, nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností. Smlouva o výkonu funkce musí mít písemnou formu a musí být schválena valnou hromadou nebo písemně všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně (společníci veřejné obchodní společnosti a komplementáři komanditní společnosti).

Osoba, která je statutárním orgánem nebo jeho členem anebo členem jiného orgánu společnosti (např. dozorčí rada, likvidátor), může ze své funkce **odstoupit**. Je však povinna oznámit to orgánu, jehož je členem, nebo orgánu, který ji zvolil nebo jmenoval. Výkon funkce končí dnem, kdy odstoupení projednal nebo měl projednat orgán, který ji zvolil nebo jmenoval, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy, že postačí, projednal-li je nebo měl projednat orgán, jehož je členem. U osoby zvolené za člena orgánu zaměstnanci společnosti (srov. § 200 ObchZ) končí výkon funkce dnem, kdy odstoupení projednal nebo měl projednat orgán, jehož je členem. Příslušný orgán je povinen projednat odstoupení na nejbližším zasedání poté, co se o odstoupení z funkce dověděl. Jestliže osoba, která odstupuje z funkce, oznámí své odstoupení na zasedání příslušného orgánu, končí výkon funkce uplynutím dvou měsíců po takovém oznámení, neschválí-li příslušný orgán společnosti na její žádost jiný okamžik zániku funkce (srov. § 66 odst. 1 ObchZ). Nestanoví-li obchodní zákoník výslovně, že oznámení o odstoupení musí mít písemnou formu, je možné učinit tento úkon i ústně.

Byla-li osoba jmenovaná do funkce soudem (srov. např. § 194 odst. 2 ObchZ), končí výkon její funkce uplynutím dvou měsíců ode dne, kdy příslušnému soudu oznámila, že z funkce odstupuje.

4. K ust. § 13 odst. 3 ObchZ

Zvláštní úpravu jednání podnikatele přináší ust. § 13 odst. 3 ObchZ, podle něhož **vedoucí organizační složky podniku**, který je zapsán do obchodního rejstříku, je zmocněn za podnikatele činit veškeré právní úkony týkající se této složky. Naopak není oprávněn k úkonům, které se organizační složky netýkají. K tomu by byla nutná plná moc. Návrh na zápis vedoucího organizační složky do obchodního rejstříku podává podnikatel, zápis má konstitutivní účinky, tzn., že pouhé určení vedoucího podnikatelem neopravňuje vedoucího činit právní úkony. Zápis se provádí do obchodního rejstříku, v němž je zapsán podnikatel, který organizační složku zřídil, i do obchodního rejstříku, v němž je zapsána organizační složka, má-li tato složka sídlo v obvodu jiného rejstříkového soudu.

Každý odštěpný závod (organizační složka) může mít pouze jednoho vedoucího, který jedná za právnickou osobu jen osobně. Není oprávněn pověřit jiného zaměstnance (člena), ani nemůže zmocnit za právnickou osobu zástupce (např. advokáta).

5. K ust. § 13 odst. 4 a 5 ObchZ

Podnikatel – právnická osoba je **vázán** vůči třetím osobám jednáním uskutečněným jejím statutárním orgánem nebo likvidátorem, třebaže **překročil rozsah předmětu jejího podnikání**. Právnická osoba má neomezenou subjektivitu, což znamená, že je způsobilá i k právním úkonům a může nabývat práv a brát na sebe povinnosti, které se netýkají předmětu jejího podnikání. Způsobilost právnické osoby nabývat práva a povinnosti může být omezena jen zákonem.

Překročí-li statutární orgán nebo likvidátor při svém jednání **působnost**, kterou mu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon, není právnická osoba, jejímž jménem bylo jednáno, z takového jednání zavázána. Otázkou však zůstává, zda se jedná o neplatný právní úkon, nebo zda jde o platný právní úkon, z něhož je zavázána osoba, která jménem právnické osoby jednala - k tomu srov. § 39, § 42, § 420 odst. 2 ObčZ a dále § 72 a § 268 ObchZ.

Působnost statutárního orgánu jednat jménem právnické osoby ve všech věcech může ve vztahu ke třetím osobám omezit pouze zákon. Omezení vyplývající ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu nebo z rozhodnutí orgánů právnické osoby, není možné uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna, tzn. zapsána v obchodním

rejstříku a publikována v Obchodním věstníku. Osoby, které takové omezení překročí, vždy odpovídají právnické osobě za škodu, která by jí z takového jednání vznikla.

V. Prokura jako zvláštní plná moc. Zákonné zastoupení podnikatele.

1. Prokura

Dle § 14 odst. 1 věty první ObchZ **prokurou zmocňuje podnikatel prokuristu ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku, i když se k nim jinak vyžaduje zvláštní plná moc.**

Citované ustanovení je třeba blíže interpretovat, neboť obsahuje pojmy :

- a) *podnikatel*, aniž by však dále uvádělo, kdo je oprávněn o prokuře rozhodnout, popř. ji udělit,
- b) *provoz podniku*, jež je nezbytné srovnat s pojmem podnikatelská činnost,
- c) *zvláštní plná moc*, přičemž není výslovně řečeno, jakou má mít formu a obsah.

Je-li podnikatelem **fyzická osoba zapsaná v obchodním rejstříku**, uděluje prokuru v souladu s ust. § 13 odst. 1 ObchZ **osobně**.

Ve **veřejné obchodní společnosti** se práva a povinnosti společníků řídí společenskou smlouvou. K rozhodnutí o ostatních záležitostech je zapotřebí souhlasu všech společníků, nestanoví-li společenská smlouva nebo zákon, že postačí souhlas většiny společníků. Neplyne-li ze společenské smlouvy jinak, má každý společník jeden hlas (srov. § 79 ObchZ). Jelikož zákon v právní úpravě veřejné obchodní společnosti o udělování prokury mlčí, lze z citovaného ustanovení dovodit závěr, že ke jmenování prokuristy je ex lege třeba souhlasného projevu **všech společníků**, nestanoví-li společenská smlouva, že postačí pouze souhlas většiny společníků.

V právní úpravě **komanditní společnosti** je normováno, že k obchodnímu vedení společnosti jsou oprávněni pouze komplementáři, kteří jsou současně i statutárním orgánem. Jelikož udělení prokury nelze podřadit ani pod obchodní vedení společnosti ani pod působnost statutárního orgánu, tzn., že by o ní rozhodovali pouze komplementáři, je nutné aplikovat ust. § 97 odst. 2, v němž se uvádí, že v ostatních záležitostech **rozhodují komplementáři společně s komanditisty většinou hlasů**, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. Oproti právní úpravě veřejné obchodní společnosti, postačí k udělení prokury ex lege většina hlasů, nepožaduje-li společenská smlouva souhlas všech komplementářů a komanditistů.

Ve **společnosti s ručením omezeným** uděluje a odvolává prokuru valná hromada, neurčí-li společenská smlouva jinak (srov. § 125 odst. 2 ObchZ). K platnosti tohoto úkonu postačí prostá

většina hlasů přítomných společníků, nevyžaduje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů. Jelikož má ust. § 125 odst. 2 dispozitivní charakter, lze přenést oprávnění k udělení prokury na jednatele, popř. na dozorčí radu, je-li zřízena, nebo může být vyžadován souhlasný projev vůle všech společníků.

V **akciové společnosti** rozhoduje o udělení prokury **představenstvo**, neboť je dle § 191 odst. 1 ObchZ oprávněno rozhodovat o všech záležitostech společnosti, pokud nejsou obchodním zákoníkem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady.

V podstatě totéž je uvedeno v § 243 odst. 1 ObchZ pro **představenstvo družstva** - představenstvo řídí činnost družstva a rozhoduje o všech záležitostech družstva, které nejsou obchodním zákoníkem nebo stanovami vyhrazeny jinému orgánu.

Z ust. § 13 odst. 4 ObchZ plyne, že za orgán společnosti je považován i **likvidátor**, který činí jménem společnosti jen úkony směřující k likvidaci společnosti. Jmenováním likvidátora na něj přechází v rámci § 72 ObchZ působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti. Působnost statutárního orgánu je jmenováním likvidátora omezena. Jinými slovy řečeno, v období likvidace je činnost statutárního orgánu limitována spíše směrem dovnitř společnosti a činnost likvidátora spíše vně společnosti. Je-li právem a povinností likvidátora činit právní úkony směřující jen k likvidaci, nemůže likvidátor udělit prokuru, neboť by zmocňoval k úkonům, k nimž sám není oprávněn. Rozsah oprávnění prokuristy je v rámci standardního chodu společnosti širší, než rozsah oprávnění likvidátora při likvidaci. Nabízí se otázka, zda může v období likvidace udělit prokuru statutární orgán, jestliže jeho oprávnění činit jménem společnosti právní úkony, které nesouvisí s likvidací, přetrvává. Názory se různí v závislosti na odlišnost vymezení pojmu podnikatelská činnost a provozování podniku. Bude-li přijímán závěr, že je podnikatelská činnost z důvodu likvidace ukončena, ale provoz podniku nadále trvá, bylo by možné, aby statutární orgán prokuru udělil, neboť prokurista je oprávněn právě k úkonům, k nimž dochází při provozu podniku. V takovém případě by mohl prokurista činit pouze ty úkony, které statutárnímu orgánu po jmenování likvidátory „zbyly“, jelikož nelze převést širší oprávnění, než jakým disponuje zmocnitel (podnikatel).

Udělení prokury je **účinné** od zápisu do obchodního rejstříku, tzn., že prokuru může udělit pouze podnikatel, který je sám do obchodního rejstříku zapsán, přičemž se může jednat jak o fyzickou, tak i právnickou osobu.

Prokuru lze *udělit* jen fyzické osobě, která je plně způsobilá k právním úkonům. Může jít o českou i zahraniční fyzickou osobu, i osobu, které byl udělen azyl. Do obchodního rejstříku se zapisuje jméno prokuristy a jeho bydliště s uvedením způsobu, jakým za podnikatele jedná. Dále též prokuristovo rodné číslo, a pokud mu nebylo přiděleno, datum jeho narození.

Prokurista **podepisuje** tím způsobem, že k obchodní firmě podnikatele, za kterého jedná, připojí dodatek označující prokuru a svůj podpis. Není-li u způsobu jednání prokuristy v obchodním rejstříku uvedeno plné křestní jméno prokuristy, nemůže jej třetí osoba vyžadovat k platnosti písemného právního úkonu. Dodatek označující prokuru může být zvolen ve formě : „jako prokurista“, „per prokura“, „ppa“ , či jinak, ale nevzbuzující pochybnosti o osobě prokuristy.

Prokurista **není oprávněn** zcizovat nemovitosti a zatěžovat je, pokud to není v udělené prokure výslovně stanoveno. Není-li prokurista k uvedeným úkonům zmocněn, jedná se o tzv. prokuru základní. Je-li zmocněn alespoň k jednomu z uvedených úkonů, jedná se o tzv. prokuru rozšířenou.

Podnikatel může udělit prokuru *jedné osobě* (prokura individuální) nebo *více osobám* (prokura hromadná). Byla-li prokura udělena více osobám, musí návrh na zápis do obchodního rejstříku obsahovat i určení, zda každý prokurista může jednat samostatně, popř. kolik prokuristů musí jednat společně. Je-li každý z více prokuristů oprávněn jednat samostatně, má se za to, že jde rovněž o prokuru individuální.

Omezení prokury vnitřními pokyny nemá právní následky vůči třetím osobám (srov. § 14 odst. 3 ObchZ), a to ani tehdy, když o něm věděly. Formu a rozsah omezení zákon blíže nevymezuje, má se však za to, že omezení nemůže být obsaženo v udělení prokury, ale teprve následně. Jestliže zákon výslovně nevyžaduje písemnou formu pokynu, může mít pokyn i formu ústní. Lze rovněž udělit pokyn jednorázový, vztahující se ke konkrétnímu úkonu, nebo pokyn obecného charakteru na celou dobu udělení prokury.

Vztah mezi prokuristou a podnikatelem může být založen obdobně jako u jiných smluvních zástupců coby vztah pracovněprávní, občanskoprávní nebo obchodněprávní. Překročili-li prokurista pokyny udělené mu podnikatelem, odpovídá za škodu, která z toho podnikateli vznikne, a to v závislosti na shora uvedeném charakteru právního vztahu mezi podnikatelem a prokuristou.

Obchodní zákoník výslovně neřeší problematiku **zániku** prokury. Z žádného ustanovení ObchZ není možné dovozovat, že prokura zaniká až výmazem z obchodního rejstříku. Vzhledem k tomu, že prokura je zvláštním druhem plné moci a že ObchZ neobsahuje zvláštní úpravu, je možné na zánik prokury ve smyslu § 1 odst. 2 ObchZ aplikovatelné ustanovení § 33b ObčZ o zániku plné moci. Pokud prokura zanikne, je třeba podat návrh na povolení výmazu prokury z obchodního rejstříku rejstříkovému soudu. Výmaz prokury však nemá konstitutivní, ale pouze deklaratorní účinek. Třetí osoby jsou ovšem chráněny ustanoveními ObchZ, budou-li jednat v dobré víře, že prokura existuje.

Prokura **nezaniká** smrtí podnikatele, pokud podnikatel nestanovil, že má trvat pouze za jeho života. Po smrti podnikatele však může prokurista činit jen úkony v rámci obvyklého hospodaření, a je povinen podat neprodleně návrh na zápis tohoto omezení prokury soudu. Úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření může prokurista činit jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu.

2. Zákonné zastoupení v obchodních vztazích

Zákonné zastoupení v obchodních vztazích má i ten, kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností a je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází (srov. § 15 ObchZ). Obvyklost je třeba posuzovat ve vztahu k činnosti, kterou byla osoba při provozování podniku pověřena. V praxi nezdědka vznikají pochybnosti, které úkony jsou obvyklé a které už nikoliv. V zájmu právní jistoty lze v takových případech raději vyžadovat (písemnou) plnou moc. Pověření může mít charakter vztahu pracovněprávního, občanskoprávního nebo obchodněprávního. O formě pověření zákon mlčí, v zájmu právní jistoty podnikatele, zástupce i třetích osob se jako vhodnější jeví forma *písemná*, i když nemusí být vázána na konkrétní osobu, ale na příslušnou funkci (obchodní ředitel, technický náměstek, vedoucí nákupu aj.).

Při složitých jednáních mezi stranami dochází k nejrůznějším situacím, jež mohou být v bezprostřední budoucnosti (po jeho završení) příčinou sporů. Praxe již přijala za své jistá opatření způsobilá minimalizovat pozdější problémy a nežádoucí důsledky, pramenící z nedostatečně pečlivého přístupu stran k těmto procesům.

Zejména tzv. větší podnikatelské subjekty mají zpracovanou *interní normu* (podpisový regulativ), vymezující seznam osob oprávněné za tyto subjekty činit právní úkony, a to v rámci obecně závazných právních předpisů. Případné budoucí komplikace ohledně pravomocí jednajících osob mohou subjekty odstranit i uzavřením *inominátní smlouvy „o obchodních stycích a spolupráci“*, v níž si předmětná procedurální pravidla upraví.

Překročí-li zástupce zmocnění podle § 15 odst. 1, je takovým jednáním podnikatel vázán, jen jestliže o překročení třetí osoba nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla.

Zmocnění nezaniká smrtí podnikatele, pokud podnikatel nestanovil, že má trvat pouze za jeho života. Zmocněnec však může po smrti podnikatele činit jen úkony v rámci obvyklého hospodaření. Úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření může činit jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu.

3. Jednání v provozovně

Podnikatele **zavazuje** i jednání jiné osoby v jeho **provozovně**, nemohla-li třetí osoba vědět, že jednající osoba k tomu není oprávněna. Pokud třetí osoba věděla nebo při vynaložení obvyklé péče mohla vědět, že osoba jednající v provozovně k takovému jednání oprávněna není, nebude toto jednání podnikatele zavazovat. Patrně se bude jednat o neplatný právní úkon.

VI. Jednání před vznikem společnosti. Jednání likvidátora

Cílem kapitoly je poukázat na to, že se založením a vznikem, resp. s mezidobím mezi založením a vznikem a snad i blíže neurčenou dobou před založením společnosti úzce souvisí možnost – v mnoha případech i povinnost – jednat jménem společnosti před zápisem do obchodního rejstříku. Osoby, které jednají jménem společnosti, jež dosud nevznikla, jednají jejím jménem, tedy pod její obchodní firmou. Zákon nikterak neohraničuje období, v němž mohou osoby jménem společnosti jednat, neurčuje výslovně, že se jedná pouze o mezidobí mezi založením (podpisem společenské smlouvy) a vnikem (zápisem do obchodního rejstříku). Stejně tak ani blíže neurčuje osoby, které mohou jednat, proto nelze toto oprávnění vztahovat výlučně jen na zakladatele společnosti. Ostatně i § 59 odst. 3 ObchZ užívá pojem budoucí zakladatel v souvislosti s podáním návrhu na jmenování znalce pro vypracování posudku hodnoty nepeněžitěho vkladu do společnosti. Stanoven není ani okruh jednání (úkonů), které mohou osoby činit.

Likvidátor je rovněž orgánem obchodní společnosti, ale jeho působnost je vázána až na období zrušení a zániku společnosti s likvidací. Pokud společnost zaniká sloučením nebo splynutím, likvidátora třeba není.

Osobám jednajícím před vznikem společnosti a likvidátorovi je věnována pozornost ve zvláštní kapitole, neboť se týkají pouze právnických osob, nikoliv osob fyzických.

1. Jednání před vznikem společnosti

Z ust. § 64 odst. 1 ObchZ jednoznačně plyne, že zavázán z jednání je ten, kdo jednal jménem společnosti před jejím vznikem (srov. „Kdo“ jedná...). Jedná-li více osob, jsou zavázány společně a nerozdílně.

Jestliže společníci, popřípadě příslušný orgán společnosti předmětná jednání schválí do **tří měsíců** od vzniku společnosti, platí, že z těchto jednání byla společnost zavázána od počátku.

Společníky jsou v předchozí větě míněni společníci veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, příslušným orgánem valná hromada společnosti s ručením omezeným a valná hromada akciové společnosti, do jejichž výlučné působnosti schválení jednání učiněných před vznikem společnosti náleží. Schválením přestávají být zavázáni ti, kteří před vznikem jménem společnosti jednali.

Nebude-li jednání schváleno či nebude-li dodržena zákonná lhůta pro schválení, zůstávají nadále zavázány osoby, které před vznikem společnosti jejím jménem jednaly. Není však vyloučeno, aby pohledávky a závazky z těchto jednání přešly na společnost prostřednictvím postoupení pohledávky nebo převzetím dluhu při dodržení příslušných ustanovení obecně závazných právních předpisů.

Pro účely schválení je nutné, aby zakladatelé pořídili **seznam jednání** a předložili je společníkům nebo orgánu oprávněnému je schválit tak, aby mohla být dodržena tříměsíční lhůta. Poruší-li zakladatelé tuto povinnost, odpovídají společně a nerozdílně věřitelům za škodu, která jim v tom důsledku vznikne. Zakladatelé jsou povinni po vzniku společnosti požádat statutární orgán společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti o svolání mimořádné valné hromady, u veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti předložit seznam všem společníkům.

V ust. § 64 odst. 2 ObchZ jsou ke shora uvedené povinnosti vyzýváni zakladatelé společnosti, tzn., že společnost se již nachází v období mezi podpisem společenské smlouvy a zápisem do obchodního rejstříku. Zakladatelé vyhotovují seznam jednání, která učinili oni sami po založení společnosti i jednání, která činily jiné osoby jak před založením, tak po založení společnosti. Mezi jinými jednajícími osobami a zakladateli by měla být navázána úzká spolupráce, aby seznam obsahoval úplný výčet jednání, jež se předkládají ke schválení.

Jsou - li po zápisu společnosti do obchodního rejstříku jednání schválena společníky nebo oprávněným orgánem, je statutární orgán povinen bez zbytečného odkladu oznámit schválení jednání učiněných před vznikem společnosti účastníkům závazkových vztahů vzniklých z těchto jednání. Porušení oznamovací povinnosti má za následek odpovědnost za škodu, která by mohla vzniknout věřiteli, společnosti i osobě, která před vznikem společnosti jednala.

Vedle obecné úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, obsahuje obchodní zákoník ještě speciální úpravy u jednotlivých forem obchodních společností. Příslušná speciální ustanovení, týkající se např. podávání a podepisování návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku, mají přednost před obecnou úpravou v § 64 ObchZ.

2. Likvidátor

Jak již bylo shora uvedeno, za orgán společnosti je považován i **likvidátor**, pokud se společnost zrušuje a zaniká s likvidací, tzn., že nemá právního nástupce. Likvidátora *jmenuje* statutární orgán společnosti, není-li zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami určeno jinak. Pokud není likvidátor jmenován bez zbytečného odkladu po rozhodnutí o vstupu společnosti do likvidace, jmenuje ho soud. Obecně platí, že likvidátorem může být pouze **fyzická osoba**, nestanoví-li obchodní zákoník nebo zvláštní právní předpis jinak (např. zákon o bankách).

Jmenováním likvidátora na něj **přechází působnost** statutárního orgánu jednat jménem společnost. Likvidátor však nemůže činit všechny úkon, které náleží do působnosti a pravomoci statutárního orgánu, ale pouze ty, které směřují k likvidaci společnosti. Dle ust. § 72 odst. 1 ObchZ plní **při výkonu své působnosti** závazky společnosti, uplatňuje pohledávky a přijímá plnění, zastupuje společnost před soudy a jinými orgány, uzavírá smíry a dohody o změně a zániku práv a závazků a vykonává práva společnosti. **Nové smlouvy** může uzavírat jen v souvislosti s ukončením nevyřízených obchodů, nebo je-li to potřebné k zachování hodnoty majetku společnosti nebo k jeho využití, nejedná-li se o pokračování v provozu podniku. Likvidátor je oprávněn jednat jménem společnosti též ve věcech zápisu do obchodního rejstříku.

Další práva a povinnosti likvidátora jsou vymezena v ust. § 70 – 75b obchodního zákoníku. Blíže se o nich dočtete v kapitole věnované likvidaci, jakožto jednoho ze způsobů zrušení a zániku obchodní společnosti.

VII. Podnikání zahraničních osob v ČR

Zahranichní osobou se pro účely obchodního zákoníku rozumí fyzická osoba s bydlištěm a právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Českou právnickou osobou se rozumí právnická osoba se sídlem na území České republiky.

Zahranichní osoby mohou podnikat na území České republiky za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako české osoby, pokud ze zákona nevyplývá něco jiného.

Podnikáním zahraniční osoby na území ČR se rozumí (pro účely ObchZ) podnikání této osoby, má-li podnik nebo jeho organizační složku umístěnou na území ČR.

Oprávnění zahraniční osoby podnikat na území ČR vzniká ke dni zápisu této osoby, popřípadě organizační složky jejího podniku, v rozsahu předmětu podnikání zapsaném do obchodního rejstříku. Návrh na zápis podává zahraniční osoba. Okamžikem zápisu se zahraniční osoba stává podnikatelem ve smyslu § 2 odst. 2 ObchZ a podléhá plně jeho působnosti. Nestává

se však českou právnickou osobou. Její způsobilost, vnitřní právní poměry a ručení jejích společníků se řídí právním řádem, podle něhož byla založena.

Dle obchodního zákoníku zahraniční osoba za účelem podnikání :

- a) se může podílet na založení české právnické osoby,
- b) účastnit se jako společník nebo člen v české právnické osobě již založené,
- c) může sama českou právnickou osobu podle českého práva založit,
- d) může se stát jediným společníkem české právnické osoby, pokud obchodní zákoník jediného zakladatele nebo společníka připouští.

Majetek zahraniční osoby související s podnikáním v ČR a majetek právnické osoby se zahraniční majetkovou účastí může být v ČR vyvlastněn nebo vlastnické právo omezeno jen na základě zákona a ve veřejném zájmu, který není možno uspokojit jinak. Proti takovému rozhodnutí lze podat opravný prostředek u soudu.

Osobě, jíž se vyvlastnění týká, musí být poskytnuta bez prodlení náhrada odpovídající plné hodnotě majetku dotčeného uvedenými opatřeními v době, kdy byla uskutečněna, která je volně převoditelná do zahraničí v cizí měně.

Právnická osoba založená podle práva cizího státu za účelem podnikání, která má sídlo v zahraničí, může přemístit své sídlo na území České republiky, jestliže to umožňuje mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv. To platí i pro přemístění sídla české právnické osoby do zahraničí.

Přemístění sídla právnické osoby z České republiky do zahraničí nebo ze zahraničí do České republiky je přípustné také v případech a za podmínek stanovených právem Evropských společenství či zvláštním zákonem.

VIII. Obchodní rejstřík

Obchodní rejstřík je **veřejný seznam**, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Obchodní rejstřík je veden v elektronické podobě. Právní úpravu obchodního rejstříku naleznete v § 27 a násl. ObchZ. S účinností od 1. 7. 2005 byla novelizována.

Návrh na zápis

- a) lze podat pouze na formuláři; podpis musí být úředně ověřen,
- b) musí být doložen o skutečnostech, které mají být do rejstříku zapsány, a listinami, které se zakládají do sbírky listin,
- c) lze podat v listinné nebo elektronické podobě, což platí i pro dokládání listin dle písm. b).

Obchodní rejstřík je veden soudem určeným k tomu zvláštním právním předpisem. V prvním stupni jsou příslušné krajské soudy, nikoliv však jejich pobočky. Rejstříkové řízení lze zahájit na návrh nebo i bez návrhu, pokud má být dosažena shoda mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem.

Do obchodního rejstříku se zapisují :

- a) obchodní společnosti a družstva,
- b) zahraniční osoby dle § 21 odst. 4 ObchZ,
- c) fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají trvalý pobyt nebo bydliště v České republice nebo v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, pokud o zápis požádají, a
- d) další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis.

Fyzická osoba, která je podnikatelem, se zapíše do obchodního rejstříku vždy, jestliže

- a) výše jejich výnosů nebo příjmů snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku sto dvacet milionů Kč, nebo
- b) provozuje živnost průmyslovým způsobem (dle zákona o živnostenském podnikání).

Fyzická osoba, která přestala uvedené podmínky splňovat, může podat návrh na výmaz z obchodního rejstříku.

Smysl (účel) obchodního rejstříku je dvojitý :

- 1) vytvořit a uchovávat určitou evidenci podnikatelů a vybraných údajů o nich,
- 2) zajistit veřejnou přístupnost těchto údajů, tzn. publicitu rejstříkových zápisů.

Rozlišuje se publicita zápisů : formální a materiální. U materiální publicity se dále rozlišuje pozitivní a negativní princip.

Princip formální publicity rejstříkových zápisů vyjadřuje veřejnou přístupnost údajů zapsaných v obchodním rejstříku i listin uložených ve sbírce listin. Každý má právo do obchodního rejstříku nahlížet, pořizovat si kopie a výpisy, které jsou zpoplatněny podle zákona o soudních poplatcích. Lze požadovat potvrzení, že se v obchodním rejstříku nebo ve sbírce listin určitý zápis nebo listina nenalézají. Od zápisů v obchodním rejstříku je třeba odlišovat rejstříkové spisy, které nejsou veřejné. Tomu, kdo prokáže právní zájem nebo vážné důvody, umožní předseda senátu, aby do rejstříkového spisu nahlédl, či si z něj učinil výpisy nebo opisy (např. správce konkursní podstaty).

Negativní princip materiální publicity znamená, že *proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, nemůže ten, jehož se takový zápis týká, namítat, že zápis neodpovídá*

skutečnosti. Nikdo nemůže utrpět škodu v důsledku toho, že nedbalostí nebo úmyslem osoby, již se zápis týká, neodpovídá stav zápisu v obchodním rejstříku skutečným.

Pozitivní princip materiální publicity znamená, že skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění, ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve (např. fúze).

Je-li mezi zapsanými a zveřejněnými údaji nebo uloženými a zveřejněnými listinami nesoulad, nemůže zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám zveřejněné znění.

Zápisy do obchodního rejstříku se dělí do dvou kategorií :

- a) **zápisy konstitutivní**, které nabývají právní relevanci až okamžikem provedení zápisu do obchodního rejstříku (účinky *ex nunc*, tzn. účinky ode dne zápisu). Tyto účinky má např. vznik společnosti, zánik společnosti, změna obchodní firmy,
- b) **zápisy deklaratorní**, které pouze uvádějí do souladu stav zápisu s objektivně existující skutečností (účinky *ex tunc*, tzn. účinky od okamžiku, kdy skutečnost nastala; např. zápis likvidátora).

Proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, nemůže ten, jehož se zápis týká, namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti, nestanoví-li zákon jinak (negativní princip materiální publicity).

Součástí obchodního rejstříku je sbírka listin, kterou lze vymezit jako souhrn určitých listin ukládaných na rejstříkový soud, které jsou veřejně přístupné. Do sbírky listin se zakládají pouze ty listiny, o kterých to zákon výslovně stanoví.

Rejstříkový soud je povinen vést pro každého zapsaného podnikatele, organizační složku podniku nebo podnik zahraniční osoby ve sbírce listin zvláštní složku.

Provedení zápisu do obchodního rejstříku a uložení do sbírky listin rejstříkový soud bez zbytečného odkladu zveřejní. Povinnost zveřejnění údajů stanovená obchodním zákoníkem je splněna jejich zveřejněním v Obchodním věstníku. Dle nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku, ve znění pozdějších předpisů, zabezpečuje vydávání Obchodního věstníku Ministerstvo informatiky prostřednictvím portálu veřejné správy. Ve věstníku se zveřejňují :

- a) údaje v případech, ve kterých zveřejnění stanoví obchodní zákoník,
- b) skutečnosti v řízení o konkursu nebo vyrovnání, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis,
- c) jiná oznámení nebo údaje, pokud tuto povinnost stanoví zvláštní právní předpis (např. zákon o silniční dopravě, zákon o zadávání veřejných zakázek).

Ve věstníku se mohou uveřejňovat údaje v případech, ve kterých zákon stanoví povinnost jejich uveřejnění, avšak neurčuje způsob uveřejnění.

IX. Nekalá soutěž

Soutěž a v jejím rámci soutěž nekalá je stará jako lidstvo samo. Zatímco soutěžení subjektů v hospodářské oblasti je žádoucí, účelné a právními předpisy schvalované, nekalosoutěžní jednání je jednání zákonem zakázané. Hospodářská soutěž je upravena veřejnoprávním předpisem zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Nekalou soutěž upravuje obchodní zákoník a výslovně říká, že je zakázána.

Jednotlivé skutkové podstaty nekalé soutěže jsou vymezeny demonstrativním způsobem, tzn. jsou uvedeny pouze některé, které se vyskytují nejčastěji. To však neznámá, že další jednání, kterých se soutěžitelé dopustí, nemohou nebo nebudou mít charakter jednání nekalosoutěžních. Posuzují se pak podle tzv. generální klauzule - § 44 ObchZ.

Jistě jste z tisku, rozhlasu a televize postřehli, že nekalá soutěž je v České republice poměrně častým jevem. Postačí, když budete čas od času sledovat televizní reklamu. Laická veřejnost si mnohdy neuvědomuje, kolik nekalosoutěžních prvků a praktik se v ní objevuje. Doufám, že po prostudování následující kapitoly se budete v dané problematice snadněji orientovat. K jejímu úspěšnému zvládnutí v podstatě nepotřebujete znát další instituty obchodního práva. Lze říci, že se jedná o „ohraničenou materii“.

O nekalé soutěži se říká, že je na jedné straně „právem profesorským“, tzn. teoretickým (akademickým), na straně druhé „právem soudcovským“, tzn. praktickým. Více, než kde jinde se zde snoubí a zároveň rozchází teorie s praxí.

1. Vymezení pojmu „nekalá soutěž“

Právo nekalé soutěže je zaměřeno na ochranu jednotlivých subjektů, které mohou být nekalosoutěžním jednáním jiných subjektů v soutěži dotčeny na svých právech. Nekalosoutěžní jednání jako civilněprávní delikt je postihováno pouze z iniciativy osoby, jejíž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena.

Osobami dotčenými nekalou soutěží jsou podle většinového názoru teorie tři skupiny osob :

- 1) soutěžitelé,**
- 2) spotřebitelé**
- 3) jiné osoby.**

Obchodní zákoník jim poskytuje svými procesněprávními ustanoveními právní ochranu (§ 53 a 54). Subjekty dotčené nekalou soutěží mají rovné postavení, pokud jde o jejich oprávnění domáhat se nápravy v záležitostech nekalé soutěže. Lze však mezi nimi najít také osoby, kterým obchodní zákoník poskytuje zvýšenou ochranu, neboť se nachází v pozici tzv. „slabšího subjektu“. Těmito osobami jsou typicky samotní spotřebitelé. Ovšem i mezi soutěžiteli se vyskytují osoby, jejichž pozice by se dala označit za „slabší“. Tzv. slabší soutěžitele však obchodní zákoník ve svých ustanoveních o nekalé soutěži nejen nezmiňuje, ale také je nijak nezvýhodňuje, pokud jde o jejich ochranu proti nekalé soutěži.

Ze stručné charakteristiky základních subjektů, které se vyskytují v nekalé soutěži, tj. soutěžitelů a spotřebitelů, vyplynou určité rozdíly v jejich postavení. Rozdílná pozice těchto subjektů se odráží i v odlišných možnostech právní ochrany proti nekalé soutěži podle obchodního zákoníku.

Dle ust. § 44 odst. 1 ObchZ je nekalou soutěží jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Nekalá soutěž se zakazuje.

Dle uvedené zákonné definice jde o nekalosoutěžní jednání tehdy, jsou-li kumulativně naplněny všechny tři znaky :

- a) jednání v hospodářské soutěži,
- b) způsobilost přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům,
- c) rozpor s dobrými mravy soutěže.

Nekalosoutěžní jednání nemusí být úmyslné, postačí, je-li *nedbalostní* nebo zcela nahodilé, bez jakéhokoliv záměru působit újmu třetí osobě. Rozhodující je vždy objektivní stav a fakt, že jde o jednání v hospodářské soutěži.

Nekalou soutěží je zejména :

- * **klamavá reklama (§ 45),**
- * **klamavé označení zboží a služeb (§ 46),**
- * **vyvolání nebezpečí záměny (§ 47),**
- * **parazitování na pověsti (§ 48),**
- * **podplácení (§ 49),**
- * **zlehčování (§ 50),**
- * **srovnávací reklama (§ 50a),**
- * **porušení obchodního tajemství (§ 51),**
- * **ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí (§ 52).**

Je důležité si uvědomit *vztah* generální klauzule a těchto příkladných skutkových podstat. V každém případě je totiž nutné, aby jednání označované jako nekalosoutěžní naplňovalo všechny tři znaky generální klauzule - pokud naplněny nejsou, nelze užít ani dílčí skutkovou podstatu. Nešlo by tedy vůbec o nekalou soutěž.

Jinými slovy řečeno

- a) generální klauzule je sama skutkovou podstatou, neboť v praxi se mohou vyskytnout jednání, která nebude možné podřadit pod některou ze skutkových podstat, ale bude naplňovat všechny tři znaky generální klauzule,
- b) generální klauzule je interpretačním vodítkem pro jednotlivé skutkové podstaty; např. nelze považovat za klamavou reklamu sdělení jedné ženy druhé ženě, že prášek na praní TIX je na bílé prádlo mnohem horší než prací prášek PERSIL. Sdělení neproběhlo v rámci hospodářské soutěže, ale při běžném hovoru.

2. Interpretace tzv. generální klauzule

Hospodářská soutěž bývá vymezována jako soupeření subjektů v hospodářské oblasti s cílem ostatní subjekty předstihnout a dosáhnout tím hospodářský prospěch, nebo též jako souběžná snaha subjektů nabídky a poptávky na trhu ohledně určitého druhu zboží nebo služeb, jejímž cílem je dosažení určitých výhod před ostatními v oblasti hospodářských výsledků a jež vzájemně ovlivňuje jejich hospodářskou činnost. Vymezit pojem „hospodářská soutěž“ je interpretačním problémem. Výstižněji ji lze pojímat rovněž jako *proces střetu různých zájmů různých subjektů v oblasti trhu, na který vstupují s cílem získání prospěchu*.

Základními znaky hospodářské soutěže jsou :

- a) proces střetu (konflikt) a jeho zaměření,
- b) různost subjektů,
- c) soutěžní (konkurenční) vztah,
- d) oblast trhu,
- e) cíl hospodářského soutěžení.

Hospodářskou oblast lze interpretovat jako širokou a zřejmě i různorodou skupinu jevů, jejich společným jmenovatelem je hospodářský aspekt. V rámci hospodářské soutěže nedochází pouze ke střetům mezi výrobcí, obchodníky a poskytovateli služeb o přízeň zákazníků (spotřebitelů), ale také o soupeření odběratelů (zákazníků) o přízeň výrobců a dodavatelů.

Soutěžní vztah je tak samozřejmým znakem nekalosoutěžního jednání, že o něm ObchZ ani výslovně nehovoří. Jako přímí soutěžitelé vystupují vůči sobě navzájem nejen ti, kteří působí

ve shodném nebo příbuzném odvětví, ale také ti, kteří nabízejí výrobky či služby navzájem zaměnitelné. To znamená, že hospodářskými soutěžiteli jsou všichni ti, mezi nimiž na základě objektivní pravdy dojde na trhu k hospodářskému zájmovému střetu.

Soutěžní vztah nelze omezovat na vztah dvou podnikatelských subjektů s totožným obchodním zaměřením, soutěžní vztah je dán již mezi osobou či kolektivem fyzických osob připravujících založení podnikatelského subjektu a konkurujícím subjektem. Soutěžní vztah je dán i při jednání soutěžitele vůči jinému, který se sice určitou obchodní činností nezabývá, avšak s ohledem ke všem okolnostem lze výkon takové činnosti předpokládat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 1992 sp. zn. 36/92)

Soutěžní záměr existuje tehdy, když jsou určitým jednáním objektivně sledovány soutěžní, konkurenční cíle, na rozdíl od možných cílů jiných, např. vzdělávacích.

Způsobilst přivodit újmu je posledně jmenovaným znakem nekalé soutěže v ust. § 44 odst. 1 ObchZ. Z uvedeného vyplývá, že k újmě nemusí již skutečně dojít, postačí její možný vznik v blízké nebo vzdálenější budoucnosti. Újma může mít podobu hmotnou (ztráta finanční) i nehmotnou (poškození dobrého jména, ohrožení dobré pověsti atd.).

Soutěžitelé jsou podle současné právní úpravy v § 41 ObchZ jakékoli fyzické nebo právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže. Mohou jimi být subjekty podnikatelské i nepodnikatelské, tedy v podstatě kdokoli, kdo se dlouhodobě anebo svým konkrétním jednáním právě nachází v oblasti hospodářského soutěžení. Teorie rozlišuje

- a) soutěžitele v užším slova smyslu (tj. přímí, bezprostřední, vzájemní konkurenti, kteří soupeří o určité vlastní umístění na žebříčku tržních pozic),
- b) soutěžitele v širším slova smyslu (tj. účastníci hospodářské soutěže, kteří napomáhají přímým konkurentům k vydobytí silnější tržní pozice, tedy usilují o posílení lepší tržní pozice někoho jiného).

Pod pojem „soutěžitel“ (v užším i širším slova smyslu) patří *podnikatel* (ve smyslu § 2 odst. 2 ObchZ) a dále *ostatní subjekty*, které se účastní hospodářské soutěže a mají ve své činnosti určité hospodářské či podnikatelské prvky, např. stát, samosprávné územní jednotky, veřejnoprávní instituce, kulturní instituce, nadace, svobodně tvořící umělci apod. Pro splnění podmínek pojmu „soutěžitelé“ není rozhodující, nakolik jsou podnikatelské (hospodářské) prvky v jejich činnosti intenzivní, zda se vyskytují trvale nebo občasně, příp. jen příležitostně.

Spotřebitelé jsou typickými moderními subjekty, které je třeba chránit ve zvýšené míře také ustanoveními o nekalé soutěži. Jsou považováni za tzv. „slabší“ subjekt. Spotřebitelé jsou osoby, které jsou oprávněny (podle § 53 ObchZ) podat žalobu proti nekalé soutěži jiného subjektu (rušitele), a to tehdy, pokud byly touto nekalou soutěží jakkoli dotčeny (jejich práva byla

nekalou soutěží porušena nebo ohrožena neboli podle ustanovení § 44 odst. 1 ObchZ jim byla nekalou soutěží způsobena újma nebo alespoň určitá újma hrozila). Nic bližšího o osobách spotřebitelů v obchodním zákoníku není. Lze uvažovat o možnosti použití obecného předpisu (podle ustanovení § 1 odst. 2 ObchZ „nelze-li některé otázky řešit podle ustanovení obchodního zákoníku, řeší se podle předpisů práva občanského“), jímž je ve vztahu k obchodnímu zákoníku občanský zákoník. V ustanoveních § 52 a násl. občanského zákoníku jsou upraveny spotřebitelské smlouvy. Z ustanovení § 52 odst. 3 ObčZ vyplývá, že *spotřebitelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti*. Rozborem uvedeného ustanovení lze zjistit, že spotřebitelem tedy může být jakákoliv osoba – fyzická i právnická, která bude uzavírat spotřebitelské smlouvy v postavení *spotřebitele* v hospodářské soutěži, resp. v nekalé soutěži lze dovodit z ustanovení § 41 a násl. ObchZ. Osoba spotřebitele rozhodně nemůže splňovat podmínky stanovené v § 41 ObchZ pro soutěžitele (zejména „rozvíjení soutěžní činnosti v zájmu dosažení hospodářského prospěchu“), z čehož lze usoudit, že je osobou odlišnou od soutěžitele. Pokud jsou práva spotřebitele nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, může se proti rušiteli domáhat nápravy podle § 53 ObchZ).

Dobré mravy soutěže : v rozporu s dobrými mravy soutěže budou zpravidla jednání, která se konkrétními projevy podobají jednáním upraveným v dílčích skutkových podstatách, ale postrádají některý ze znaků dílčí skutkové podstaty. Pro ilustraci několik příkladů z předválečné judikatury v ČR a současné judikatury v SRN a Rakousku :

- * porušení nejrůznějších norem veřejného práva,
- * nepřiměřené formy lákání zákazníků,
- * nepřiměřené formy obtěžování zákazníků,
- * obchodní praktiky těžící ze soucitu,
- * zneužívání lidské záliby ve hře,
- * zneužití nositelů společenské autority k reklamní činnosti aj.

3. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži dle ObchZ

Nároky, které lze uplatňovat z titulu nekalé soutěže, uvádí § 53 ObchZ. Osoby, jejichž **práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena**, se mohou proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav.

Dále mohou požadovat :

- a) přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích,
- b) náhradu škody,
- c) vydání bezdůvodného obohacení.

Právo, aby se rušitel protiprávního jednání zdržel a aby odstranil závadný stav, může mimo případy uvedené v § 48 – 51 ObchZ uplatnit též **právnícká osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.**

Cílem práva nekalé soutěže není postihnout všechny protiprávní nežádoucí postupy, byť oslabují konkurenční schopnost, ale pouze nekalé praktiky soutěžení.

Posuďte, zda jsou v souladu nebo v rozporu se zákonem slogany :

* Místo obvyklých bačkor kupte babičce k vánocům vaječný koňak.

* Kromě falešných dolarů Vám vytiskneme vše.

* KEČUP jako od FIRMY HEINZ.

* OSKAR na nejlepší poměr mezi kvalitou a cenou (nápis ve výkladní skříni prodejny obuvi)

* My nejsme Minolta a její lidé, my jsme ...

4. Posuďte, zda je v souladu s právem nebo protiprávní kráva fialové barvy v reklamě na čokoládu Milka.

5. Posuďte, zda se jedná o nekalosoutěžní jednání (podplácení), daruje-li jednatel společnosti A manželce jednatele společnosti B k vánocům kožich za 100.000,- Kč.

II. Č Á S T

Obecná ustanovení o obchodních společnostech

I. Základní právní pojmy a jejich interpretace

1. Úvodní poznámky

Obchodní zákoník (ani občanský zákoník) obchodní společnost nedefinuje. Obecné vymezení je velmi obtížné, protože rozdíly mezi jednotlivými formami společností jsou značné a rozdílný je i jejich historický původ. Zejména je velký rozdíl mezi společnostmi osobními a kapitálovými.

Obchodní zákoník stanoví pouze hlavní rysy obchodní společnosti, totiž že je právnickou osobou založenou za účelem podnikání. Tato charakteristika je však nedokonalá. Právnickou osobou je dle ust. § 18 odst. 2 písm. a) ObčZ sdružení fyzických nebo právnických osob, což beze zbytku platí pro veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, nikoli však pro společnost s ručením omezeným a akciovou společnost, jež mohou být založeny i jednou osobou. Účel podnikání platí rovněž jen pro veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciová společnost mohou být založeny i za jiným účelem, pokud to zvláštní zákon nezakazuje. Každá obchodní společnost je ovšem podnikatelem, neboť je ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) povinně zapisována do obchodního rejstříku. Společnosti, které vyvíjí nepodnikatelskou činnost se považují za podnikatele z hlediska právní formy.

Pojem obchodní společnost lze s jistými výhradami interpretovat jako spojení právnických nebo fyzických osob, které se společenskou smlouvou dobrovolně zavazují, že spjatý určitou organizační formou budou sledovat cíl, který si vymezily, a přispívat k jeho dosažení.

Na rozdíl od obchodních společností je ustanovením § 261 odst. 1 ObchZ podána definice družstva. Družstvo je společenstvím neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů.

Společníci obchodních společností jsou obvykle zejména povinni :

- zachovávat zájmy společnosti,
- podporovat dosažení společného cíle,
- ctít obchodní tajemství a další informace důvěrného charakteru důležité pro úspěch společnosti,
- nepoškozovat dobré jméno společnosti.

2. Vymezení a obecná charakteristika obchodních společností

Současná právní úprava obchodních společností je obsažena ve druhé části obchodního zákoníku, který výslovně upravuje založení a vznik čtyř obchodních společností :

- veřejné obchodní společnosti,
- komanditní společnosti,
- společnosti s ručením omezeným,
- akciové společnosti

a mezi právní úpravu obchodních společností je řazeno rovněž družstvo.

Za obchodní společnosti však obchodní zákoník považuje rovněž evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení, které jsou upraveny též právem Evropských společenství a zvláštními právními předpisy.

Právní nauka rozlišuje obchodní společnosti na osobní a kapitálové. Většinový názor řadí mezi osobní společnosti veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, mezi kapitálové pak společnost s ručením omezeným a akciovou společnost. Přesnou hraniční čáru lze vést pouze mezi veřejnou obchodní společností jako ryze osobní a akciovou společností jako ryze kapitálovou. V právní úpravě komanditní společnosti se objevují některé prvky kapitálových společností, zejména společnosti s ručením omezeným a v právní úpravě společnosti s ručením omezeným zase jisté znaky společností osobních.

Osobní společnosti, které mohou být zakládány pouze za účelem podnikání, tj. za účelem materiálním, jsou právně konstruovány na následujících principech :

1. Společník může dát (VOS) nebo dává (KS) společnosti k dispozici určitý kapitálový vklad, jehož výše však není právním předpisem upravena a neovlivňuje v zásadě jeho podíl na zisku ani rozsah ručení za závazky společnosti. Zákon navíc ve většině případů vkladovou povinnost ani nepředepisuje (veřejná obchodní společnost).
2. Obchodní podíl společníka na společnosti je zásadně nepřevoditelný, výjimku tvoří převod obchodního podílu komanditisty.
3. Společník dává k dispozici svou pracovní sílu, má právo jednat jménem společnosti ve všech věcech a právo společnost řídit (s jistými omezeními komanditistů v KS)
4. V záležitostech společnosti spravují společnost všichni společníci společně, každý z nich má při rozhodování jeden hlas a k přijetí se vyžaduje jednomyslnost.
5. Vnitřní struktura společnosti není předepsána zákonem, společnost nezřizuje pro výkon řídicích a zastupovacích činností speciální orgány.

6. Společník může ze společnosti během jejího trvání jednostranně vystoupit, ovšem jeho výpověď, smrt nebo omezení či zbavení způsobilosti k právním úkonům mohou vést k zániku společnosti.

7. Ručení společníka za závazky společnosti je neomezené (z této povinnosti jsou vyloučeni komanditisté).

8. Počet dispozitivních ustanovení v právní úpravě osobních společností je velmi značný, tzn., že je vcelku zachována velká míra rozhodovací volnosti společníků.

Kapitálové společnosti mohou být zakládány jak za účelem materiálním, tak i za jiným účelem (ideálním), pokud to zvláštní zákon nezakazuje, a jsou právně konstruovány na následujících principech :

1. Základní majetkovou povinností každého společníka je splacení vkladu, jehož minimální výše je buďto stanovena zákonem (KS, SRO) nebo příslušnými orgány (AS, družstvo). Nejzazší termín pro splacení (odevzdání) vkladu společnosti stanoví zákon. Dřívější termín mohou dohodnout společníci v zakladatelském dokumentu, případně ve stanovách. Výše vkladu určuje podíl společníka na zisku, vypořádání při zániku jeho účasti a na likvidaci společnosti. Po dobu trvání společnosti nemůže společník žádat vrácení svého vkladu.

2. Kapitálové společnosti vytvářejí ex lege základní kapitál, jehož minimální výše je opět určena zákonem. Po celou dobu existence společnosti nesmí základní jmění klesnout pod tuto hranici. V opačném případě nastupuje jeden z důvodů pro její zrušení a následný zánik.

3. Struktura orgánů společnosti je přísně formalizována. Nejvyšším orgánem je valná hromada (SRO, AS) nebo členská schůze (družstvo), statutárním orgánem pak jednatel(é) (SRO) nebo představenstvo (AS, družstvo). Kontrolní orgán - dozorčí rada je v SRO orgánem fakultativním, v AS obligatorním stejně jako kontrolní komise v družstvu.

4. Mezi nemajetková práva společníků patří právo podílet se na řízení, správě a kontrole společnosti prostřednictvím příslušných orgánů. Společník nemusí dávat k dispozici svou pracovní sílu, na podnikání (činnosti) společnosti participuje svým vkladem.

5. Zatímco v osobních společnostech je podíl nepřevoditelný, v kapitálových lze převod uskutečnit za splnění podmínek stanovených zákonem nebo zakladatelským dokumentem či stanovami.

6. Zánikem účasti společníka společnost nezaniká.

7. Ručení společníků za závazky společnosti je do splacení vkladu omezené, po splacení vkladu v podstatě žádné (vyjma např. ust. § 56 odst. 6 ObchZ).

3. Obecná ustanovení o obchodních společnostech

Právní úpravě obchodních společností a družstva je věnována druhá část obchodního zákoníku, která se dělí do dvou hlav. V hlavě první, dílu prvním jsou obsažena obecná ustanovení, která se s určitými modifikacemi aplikují na všechny typy obchodních společností (družstva) s ohledem na jejich speciální úpravu v následujících dílech. V dalších dílech jsou pak upraveny jednotlivé typy obchodních společností.

Druhá hlava druhé části se zaměřuje na právní úpravu družstva, jež se vztahuje na všechny druhy a typy družstev bez ohledu na předmět jejich činnosti a na povahu jejich aktivity charakteru podnikatelského, nepodnikatelského či smíšeného.

4. Znaky obchodní společnosti jako právnické osoby

Zapamatujte si, že podle právní úpravy v obchodním zákoníku jsou obchodní společnosti charakteristické následujícími znaky :

- jsou právnickými osobami,

- jsou podnikateli, i když nejsou založeny za účelem materiálním, ale ideálním.

Výše jsem Vám nastínila vztah občanského zákoníku a obchodního zákoníku. Nyní Vám dokumentuji, že obecnou právní úpravu právnických osob obsahuje ObčZ v § 18 a násl. Uvádí, že způsobilost mít práva a povinnosti mají i právnické osoby, kterými jsou :

a) sdružení fyzických nebo právnických osob,

b) účelová sdružení majetku,

c) jednotky územní samosprávy,

d) jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.

Jelikož pojem „právnická osoba“ vymezuje občanský zákoník, obchodní zákoník se jím již nezabývá a předpokládá, že to podnikatel profesionál zná.

Ke **zřízení právnické osoby** je potřebná písemná smlouva nebo zakládací listina, pokud nestanoví zvláštní zákon jinak. Právnické osoby **vznikají** dnem, ke kterému jsou zapsány do obchodního nebo jiného zákonem určeného rejstříku, pokud nestanoví zvláštní zákon jejich vznik jinak. Právnické osoby, které se zapisují do obchodního rejstříku nebo jiného zákonem určeného rejstříku, mohou nabývat práva a povinnosti ode dne účinnosti zápisu do tohoto rejstříku, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Způsobilost právnické osoby nabývat práva a povinnosti může být omezena jen zákonem.

Právnické osoby mají svůj **název**, který musí být určen při jejich zřízení. Při zřízení právnické osoby musí být určeno i její **sídlo**.

Právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány). Za právnickou

osobu mohou činit právní úkony i její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Překročí-li tyto osoby své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnické osobě jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnické osoby a jen tehdy, jde –li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.

Právnická osoba se **zrušuje** dohodou, uplynutím doby nebo splněním účelu, pro který byla zřízena, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku nebo v jiném zákonem určeném rejstříku **zaniká** dnem výmazu z tohoto rejstříku, pokud zvláštní zákony nestanoví jinak. Před zánikem právnické osoby se vyžaduje její likvidace, pokud celé její jmění nenabývá právní nástupce nebo zvláštní zákon nestanoví jinak. Ustanovení obchodního zákoníku o likvidaci obchodních společností se přiměřeně použijí i pro likvidaci jiné právnické osoby, pokud z ustanovení upravujících tyto právnické osoby nevyplývá něco jiného.

Pro obchodní společnosti jako právnické osoby jsou příznačné čtyři rysy :

- a) obchodní firma (§ 8 a násl. ObchZ),
- b) sídlo (§ 2 odst. 3 ObchZ),
- c) předmět podnikání (činnosti), obchodní společnost nemůže být založena bezúčelně, musí mít vždy určený důvod svého založení a následného vzniku (§ 56 odst. 1 ObchZ),
- d) statutární orgán -způsob jednání.

Cílem existence obchodní společnosti je zejména výnosnost jejích aktivit, dosažení zisku.

Cíl a důvod založení je i ve společnostech kapitálových založených za ideálním účelem stanoven ve společenské smlouvě, zakladatelské smlouvě nebo zakladatelské listině.

Předmět podnikání (činnosti) je obligatorní součástí zakladatelského dokumentu, návrhu na zápis do obchodního rejstříku a výpisu z obchodního rejstříku.

Předmět podnikání může být v zakladatelském dokumentu určen libovolně, musí však být dovolený a neodporovat požadavkům veřejného práva. Obchodní společnost může provozovat i takovou podnikatelskou činnost, která je vázána na podnikání fyzické osoby, avšak musí ji vykonávat prostřednictvím osoby oprávněné k takové činnosti podle zvláštních předpisů (§ 56 odst. 3 ObchZ).

Předmět podnikání (činnosti) nemusí být konstantní (neměnný). Jeho změna (zúžení, rozšíření) znamená změnu společenské smlouvy po předchozím schválení valnou hromadou.

Vlastní jednání právnické osoby, a tedy i obchodní společnosti, představují ty právní úkony, které činí její statutární orgány, které jsou ze zákona oprávněny jednat jménem společnosti, resp. jako společnost. Vzhledem k tomu, že české právo zkonstruovalo pojem "právnická osoba"

přiznalo jí mít práva a povinnosti, vlastními právními úkony nabývat práva a zavazovat se. I když se tím uměle vytvořilo něco, co v reálném světě jako osoba či osobnost neexistuje, nemá žádnou vůli a nemůže podle své vůle jednat. Proto se musela najít řešení v podobě statutárních orgánů nejen s jejich právy, ale rovněž s rozsáhlou odpovědností.

Jménem obchodní společnosti může jednat :

- 1) statutární orgán,
- 2) zákonný zástupce,
- 3) zástupce na základě plné moci,
- 3) zástupce na základě soudního rozhodnutí,
- 4) likvidátor,
- 5) správce konkursní podstaty.

5. Založení a vznik obchodní společnosti a družstva

Proces vedoucí ke vzniku obchodní společnosti zahrnuje dvě fáze : **založení** společnosti (vyhotovení a podepsání příslušného zakladatelského dokumentu) a **vznik** společnosti, tj. její legalizaci (zápis do obchodního rejstříku). Splní-li zakladatelé veškeré podmínky stanovené soukromoprávními a veřejnoprávními předpisy a zejména uzavřou-li společenskou smlouvu (vyhotoví listinu, schválí stanovy), je na zápis společnosti do obchodního rejstříku **právní nárok**. Tento model založení společnosti, uplatňovaný v českém právu, se nazývá normativní nebo též registrační. Český právní řád nezná princip volného (svobodného) vytváření právnických osob, při němž k založení a vzniku postačí projev vůle jejich zakladatelů, směřující k tomu, aby právnická osoba existovala, aniž by podléhala povinnosti zápisu do příslušného registru vedeného státním orgánem. Ke vzniku právnické osoby není v České republice třeba státního souhlasu, po jehož udělení by mohla právnická osoba vzniknout.

Důvody založení

Důvody založení aneb proč neexistuje pouze individuální podnikání a proč se fyzické či právnické osoby sdružují do právnických osob lze shrnout do následujících okruhů :

a) snaha zakladatelů obstát v tržní konkurenci

- snaha o snížení rizika,
- produkty, činnosti doposud neověřené v praxi, na trhu nové nebo neobvyklé, se kterými je spojována naděje na mimořádný zisk, ale které také mohou znamenat neúspěch a ztrátu.

Vhodně zvolená forma společnosti dovolí omezit riziko ztráty pouze na část majetku společnosti, resp. společníků.

b) potřeba propojit pracovní síly, dovednosti, zkušenosti, um jednotlivců, zejména fyzických osob - v osobních společnostech, z čehož logicky vyplývá osobní účast na podnikání společnosti,

- osobní účast společníků na podnikání,

- každý z nich co nejefektivněji vykonává činnost, v níž je odborníkem.

c) potřeba shromáždit kapitál nutný pro podnikání v určitém oboru, tehdy když je zapotřebí náročné technické vybavenosti, uskutečnění projektů, které vyžadují značné kapitálové zdroje,

d) potřeba propojit pracovní sílu i kapitál - KS, částečně i SRO,

e) zachování již vytvořeného podniku (rodinné firmy), rozmnožení stávajícího kapitálu společníka/společníků (dříve unipersonální společnost, např. SRO, zvyšuje svůj základní kapitál přistoupením dalších společníků).

- **Veřejná obchodní společnost a komanditní společnost** musí být založeny minimálně dvěma osobami, proto je k jejich založení nezbytné vyhotovit společenskou smlouvu.

- **Společnost s ručením omezeným** může být založena i jedním zakladatelem (fyzickou nebo právnickou osobou), a to na základě zakladatelské listiny ve formě notářského zápisu. Dva a více zakladatelů vyhotovují společenskou smlouvu rovněž ve formě notářského zápisu. Zakladatelé se mohou dohodnout na sepsání stanov.

- **Akciová společnost** může být založena i jedním zakladatelem (pouze osobou právnickou), a to na základě zakladatelské listiny ve formě notářského zápisu. Dva a více zakladatelů vyhotovují zakladatelskou smlouvu rovněž ve formě notářského zápisu. Součástí obou uvedených dokumentů jsou stanovy.

- **Družstvo** musí založit minimální počet osob uvedený v § 261 odst. 4 ObchZ, nemůže jej založit pouze jedna osoba. Lze jej založit jak za účelem podnikání, tak za jiným účelem, či za oběma účely. Družstvo se zakládá na ustavující schůzi družstva, jejíž průběh se osvědčuje notářským zápisem, jehož přílohou je seznam členů a výše jednotlivých členských vkladů, k nimž se na ustavující schůzi zavázali. O rozhodnutí ustavující schůze o schválení stanov se pořídí notářský zápis, který musí obsahovat též schválený text stanov. Ustavující schůze družstva určuje zapisovaný základní kapitál, schvaluje stanovy a volí představenstvo a kontrolní komisi. Na ustavující schůzi jsou oprávněny hlasovat osoby, které podaly přihlášku do družstva. Na rozdíl od obchodních společností nedochází k založení družstva podpisem společenské smlouvy, ale právě konáním ustavující schůze. Dvoufázový postup při vzniku družstva je však shodný s právní úpravou obchodních společností. Nejprve musí být družstvo založeno a teprve poté může vzniknout, a to ke dni jeho zápisu do obchodního rejstříku.

Veškeré zakladatelské dokumenty obchodních společností musí mít **písemnou formu** a musí být úředně ověřena pravost podpisů všech zakladatelů, příp. jejich zmocněnce. Připouští-li zákon, aby společnost založil jediný zakladatel, nahrazuje společenskou smlouvu zakladatelská listina vyhotovená ve formě notářského zápisu. Společenská smlouva společnosti s ručením omezeným a zakladatelská smlouva akciové společnosti musí mít formu notářského zápisu. Stanoví-li zákon formu notářského zápisu pro právní úkon, kterým se společnost zakládá, vyžaduje se forma notářského zápisu i pro změny jeho obsahu.

Společenská smlouva (listina) může být uzavřena i zmocněncem vybaveným k tomu plnou mocí. Plná moc s úředně ověřeným podpisem se připojí ke společenské smlouvě.

Není-li při založení obchodní společnosti výslovně určeno, že se zakládá na dobu určitou, platí, že byla založena na dobu neurčitou.

Obchodní společnosti a družstvo vznikají dnem, ke kterému byly zapsány do obchodního rejstříku. Návrh na zápis do obchodního rejstříku musí být podán do 90 dnů od založení společnosti nebo od doručení průkazu živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění. Není-li podán návrh ve stanovené (prekluzivní) lhůtě, nelze již na základě průkazu podnikatelského oprávnění podat návrh na zápis do obchodního rejstříku. Náležitosti návrhu na zápis stanoví občanský soudní řád v ust. § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 a 2 a dále obchodní zákoník v rámci právní úpravy jednotlivých forem obchodních společností.

Dle § 31 ObchZ **podává** návrh na zápis do obchodního rejstříku osoba, jíž se zápis týká, nebo osoby k tomu oprávněné podle zákona nebo osoby písemně zmocněné k tomu těmito osobami.

Návrh na zápis musí být **doložen** listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány, a listinami, které se zakládají do sbírky listin. Výčet listinných důkazů, jimiž se prokazuje zápis jednotlivých společností do obchodního rejstříku, je v příslušných právních předpisech pouze demonstrativní. Rejstříkový soud může požadovat i důkazy jiné.

Soud **provede** zápis do obchodního rejstříku ke dni určenému v návrhu na zápis. Nabude-li usnesení o povolení zápisu právní moci později nebo návrh neobsahuje den, ke kterému má být zápis proveden, provede se zápis ke dni právní moci tohoto usnesení.

Vznikem obchodní společnosti se rozumí její konstituování jako právnické osoby. Od okamžiku zápisu do obchodního rejstříku může obchodní společnost nabývat práva a brát na sebe povinnosti, může se zavazovat a může být účastníkem soudního, správního či jiného řízení.

II. Tzv. ekonomické pojmy právní úpravy obchodních společností

Cílem této kapitoly je interpretace pojmů :

- *vklad společníka do společnosti,*
- *správa vkladu před vznikem společnosti*
- *postavení správce vkladu,*
- *obchodní podíl společníka,*
- *základní kapitál společnosti.*

1. Vklad jako označení pro předmět vkladu

Vkladem společníka se podle § 59 odst. 1 ObchZ rozumí **souhrn peněžních prostředků (peněžitý vklad) nebo jiných penězi ocenitelných hodnot (nepeněžitý vklad)**, které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti.

Nepeněžitým vkladem může být jen majetek, jehož hospodářská hodnota je zjištěitelná a který může společnost hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání.

Naplnění požadavku využitelnosti předmětu nepeněžitého vkladu ve vztahu k předmětu podnikání či činnosti společnosti by měly prověřovat rejstříkové soudy v rámci posuzování návrhů na zápis nově zakládaných společností do obchodního rejstříku, popř. při zápisech zvýšení základního kapitálu novými nepeněžitými vklady.

Důkazní břemeno bude spočívat na společnosti, která o zápis základního kapitálu žádá a která bude muset prokázat hospodářskou využitelnost v sepětí s předmětem podnikání nebo činnosti společnosti. V mnoha případech to však nebude možno učinit jinak než prohlášením společnosti samotné.

Hodnota nepeněžitého vkladu musí být uvedena v zakladatelském dokumentu. V případech stanovených zákonem musí být hodnota nepeněžitého vkladu stanovena znalcem.

Nepeněžité vklady lze dělit na **věcné**, spočívající ve věcech hmotných, a vklady v **právech**, spočívající ve věcech nehmotných. Věci hmotné lze dělit na věci **movité** a **nemovité**, práva pak na věcná (např. věcné břemeno váznoucí na nemovitosti), **závazková** (např. pohledávky vůči dlužníkům, srov. § 59 odst. 6 a odst. 8 ObchZ) a **nehmotná** (průmyslová nebo autorská).

Obchodní zákoník **zakazuje** vklady spočívající v závazcích týkajících se provedení prací nebo v poskytnutí služeb.

2. Vklad jako vkladová povinnost

Povinnost splatit vklad mohou založit následující právní skutečnosti :

- společenská smlouva (VOS, KS, SRO),
- zakladatelská listina (SRO, je-li zakladatelem jediná osoba),
- zakladatelská smlouva (AS, je-li zakladatelem jediná osoba),
- prohlášení upisovatelů v listině upisovatelů, zakládá-li se AS na základě veřejné nabídky akcií, popř. zvyšuje-li se základní kapitál AS upsáním nových akcií,
- dohoda akcionář dle ust. § 205,
- prohlášení o převzetí nových vkladů společníky nebo třetími osobami při zvyšování základního kapitálu v SRO.

Co je obsahem vkladového závazkového vztahu ? **Obsah** vkladového závazku představují práva a povinnosti společníka (budoucího společníka) na straně jedné a společnosti na straně druhé. Povinností společníka je splatit vklad řádně a včas, právem společnosti je vklad požadovat a přijmout.

Případnou vkladovou povinnost společníků ve veřejné obchodní společnosti stanoví společenská smlouva. V ní je pak rovněž určena výše vkladu, režim jeho splácení, lhůta pro zaplacení a sankce za prodlení se splácením.

Kteří společníci ve kterých společnostech mají zákonem stanovenou vkladovou povinnost ?

Vkladovou povinnost v komanditní společnosti mají ze zákona pouze komanditisté. Komanditista je povinen vložit do základního kapitálu společnosti vklad ve výši určené společenskou smlouvou, minimálně však 5 000 Kč. Vklad je povinen splatit ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popřípadě po vzniku své účasti na společnosti.

Na postavení komplementářů se (nejen) stran vkladové povinnosti přiměřeně použijí ustanovení o společnících ve VOS.

Ve společnosti s ručením omezeným činí minimální hodnota vkladu každého společníka 20 000 Kč, a to tehdy, je-li společníků alespoň deset, aby souhrn vkladů dosáhl požadovaných 200 000 Kč základního kapitálu. Výše vkladu může být pro jednotlivé společníky stanovena rozdílně, musí však být dělitelná tisícem. Před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí být na každý peněžitý vklad splaceno nejméně 30%, přičemž

celková hodnota splacených peněžitých vkladů spolu s hodnotou předaných nepeněžitých vkladů musí činit alespoň 100 000 Kč. Společník je povinen splatit vklad za podmínek a ve lhůtě určené ve společenské smlouvě, nejpozději však do pěti let od vzniku společnosti nebo od převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu.

Vkladová povinnost akcionáře v akciové společnosti musí být splněna nejpozději do jednoho roku od vzniku akciové společnosti, vkladová povinnost člena družstva pak do tří let, neurčují-li příslušné dokumenty obou subjektů lhůtu kratší.

Pokud v době vzniku společnosti nedosáhne hodnota nepeněžitého vkladu částky stanovené při jejím založení, je společník, který splatil tento vklad, povinen doplatit **rozdíl** v penězích, nevyplývá-li ze společenské smlouvy nebo stanov jiný způsob náhrady (např. naturálním plněním ve stejné hodnotě). Stejnou povinnost má i společník, který splatil vklad po vzniku společnosti, a hodnota nepeněžitého vkladu v době jeho splacení nedosáhla částky, na jakou byl oceněn.

Spočíval-li nepeněžitý vklad ve zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou a toto právo zaniklo před uplynutím určené doby, je společník povinen hradit **újmu** tím vzniklou v penězích. Újmou se v daném případě rozumí jak hodnota užívacího nebo požívacího práva, které dosud nebylo konzumováno, tak i případný rozdíl mezi hodnotou zaniklého užívacího práva a úplatou, již bude muset společnost hradit na zřízení jiného užívacího nebo požívacího práva, včetně případného ušlého zisku.

Převede-li společník podíl na jiného, ručí za splnění těchto povinností nabyvatel podílu, nejde-li o nabytí podílu na veřejném trhu.

3. Vklad jako součást základního kapitálu

Tato podkapitola Vám poskytne stručný přehled vztahu vkladu a základního kapitálu.

Dle § 58 odst. 1 ObchZ je základní kapitál společnosti definován jako peněžní vyjádření souhrnu peněžitých a nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti. Základní kapitál musí být vyjádřen v jednotkách české měny, vklad může být splacen i v jednotkách měny cizí. Základní kapitál je součástí vlastního kapitálu.

Základní kapitál nevytváří veřejná obchodní společnost, a to ani tehdy, dohodnou-li se společníci na vkladové povinnosti ve společenské smlouvě. Komanditní společnost základní kapitál vytváří – zejména vklady komanditistů – avšak nezapisuje jej do obchodního rejstříku.

Základní kapitál SRO je tvořen vklady společníků (§ 125 odst. 1), přičemž celková výše vkladů musí souhlasit s výší základního kapitálu společnosti.

Základní kapitál AS je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Základní kapitál kapitálových společností se zapisuje do obchodního rejstříku.

Základní kapitál družstva tvoří souhrn členských vkladů, k jejichž splacení se zavázali členové družstva. Stanovy určují výši základního kapitálu družstva, který se zapisuje do obchodního rejstříku, tzv. zapisovaný základní kapitál, jež musí činit nejméně 50 000 Kč. U družstva se do obchodního rejstříku nezapisuje základní kapitál, neboť má variabilní povahu. Jeho výše je závislá na počtu členů či výše dalších členských vkladů, k nimž se všichni nebo někteří členové zavázali. Zapisovaný základní kapitál má konstantní povahu a každá jeho změna musí být provedena změnou stanov s následným zápisem do obchodního rejstříku a uložením nového úplného znění stanov do sbírky listin.

4. Správa vkladu

Vklady do obchodních společností musí být zčásti splaceny před jejím vznikem, tzn. před zápisem do obchodního rejstříku. Z toho důvodu musí být určena osoba, jež bude příslušné vklady spravovat. Obchodní zákoník ji nazývá „správcem vkladu“ a stanoví mu určitá práva a povinnosti. Posuďte sami.

Před vznikem společnosti spravuje splacené části vkladů :

- zakladatel pověřený tím ve společenské smlouvě nebo
- banka, i když není zakladatelem, ovšem pouze v případě, že se jedná o vklady peněžité.

Otázku přechodu vlastnického práva řeší § 60 odst. 1 a 2 ObchZ. **Vlastnické právo** ke vkladům nebo jejich částem splaceným před vznikem společnosti, popřípadě jiná práva k těmto vkladům přecházejí na společnost dnem jejího vzniku.

Vlastnické právo k nemovitosti nabývá společnost vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí na základě písemného prohlášení vkladatele s úředně ověřeným podpisem. Vklad povoluje příslušný katastrální úřad ke dni, v němž byl návrh doručen. Jiné majetkové hodnoty, ke kterým se příslušné právo nabývá zápisem do zvláštní evidence, nabývá společnost až účinností tohoto zápisu.

Jinou majetkovou hodnotou jsou především jiná věcná práva než vlastnické právo k nemovitosti, která se nabývají vkladem do katastru nemovitostí. Podle § 1 zák. č. 265/1992 Sb. se k nemovitostem evidovaným v katastru nemovitostí České republiky zapisuje vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni a předkupní právo s účinky věcného práva a další práva, pokud tak stanoví katastrální zákon.

V souvislosti s vklady do obchodních společností půjde především o práva odpovídající věcným břemenům a vyloučeno není ani předkupní právo. Tato práva by společnost také nabyla

až vkladem do katastru nemovitostí a podkladem pro zápis by měla být smlouva o vkladu, jež by obsahovala smlouvu o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemeni ve prospěch společnosti podle § 151o ObčZ, nebo smlouva o zřízení předkupního práva jako věcného práva.

Rovněž lze z úpravy **průmyslových práv** dovodit, že ochranná známka, patent na vynález nebo průmyslový a užitný vzor či užívací právo na základě licenční smlouvy k těmto statkům přechází na společnost až dnem zápisu smlouvy Úřadem průmyslového vlastnictví do příslušného rejstříku, avšak vklad je splacen uzavřením písemné smlouvy o vkladu podle § 60 odst. 2 ObchZ.

Jaké úkoly jsou postaveny před vkladatele a správce vkladu ? Jaký je jejich vztah ?

Je-li vkladem :

- a) **nemovitost**, musí vkladatel předat správci vkladu **písemné prohlášení**, před zápisem společnosti do obchodního rejstříku - tímto je vklad splacen,
- b) **věc movitá**, je vklad splacen předáním této věci správci vkladu, pokud nebylo ve společenské smlouvě, zakladatelské smlouvě nebo v zakladatelské listině stanoveno něco jiného,
- c) **jiný nepeněžitý vklad**, je splacen uzavřením písemné smlouvy o vkladu, kterou jménem společnosti uzavírá správce vkladu,
- d) **know-how**, pak se vyžaduje kromě písemné smlouvy i předání dokumentace, v níž je zachyceno,
- d) **podnik nebo jeho část**, pak se vyžaduje kromě písemné smlouvy i předání podniku nebo jeho části správci vkladu.

O předání podniku nebo jeho části anebo dokumentace, v níž je zachyceno know-how, sepíše správce vkladu a osoba splácející vklad **zápis**.

Dle § 60 odst. 3 a 4 ObchZ je **správce vkladu povinen** :

- a) po vzniku společnosti předat společnosti bez zbytečného odkladu splacené vklady i s plody a užitky, ledaže jde o peněžitě vklady, jež jsou uloženy na zvláštním účtu u banky zřízeném pro tuto společnost před jejím vznikem,
- b) bez zbytečného odkladu vrátit splacené vklady i s plody a užitky z nich, nevznikne-li společnost, za plnění této povinnosti ručí zakladatelé společně a nerozdílně,
- c) vydat písemné prohlášení o splacení vkladu nebo jeho částí jednotlivými společníky, které se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Správce vkladu, který uvedl v prohlášení vyšší částku, než která je splacena, **ručí** věřitelům společnosti za její závazky až do výše tohoto rozdílu, a to po dobu pěti let od zápisu společnosti do obchodního rejstříku.

5. Podíl

Podíl představuje účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Pro účely obchodního zákoníku se podíl oceňuje mírou účasti společníka na čistém obchodním majetku společnosti, jež připadá na jeho podíl, nestanoví-li zákon jinak.

Kromě akciové společnosti může mít každý společník ve společnosti pouze jeden obchodní podíl. Akciová společnost je výjimkou i co do vyjádření podílu v cenném papíru.

Podíl jako právní vyjádření pro vztah společníka a společnosti nemá hmotnou povahu, proto nevyhovuje definici věci, jak ji chápe soudobé občanské právo. Z jeho právní povahy vyplývá, že jej lze podřadit pod pojem jiné majetkové hodnoty, ve smyslu ust. § 118 odst. 1 ObčZ.

Každý podíl má svou kvalitativní a kvantitativní stránku.

Kvalitativní stránka podílu je dána souhrnem práv a povinností plynoucích z účasti společníka ve společnosti, jež ve svém souhrnu tvoří novou kvalitu – podíl. Podíl je samostatným předmětem právních vztahů a může být předmětem samostatné právní dispozice v rozsahu stanoveném u té které obchodní společnosti. Základní **dispozicí** s podílem může být jeho **převod**, další možnou dispozicí je jeho **zastavení**. Převod podílu je vyloučen u veřejné obchodní společnosti a není přípustěn ani u komplementáře v komanditní společnosti. S použitím příslušných ustanovení občanského zákoníku a obchodního zákoníku lze zastavit obchodní podíl na společnosti s ručením omezeným, s použitím občanského zákoníku, obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech lze zastavit podíl na akciové společnosti zastavením akcií, zatímních listů nebo poukázek na akcie.

Podíl je rovněž **děditelný** a může přejít i na právnickou osobu, která je univerzálním právním nástupcem původní právnické osoby, a v souladu se zákonnými požadavky může být podíl též **rozdělen**.

K právům a povinnostem společníků ve společnosti srov. níže kapitoly o jednotlivých typech obchodních společností.

Kvantitativní stránka podílu má dvě složky, a to **výši** (velikost) podílu a **hodnotu** (cenu) podílu.

Výše (velikost) podílu určuje rozsah, v němž společník vykonává svoje práva a je povinen plnit svoje povinnosti společníka. V obou případech musí jít o kvantifikovatelná práva a povinnosti (např. hlasovací právo, vkladová povinnost). U veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a akciové společnosti zákon výslovně nestanoví, jak se výše podílu společníka na společnosti určuje. U společnosti s ručením omezeným se výše podílu určuje v souladu s § 114 ObchZ, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

Od výše podílu je třeba odlišovat hodnotu podílu. Zatímco výše podílu je relativně stálou veličinou, hodnota podílu se mění podle výsledků hospodaření společnosti a je závislá na rozsahu práv a povinností společníka na hodnotě čistého obchodního majetku společnosti. K čistému obchodnímu majetku viz § 6 odst. 3 ObchZ. Sama hodnota čistého obchodního majetku je závislá na způsobu zjišťování hodnoty obchodního majetku, resp. metodě ocenění majetku.

Ke zjištění hodnoty podílu je třeba jej ocenit. Pro účely obchodního zákoníku se každý podíl oceňuje mírou účasti na čistém obchodním majetku společnosti.

Pro jiné účely (účely daňové či pro účely zákona o oceňování majetku) se hodnota podílu oceňuje podle příslušných (zvláštních) právních předpisů.

Vypořádací podíl vzniká společníkovi při zániku jeho účasti ve společnosti jinak než převodem. **Výše vypořádacího podílu** se stanoví ke dni zániku účasti společníka ve společnosti :

a) z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti nebo

b) stanoví-li tak společenská smlouva z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce.

Vypořádací podíl se vyplácí v penězích, neurčuje-li společenská smlouva nebo stanovy jinak. Lze totiž sjednat, že v rámci vypořádání při ukončení účasti společníků ve společnosti jim budou vráceny předměty jejich nepeněžitých vkladů. Pro případ, že bude hodnota vypořádacího podílu nižší než hodnota nepeněžitého vkladu, je možné upravit i způsob kompenzace.

Právo na **vyplacení** vypořádacího podílu je splatné uplynutím tří měsíců od schválení účetní závěrky nebo ode dne doručení posudku znalce společnosti, nestanoví-li zákon, dohoda účastníků nebo společenská smlouva jinak. Jestliže společníci nebo příslušný orgán společnosti neschválí účetní závěrku bez vážného důvodu, je právo na vyplacení vypořádacího podílu splatné uplynutím tří měsíců ode dne, kdy měla být účetní závěrka schválena.

Vypořádací podíl nelze odepřít ani členovi družstva. Dle ust. § 233 odst. 1 ObchZ má dosavadní člen nárok na vypořádací podíl při zániku členství za současného trvání družstva. Vypořádací podíl se určí poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena násobeného počtem ukončených roků jeho členství k souhrnu splacených členských vkladů všech členů násobených ukončenými roky jejich členství.

Vypořádací podíl se uhrazuje v penězích, neurčí-li stanovy jinak. Nárok na vypořádací podíl je splatný uplynutím tří měsíců od schválení účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo.

Mezi členy družstva se likvidační zůstatek družstva rozdělí způsobem určeným ve stanovách. Neurčí-li stanovy jinak, vyplatí se členům splacená část jejich členského vkladu. Zbytek likvidačního zůstatku se rozdělí mezi členy, jejichž členství ke dni zrušení družstva trvalo alespoň jeden rok. Neurčují-li stanovy jinak, rozdělí se zbytek likvidačního zůstatku mezi tyto členy podle rozsahu, v jakém se podílejí na základním kapitálu družstva.

Obchodní zákoník předpokládá i rozdělování zisku mezi členy družstva, ovšem současně stanoví některé odlišnosti od právní úpravy obchodních společností. Musí být dodrženy následující podmínky :

- a) základem pro rozdělování zisku v družstvu musí být příslušné ustanovení stanov o způsobu použití zisku, které je jejich obligatorní náležitostí, neboť
- b) rozdělování zisku mezi členy není zákonnou povinností družstva,
- c) na určení zisku, který se má rozdělit mezi členy, se usnází členská schůze při projednání řádné účetní závěrky,
- d) nárok na podíl na zisku vzniká jen za období trvání členství.

Podíl člena na zisku určeném k rozdělení mezi členy se určí poměrem výše jeho splaceného vkladu k splaceným vkladům všech členů, nevyplyvá-li ze stanov něco jiného. U členů, jejichž členství v rozhodném roce trvalo jen část roku, se tento podíl poměrně krátí.

Je-li se zrušením společnosti spojena likvidace, má společník právo na majetkovém zůstatku, který vyplynul z likvidace - **podíl na likvidačním zůstatku**.

Poté, co je společníky nebo příslušným orgánem společnosti schválen návrh likvidátora na rozdělení čistého majetkového zůstatku, který z likvidace vyplyne, se podíl na likvidačním zůstatku stává splatným a likvidátor jej může začít vyplácet, pokud jsou však splněny ještě další podmínky :

- jsou uspokojeny nároky všech známých věřitelů společnosti, kteří včas přihlásili své pohledávky,
- uplynula lhůta tří měsíců ode dne, kdy byl podán návrh na rozdělení likvidačního zůstatku projednán, určená pro podání návrhů společníků, kteří s návrhem na rozdělení likvidačního zůstatku nesouhlasili, na přezkoumání výše jejich podílu.

6. Základní kapitál

Základní kapitál společnosti je peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti. Povinně vytvářejí základní kapitál společnosti kapitálové a komanditní společnost. Jeho výše

se zapisuje do obchodního rejstříku, pokud tak stanoví zákon (srov. § 28 odst. 1 písm. c), d) a e).

Základní kapitál musí být vyjádřen v jednotkách české měny a je součástí vlastního kapitálu.

Výše základního kapitálu je dána součtem výše vkladů všech společníků do základního kapitálu, neboli – jak stanoví § 58 odst. 1 ObchZ – společník se účastní na základním kapitálu vkladem. Z uvedeného plyne, že mohou existovat i vklady společníků mimo základní kapitál (např. emisní ážio, příplatky).

Základní kapitál může být v průběhu trvání společnosti zvyšován či snižován, ovšem nikdy nesmí klesnout pod zákonem stanovenou hranici, což by byl důvod ke zrušení společnosti.

Za porušení svých závazků (tzv. obligační odpovědnost) i za porušení povinností daných zákonem či zakladatelským dokumentem ručí společnost celým svým majetkem, nikoliv pouze do výše svého základního kapitálu, i když právě tato částka je důležitým údajem o finančním postavení společnosti nejen v době jejího vzniku, ale po celou dobu jejího trvání. Jakákoliv změna základního kapitálu musí být zapsána do obchodního rejstříku.

III. Zrušení a zánik obchodních společností a družstva

Cílem této kapitoly je vymezení forem, způsobů a důvodů zrušení společnosti.

Zvláštní pozornost je věnována likvidaci obchodní společnosti, postavení likvidátora a vůbec celému právnímu procesu likvidace.

1. Přehled forem, způsobů a důvodů zrušení společnosti

Zrušením se rozumí právní skutečnost (právní úkon, individuální právní akt nebo událost), která směřuje k ukončení existence subjektu podnikání a je pro ukončení existence nezbytná. V zájmu toho se přijímá nejen rozhodnutí o tom, že existence má skončit, ale také o tom, jak mají být uspořádány majetkové poměry rušeného subjektu.

Stejně jako vznik společnosti je i ukončení její existence rozděleno na dvě fáze s jistým časovým odstupem : zrušení a zánik. **Zrušení** obchodní společnosti předchází jejímu **zániku**, který se uskutečňuje výmazem z obchodního rejstříku.

V obecné rovině upravuje zrušení právnické osoby občanský zákoník v § 20a. Právnická osoba se zrušuje dohodou, uplynutím doby nebo splněním účelu, pro který byla zřízena, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku zaniká dnem výmazu z tohoto rejstříku, pokud zvláštní zákony nestanoví jinak. Před zánikem právnické osoby

se vyžaduje její likvidace, pokud celé její jmění nenabývá právního nástupce, nebo zvláštní zákon nestanoví jinak. Ustanovení obchodního zákoníku o likvidaci obchodních společností se přiměřeně použijí i pro likvidaci jiné právnické osoby, pokud z ustanovení upravujících tyto právnické osoby nevyplývá něco jiného (srov. § 71 odst. 2 ObchZ).

Obchodní zákoník rozlišuje :

- **formy** zrušení společnosti
  - s likvidací (srov. § 70 a násl. ObchZ),
  - bez likvidace (vstup společnosti do konkurzu, zrušení společnosti s právním nástupcem),
- **způsoby** zrušení společnosti :
  - dobrovolné (dohodou všech společníků, anebo rozhodnutím kompetentního orgánu společnosti),
  - nucené (rozhodnutím soudu, popř. rozhodnutím správního orgánu nebo zákonem),
- **důvody** zrušení společnosti
  - obecné (pravidelně se týkají všech společností),
  - zvláštní (nastupují z moci speciálních ustanovení v rámci úpravy jednotlivých forem obchodních společností).

Podle § 68 odst. 3 ObchZ se společnost zrušuje (zrušení dobrovolné) :

- a) uplynutím doby, na kterou byla založena,
- b) dosažením účelu, pro který byla založena,
- c) dnem uvedeným v rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí bylo přijato, dochází-li ke zrušení s likvidací,
- d) dnem uvedeným v rozhodnutí soudu o zrušení společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí nabude právní moci,
- e) dnem uvedeným v rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti, pokud dochází k zániku společnosti v důsledku fúze, převodu jmění na společníka nebo v důsledku rozdělení, jinak dnem, kdy bylo toto rozhodnutí přijato,
- f) zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, nebo
- g) zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku.

O zrušení a likvidaci společnosti může na návrh státního orgánu nebo osoby, která osvědčí právní zájem, rozhodnout soud (zrušení nucené), jestliže :

- a) v uplynulých dvou letech se nekonala valná hromada nebo v uplynulém roce nebyly zvoleny orgány společnosti, kterým skončilo nebo jejichž všem členům skončilo funkční

období před více než jedním rokem, nestanoví-li obchodní zákoník jinak, anebo společnost po dobu delší než dva roky neprovozuje žádnou činnost,

- b) společnost pozbude oprávnění k podnikatelské činnosti,
- c) zaniknou předpoklady vyžadované zákonem pro vznik společnosti anebo jestliže společnost nemůže vykonávat činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky,
- d) společnost porušuje povinnost vytvářet rezervní fond,
- e) společnost porušuje ustanovení § 56 odst. 3 ObchZ,
- f) společnost neplní povinnost prodat část podniku nebo se rozdělit uloženou rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže podle zvláštního právního předpisu.

Ve shora uvedených případech, kdy zákon umožňuje zrušení společnosti rozhodnutím soudu stanoví soud společnosti před svým rozhodnutím lhůtu k odstranění důvodu, pro který bylo zrušení navrženo, jestliže je jeho odstranění možné.

Likvidace se nevyžaduje, přechází-li majetek společnosti na právního nástupce, tj. při fúzi, převodu jmění na společníka nebo při rozdělení společnosti (srov. § 69 ObchZ). V uvedených případech nelze omezit práva třetích osob vzniklá před zánikem společnosti a společníci zaniklé společnosti ručí za závazky společnosti, které přešly na právního nástupce, stejně jako v době kdy byli společníky zaniklé společnosti.

Likvidace se rovněž nevyžaduje, zrušuje-li se společnost z důvodů uvedených v § 68 odst. 3 písm. f) a g) ObchZ a nemá-li společnost žádný majetek, přičemž se nepřihlíží k věcem, právům, pohledávkám nebo jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z podstaty.

Je-li návrh na prohlášení konkursu zamítnut z jiného důvodu než pro nedostatek majetku společnosti, nepovažuje se společnost za zrušenou. Zbude-li po zrušení společnosti z důvodů uvedených v § 68 odst. 3 písm. f) a g) ObchZ majetek, provede se její likvidace.

Způsoby zrušení družstva jsou taxativně vymezeny v § 254 odst. 2 ObchZ. Jelikož se jedná o komplexní úpravu způsobů zrušení družstva, nepoužije se ust. § 69 odst. 1 – 4. Nelze např. aplikovat převod jmění na společníka, rozdělení sloučením nebo rozdělení kombinací rozdělení ze založením nových společností či rozdělení sloučením. Družstvo se zrušuje :

- a) usnesením členské schůze,
- b) zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, anebo zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku,
- c) rozhodnutím soudu,
- d) uplynutím doby, na kterou bylo družstvo zřízeno,
- e) dosažením účelu, k němuž bylo družstvo zřízeno.

O rozhodnutí členské schůze o zrušení družstva musí být pořízen notářský zápis.

Kromě zrušení a zániku společnosti zná obchodní zákoník i **přeměny společnosti** (srov. § 69 a násl.). Společnosti se sídlem v ČR mohou být přeměněny :

- a) fúzí,
- b) převodem jmění na společníka, nebo
- c) rozdělením.

Za přeměnu se považuje také změna právní formy společnosti, při níž společnost jako právnická osoba nezaniká. Kontinuálně pokračuje ve své existenci a nedochází k přechodu jejího jmění na subjekt od ní právně odlišný. Mění se však její vnitřní poměry a právní postavení společníků.

Fúze se může uskutečnit formou **sloučení** (§ 69a odst. 1) nebo **splynutí** (§ 69a odst. 2). Sloučením dochází k zániku společnosti nebo více společností, jemuž předchází její zrušení bez likvidace. Jmění zanikající společnosti včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů přechází na jinou společnost. Společníci zanikající společnosti se stávají společníky nástupnické společnosti, nestanoví-li zákon jinak.

Splynutím dochází k zániku dvou nebo více společností, jemuž předchází jejich zrušení bez likvidace. Jmění zanikajících společností včetně práv a povinností z pracovně právních vztahů přechází na nově zakládanou společnost. Společníci zanikajících společností se stávají společníky nástupnické společnosti, nestanoví-li zákon jinak.

Zanikající i nástupnické společnosti musí mít stejnou právní formu, nestanoví-li zákon jinak.

Rozdělení se může uskutečnit formou :

- a) rozdělení se založením nových společností,
- b) rozdělení sloučením, nebo
- c) kombinací forem uvedených pod písmeny a) a b).

IV. Likvidace společnosti

Zrušení společnosti s likvidací je v České republice poměrně častý jev a mezi laickou veřejností je mylně považován za něco nepatřičného až ostudného. Není tomu tak. Pokud nemá společnost právního nástupce, musí provést likvidaci, byla-li založena např. na určitou dobu nebo za určitým účelem. Druhým důvodem je, že na osobu likvidátora neklade zákon žádné zvláštní požadavky. Jisté jen to, že musí být plnoletý a způsobilý

k právním úkonům. Není třeba, aby měl vysokoškolské vzdělání např. v ekonomickém nebo právním směru.

1. Úvod do problematiky

Právní úprava likvidace obchodní společnosti je obsažena v ustanovení § 70 a násl. ObchZ. **Likvidaci lze chápat jako zvláštní, zákonem neupravené mimosoudní řízení – at' již dobrovolné nebo nucené – poté, co bylo rozhodnuto o ukončení podnikání nebo činnosti společnosti.** Jedná se o proces rozprodeje majetku podnikatelského subjektu, jeho převod na peněžní prostředky, vypořádání závazků a rozdělení eventuálního likvidačního zůstatku. Výsledkem likvidace po uspokojení věřitelů je tzv. likvidační zůstatek, který může představovat hodnotu aktivní nebo pasivní a je určen k rozdělení.

Společnost **vstupuje** do likvidace ke dni, k němuž je zrušena, pokud zákon nestanoví jinak. Vstup do likvidace se zapisuje do obchodního rejstříku a po dobu likvidace užívá společnost obchodní firmu s **dovětkem** „v likvidaci“.

Jestliže se společnost zrušuje rozhodnutím společníků či příslušného orgánu společnosti, vstupuje do likvidace dnem uvedeným v tomto rozhodnutí, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí bylo přijato. Z ust. § 68 odst. 3 písm. d) ObchZ vyplývá, že pokud o zrušení společnosti rozhodne soud, zrušuje se společnost dnem uvedeným v rozhodnutí soudu, a není-li tento den v rozhodnutí uveden, pak dnem, kdy rozhodnutí nabylo právní moci. Soud nemůže rozhodnout o zrušení společnosti s právním nástupcem, pouze o zrušení s likvidací.

Skutečnost, že obchodní společnost byla zrušena a vstoupila do likvidace, je natolik důležitá, že již z důvodu ochrany obchodních partnerů je nezbytné toto **vyznačit v obchodním rejstříku**, v němž je společnost zapsána. Z ust. § 72 odst. 1, poslední věty, ObchZ vyplývá, že likvidátor je oprávněn jednat jménem společnosti též ve věcech zápisu do obchodního rejstříku. Lze proto konstatovat, že :

- a) likvidátor podává návrh na zápis vstupu společnosti do likvidace, a pokud jej nepodá včas, zahájí rejstříkový soud řízení o povolení tohoto zápisu i bez návrhu, jakmile se o vstupu do likvidace dozví,
- b) návrh na zápis likvidátora, již nepodává jako za dřívějšího znění ObchZ statutární orgán, ale sám likvidátor, na něhož přešla okamžikem jeho jmenování působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti (srov. § 70 odst. 3 a § 72 ObchZ). Jestliže likvidátor návrh nepodá, zahájí rejstříkový soud řízení o zápisu osoby likvidátora do obchodního rejstříku bez zbytečného odkladu poté, co se o jmenování likvidátora dozví.

Zápis obou shora uvedených skutečností mají deklaratorní charakter.

2. Obecně k postavení likvidátora

Je třeba připomenout, že první zmínku o likvidátorovi obsahuje § 13 odst. 4 ObchZ, v němž se stanoví, že je-li podnikatelem právnická osoba, je vázána vůči třetím osobám jednáním uskutečněným jejím statutárním orgánem nebo likvidátorem, i když překročil rozsah jejího předmětu podnikání, ledaže jde o jednání, které překračuje působnost, kterou tomuto orgánu svěruje nebo dovoluje svěřit zákon. Výjimka ze závaznosti jednání i při překročení rozsahu předmětu podnikání právnické osoby se týká především vybočení z rámce, v jakém na likvidátora přechází působnost statutárního orgánu. Takové jednání by právnickou osobu nezavazovalo a bylo by neplatné.

Obecně je likvidátor řazen mezi **výčet orgánů** společnosti cit. ustanovením, výslovně je pak jeho postavení vyjádřeno v § 71 odst. 5, které současně odkazuje na § 66 : **Likvidátor je orgánem společnosti a za výkon své působnosti odpovídá týmž způsobem jako členové statutárních orgánů. Likvidátor však není orgánem statutárním, přestože na něho ve značném rozsahu přechází právo jednat jménem společnosti.**

Vztah likvidátora k likvidované společnosti se řídí jednak ustanoveními ObchZ o likvidaci obchodních společností, dále pak přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě (§ 566 a násl. ObchZ), pokud z ujednání mezi likvidátorem a společností a z ObchZ nevyplývá něco jiného.

Likvidátora **jmenuje** statutární orgán společnosti, není-li zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami určeno jinak.

Dle ust. § 125 odst. 1 písm. i) patří do působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným jmenování, odvolání a odměňování likvidátora a rozhodování o zrušení společnosti s likvidací, jestliže to společenská smlouva připouští.

Rovněž do působnosti valné hromady akciové společnosti náleží dle ust. § 187 odst. 1 písm. i) rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací, jmenování a odvolání likvidátora, včetně určení výše jeho odměny a schválení návrhu rozdělení likvidačního zůstatku. Cit. ust. je doplněno ust. § 219, kde se uvádí, že likvidátora jmenuje a odvolává valná hromada, nestanoví-li zákon jinak. Téměř shodný text dvou odlišných ustanovení není nadbytečný, neboť rozhodnutí o zrušení společnosti a rozhodnutí o jmenování likvidátora nemusí přijmout táž valná hromada. V praxi by to ovšem nemělo být časté, protože by se tím otevíral prostor pro jmenování likvidátora soudem, jelikož by valná hromada nejmenovala likvidátora bez zbytečného odkladu (srov. ust. § 71 odst. 1 věta druhá).

Kdo může být likvidátorem ? Likvidátorem může být jen **fyzická osoba**, nestanoví-li obchodní zákoník nebo zvláštní právní předpis jinak. Zvláštní předpisy současně stanoví nejen speciální požadavky na osobu likvidátora, ale rovněž též určitá omezení. Obchodní zákoník umožňuje soudu, který rozhodl o zrušení společnosti s likvidací jmenovat likvidátorem **některého ze společníků nebo statutární orgán anebo člena statutárního orgánu**, a to i bez jeho souhlasu. Je-li společníkem nebo statutárním orgánem právnická osoba, může být jmenována likvidátorem, ale je povinna určit fyzickou osobu, která bude likvidaci fakticky provádět, neboť tato musí být v souladu s § 28 odst. 6 zapsána v obchodním rejstříku.

Zemře-li likvidátor, je-li odvolán nebo vzdá-li se své funkce anebo ji nemůže vykonávat, jmenuje se **nový likvidátor** způsobem, kterým byl jmenován předchozí likvidátor, a zapíše se do obchodního rejstříku. Soud jmenuje nového likvidátora, jestliže tak neučiní bez zbytečného odkladu orgán, který je k tomu oprávněn.

Nelze-li likvidátora jmenovat některým z výše uvedených způsobů, jmenuje jej soud z osob zapsaných v seznamu správců konkursní podstaty.

Společník, statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, kterého jmenoval likvidátorem soud, se nemůže vzdát své funkce. Může však požádat soud o odvolání, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby funkci likvidátora vykonával.

3. Úprava ve zvláštních zákonech

Možnost jmenovat likvidátorem právnickou osobu upravuje ust. § 36 zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění. Valná hromada může jmenovat likvidátora banky pouze na návrh České národní banky. Jestliže rozhoduje o jmenování či odvolání likvidátora soud na návrh České národní banky, musí o návrhu rozhodnout do 24 hodin od podání návrhu. Likvidátorem banky nesmí být osoba, která měla nebo má zvláštní vztah k bance (srov. § 19 odst. 1 zákona o bankách), která byla nebo je auditorem banky nebo se jakýmkoliv způsobem na auditu banky podílela.

Podle ust. § 37 zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění, jmenuje likvidátora pojišťovny Ministerstvo financí ze seznamu likvidátorů, který vede. Ministerstvo také určuje odměnu likvidátora. Likvidátorem pojišťovny nesmí být fyzická osoba, která byla nebo je auditorem pojišťovny nebo zajišťovny nebo se jakýmkoliv způsobem na jejím auditu podílela, nebo osoba, která je nebo byla v této pojišťovně nebo zajišťovně odpovědným pojistným matematikem nebo má nebo měla k pojišťovně nebo zajišťovně vztah, který by mohl být překážkou řádného výkonu funkce likvidátora.

Zvláštní požadavky na osobu likvidátora jsou dány zák. č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, v platném znění, podle jehož ust. § 37m může být likvidátorem investiční společnosti nebo investičního fondu jmenován pouze makléř nebo auditor, jehož zájmy nejsou v rozporu se zájmy investorů a je uveden v seznamu nucených správců a likvidátorů vedeném Komisí pro cenné papíry. Do tohoto seznamu zapíše komise makléře a auditory doporučené příslušnými samosprávnými organizacemi, kteří jsou bezúhonní, plně způsobilí k právním úkonům, se zápisem do seznamu souhlasí a nebyli z něj v posledních pěti letech vyškrtnuti. Likvidátorem nesmí být osoba, která je personálně nebo kapitálově propojena s investiční společností nebo investičním fondem, nebo osoba, která se na jejich auditu podílela. Likvidátor investiční společnosti a investičního fondu se může vzdát své funkce písemným oznámením, které musí být doručeno Komisi pro cenné papíry nejméně třicet dnů předem. Návrh na povolení zápisu a zápisu výmazu osoby likvidátora do obchodního rejstříku podává sám likvidátor.

Podle ust. § 39 odst. 4 zák. č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, v platném znění, jmenuje a odvolává likvidátora penzijního fondu Ministerstvo financí po dohodě s Komisí pro cenné papíry.

4. Jmenování likvidátora soudem

Při likvidaci společnosti na základě rozhodnutí soudu jmenuje likvidátora soud, který o zrušení společnosti rozhodl, přičemž soud může v daném případě jmenovat likvidátora i bez jeho souhlasu některého ze společníků nebo statutární orgán nebo člena statutárního orgánu. Žádná z těchto osob se nemůže vzdát své funkce, může však požádat soud o odvolání, nelze-li spravedlivě požadovat, aby funkci vykonávala. Pokud určité důvody brání jmenování likvidátora orgány a způsoby shora uvedenými, jmenuje likvidátora soud z osob zapsaných v seznamu správců konkursní podstaty.

Likvidátorovi jmenovanému soudem jsou třetí osoby povinny poskytnout **součinnost** v rozsahu, v jakém jsou povinny ji poskytnout správci konkursní podstaty podle zvláštního právního předpisu (zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, v platném znění).

Podle ust. § 9d citovaného zákona jsou orgány veřejné správy, zejména finanční úřady, katastrální úřady, orgány evidující motorová vozidla a jiné orgány státní správy, jakož i notáři, Středisko cenných papírů, banky, provozovatelé telekomunikačních služeb, pošta a jiné osoby, které se zabývají přepravou zásilek, pojišťovny, vydavatelé tisku a dopravci povinni poskytnout správci na jeho písemnou žádost součinnost. Tato součinnost spočívá v tom, že orgány a osoby v něm uvedené poskytují správci údaje o majetku dlužníka (úpadce) a některé další údaje, které

jsou nutné pro výkon správy, a to ve stejném rozsahu, v jakém by je poskytli přímo dlužníkovi (úpadci). Povinnost těchto orgánů a osob poskytnout správci součinnost podle ustanovení zvláštního předpisu (např. zákona o bankách) tím není dotčena. Součinnost spočívá také v tom, že orgány a osoby, které mají u sebe listiny nebo jiné věci, které mohou sloužit ke zjištění dlužníkovy (úpadcovy) majetku, jsou povinny je bez zbytečného odkladu vydat nebo zapůjčit správci. Ustanovení § 9d odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání demonstrativně vypočítává, které povinnosti součinnost jednotlivých orgánů a osob zahrnuje. Třetí osoby jsou povinny poskytnout správci součinnost bez zbytečného odkladu. Nesplní-li tuto povinnost, odpovídají věřitelům za škodu, která jim tím vznikne. Na žádost orgánů a osob, od nichž vyžaduje součinnost, je správce povinen doložit, že byl správcem ustanoven.

Další případy jmenování likvidátora soudem :

- a) orgán společnosti, který by k tomu byl jinak oprávněn, je nečinný, tj. bez zbytečného odkladu likvidátora nejmenoval současně nebo bezprostředně po přijetí rozhodnutí o zrušení společnosti,
- b) orgánem společnosti jmenovaný likvidátor zemře, je odvolán, vzdá se své funkce nebo ji nemůže vykonávat a oprávněný orgán nejmenuje nového likvidátora bez zbytečného odkladu,
- c) na návrh osoby, jež na tom osvědčí právní zájem, soud odvolá likvidátora, který porušuje své povinnosti, a nahradí ho jinou osobou.

Podle ust. § 219 odst. 2 ObchZ mohou akcionáři uvedení v § 181 odst. 1 ObchZ požádat s uvedením důvodů soud, aby odvolal likvidátora jmenovaného valnou hromadou, a nahradil ho jinou osobou. Jedná se o akcionáře společnosti, jejíž základní kapitál je vyšší než 100 000 000 Kč, který/kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota přesahuje 3% základního kapitálu, a dále akcionáře společnosti, která má základní kapitál 10 000 000 Kč a nižší, který/kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota přesahuje 5% základního kapitálu.

5. Oprávnění likvidátora

Likvidátor činí jménem společnosti jen úkony směřující k likvidaci společnosti. Při výkonu této působnosti :

- * plní závazky společnosti,
- * uplatňuje pohledávky a přijímá plnění,
- * zastupuje společnost před soudy a jinými orgány,
- * uzavírá smíry a dohody o změně a zániku práv a závazků,
- * vykonává práva společnosti.

Nové smlouvy může likvidátor uzavírat jen **v souvislosti s ukončením nevyřízených obchodů**, nebo je-li to potřebné k zachování hodnoty majetku společnosti nebo k jeho využití, nejedná-li se o pokračování v provozu podniku. Jestliže likvidátor zjistí **předlužení** likvidované společnosti, podá bez zbytečného odkladu návrh na prohlášení konkursu. To neplatí, pokud došlo ke zrušení společnosti podle § 68 odst. 3 písm. f) a g) (viz výše).

Odměnu likvidátora určuje orgán společnosti, který jej jmenoval. Byl-li likvidátor jmenován soudem, určuje jeho odměnu soud. Likvidátorovi lze přiznat právo na vyplacení zálohy. Jde-li o likvidátora jmenovaného soudem podle § 71 odst. 2 věta druhá, odměna mu nenáleží. Ministerstvo spravedlnosti stanoví vyhláškou pravidla pro určení výše odměny likvidátora nebo člena orgánu společnosti jmenovaného soudem, a v jakých případech náhradu hotových výdajů a odměnu likvidátora hradí stát.

6. Povinnosti likvidátora

Skutečnost, že obchodní společnost byla zrušena a vstoupila do likvidace, je natolik důležitá, že je nezbytné toto vyznačit v obchodním rejstříku, kam byla společnost zapsána. Dle ust. § 72 odst. 1 poslední věty je zřejmé, že likvidátor je oprávněn jednat jménem společnosti též ve věcech zápisu do obchodního rejstříku.

Z uvedeného plyne zejména, že :

- a) likvidátor podává návrh na zápis vstupu společnosti do likvidace a pokud jej nepodá včas, zahájí rejstříkový soud řízení o povolení tohoto zápisu i bez návrhu, jakmile se o vstupu společnosti do likvidace dozví,
- b) návrh na zápis likvidátora již nepodává jako před novelou statutární orgán, ale sám likvidátor, na něhož přešla okamžikem jeho jmenování působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti. Jestliže likvidátor návrh nepodá, zahájí rejstříkový soud řízení o zápisu osoby likvidátora do obchodního rejstříku bez zbytečného odkladu poté, co se o jmenování likvidátora dozví.

Oba uvedené zápisy, tzn. zápis vstupu do likvidace a zápis likvidátora, měly původně konstitutivní charakter, od 1. ledna 2001 mají charakter deklaratorní. Podle předchozí úpravy, resp. judikatury, přecházela působnost likvidátora jednat jménem společnosti na uvedený subjekt až zápisem likvidace do obchodního rejstříku, spolu se zápisem likvidátora. Pokud likvidátor vykonal některé úkony ještě před zápisem do rejstříku, nemohl k nim soud přihlídnout.

Likvidátor **oznámí** vstup společnosti do likvidace všem známým věřitelům. Zároveň je povinen bez zbytečného odkladu **zveřejnit** nejméně dvakrát za sebou s alespoň dvoutýdenním časovým odstupem rozhodnutí o zrušení společnosti s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své **pohledávky** ve lhůtě, která nesmí být kratší než tři měsíce. Známí věřitelé jsou ti, jejichž pohledávky jsou vedeny v účetnictví společnosti. Ochrana práv ostatních věřitelů je zajištěna povinným zveřejněním s výzvou v Obchodním věstníku. Může se jednat zejména o osoby, kterým vznikl vůči společnosti nárok z bezdůvodného obohacení nebo ze způsobené škody, který dosud neuplatnili apod.

Likvidátor **sestaví** ke dni vstupu společnosti do likvidace zahajovací likvidační **účetní rozvahu a soupis jmění**. Účetní závěrku předcházející dni vstupu do likvidace sestavuje statutární orgán. Nesestaví-li ji bez zbytečného odkladu, přechází tato povinnost na likvidátora.

Z důvodu zvýšení ochrany a informovanosti společníků a věřitelů společnosti, je likvidátor povinen **zaslat** soupis jmění každému společníkovi a věřiteli společnosti, kteří o to požádají.

Ke zvýšení právní jistoty zaměstnanců společnosti má likvidátor i povinnost uspokojit v průběhu likvidace přednostně **mzdové nároky** zaměstnanců, není-li povinen podat návrh na prohlášení konkursu.

Likvidátor je rovněž povinen :

* bez zbytečného odkladu po provedení všech úkonů nezbytných k provedení likvidace sestavit zprávu o průběhu likvidace s návrhem na rozdělení čistého majetkového zůstatku, jenž vyplyne z likvidace (likvidační zůstatek), mezi společníky,

* předložit zprávu společníkům nebo orgánu k tomu příslušnému ke schválení (návrh rozdělení likvidačního zůstatku),

* ke dni zpracování návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku sestavit účetní závěrku.

Neschválení návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku nebrání výmazu společnosti z obchodního rejstříku.

Každý **společník**, který s návrhem rozdělení likvidačního zůstatku **nesouhlasí**, se může v prekluzivní lhůtě tří měsíců ode dne, kdy byl návrh na rozdělení likvidačního zůstatku projednán domáhat, aby soud přezkoumal výši podílu na likvidačním zůstatku, který má podle návrhu obdržet. Soudní rozhodnutí, kterým soud přezkoumal výši podílu společníka na likvidačním zůstatku, je pro společnost co do základu přiznaného práva závazné i vůči ostatním společníkům. Před uplynutím uvedené lhůty nemůže být poskytnuto žádné plnění z důvodu rozdělování podílu

na likvidačním zůstatku. Společníkům nelze poskytnout plnění z důvodu jejich práva na podíl na likvidačním zůstatku, a to ani ve formě zálohy, dříve, než jsou uspokojeny nároky všech známých věřitelů společnosti, kteří včas přihlásili své pohledávky.

Likvidační zůstatek lze **rozdělit** i když pohledávka věřitele je sporná nebo není-li ještě splatná. Věřiteli však musí být poskytnuta odpovídající jistota. Dojde-li k rozdělení likvidačního zůstatku mezi společníky, může se věřitel, který neuplatnil svoji pohledávku před rozdělením, domáhat uspokojení podle § 56 odst. 6 ObchZ.

Pokud se společnost zrušuje ex lege (srov. ust. § 68 odst. 3 písm. f) a g)) a má pouze majetek nepostačující k úhradě všech závazků, zpeněží likvidátor majetek společnosti a z výtěžku prodeje uhradí nejprve náklady likvidace, dále uspokojí mzdové nároky zaměstnanců a poté pohledávky ostatních věřitelů podle pořadí jejich splatnosti. Není-li možné uspokojit pohledávky stejného pořadí v plné výši, uhradí se poměrně.

Nepodaří-li se likvidátorovi v přiměřené době majetek zpeněžit, nabídne jej věřitelům k úhradě dluhů podle pořadí jejich pohledávek. Pokud věřitelé odmítnou převzít majetek k úhradě dluhu, přechází tento majetek dnem výmazu společnosti z obchodního rejstříku na stát. Jedná se o dříve neznámé ustanovení, jež odpovídá zásadě rozumného a spravedlivého uspořádání vztahů. Původně rovněž nebyl řešen stav, komu připadne majetek, který se nepodařilo v průběhu likvidace rozdělit.

O způsobu naložení s majetkem sestaví likvidátor **zprávu**, ve které uvede zejména :

- * jakého výtěžku z prodeje majetku bylo dosaženo,
- * jaký majetek nebyl zpeněžen a zda byl převzat věřiteli k úhradě dluhu či nikoli,
- * kteří věřitelé a v jaké výši byli uspokojeni,
- * kteří věřitelé nebyli uspokojeni,
- * popř. jaký majetek přejde na stát výmazem společnosti z obchodního rejstříku. ⁶⁵⁾

Zprávu o naložení s majetkem **předloží** likvidátor společníkům nebo orgánu k tomu příslušnému ke schválení. Neschválení zprávy nebrání výmazu společnosti z obchodního rejstříku.

Ke dni zpracování zprávy o naložení s majetkem sestaví likvidátor účetní závěrku.

7. Skončení likvidace

Okamžik skončení likvidace nebyl před novelou ObchZ provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. v tuzemských předpisech spolehlivě řešen a vyvolával sporné závěry. Dle současného znění § 75a končí likvidace rozdělením likvidačního zůstatku nebo použitím prostředků z výtěžku prodeje majetku k uspokojení věřitelů anebo odmítnutím věřitelů převzít majetek k úhradě dluhů. Po rozdělení likvidačního zůstatku sestaví likvidátor seznam společníků, kterým vyplatil podíl na likvidačním zůstatku. Na rozdíl od dřívějšího stavu právní úpravy nemůže likvidace skončit v době, kdy má společnost ještě nějaké sporné závazky ve vztahu k jiným osobám, včetně závazků daňových. Výjimkou jsou sporné pohledávky, jejichž plnění bude dodatečně zajištěno.

Do třiceti dnů po skončení likvidace podá likvidátor návrh na výmaz společnosti z obchodního rejstříku.

8. Obnovení likvidace

Jestliže se po skončení likvidace společnosti zjistí dosud neznámý majetek anebo se objeví potřeba jiných nezbytných opatření souvisejících s likvidací, rozhodne soud na návrh státního orgánu, společníka, věřitele nebo dlužníka o obnovení likvidace společnosti a jmenuje likvidátora.

Po první moci rozhodnutí zapíše rejstříkový soud do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení likvidace a osobu likvidátora.

Ustanovení § 75b odst. 1 tak řeší dosud českým právem neupravený a přitom poměrně častý problém, jak vyřešit situaci, kdy se po skončení likvidace, popř. po výmazu společnosti z obchodního rejstříku, objeví nový majetek.

Jestliže se zjistí dosud neznámý majetek po výmazu společnosti z obchodního rejstříku, rozhodne soud na návrh státního orgánu, společníka, věřitele nebo dlužníka o zrušení zápisu o jejím výmazu a o obnovení likvidace společnosti nebo o jejím vstupu do likvidace a jmenuje likvidátora. Po právní moci rozhodnutí zapíše rejstříkový soud do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení společnosti, že je společnost v likvidaci a osobu likvidátora.

Ke dni zápisu do obchodního rejstříku sestaví likvidátor zahajovací rozvahu.

Při postupu podle ust. § 75b se nepoužije ust. § 68 odst. 8, dle něhož společníci nebo příslušný orgán společnosti mohou zrušit své rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace do doby, než bylo započato s rozdělováním likvidačního zůstatku.

III. Č Á S T

Jednotlivé typy obchodních společností

I. Veřejná obchodní společnost

1. Obecné poznámky

Právní úprava veřejné obchodní společnosti (dále též jen „VOS“) je zařazena do části druhé, dílu druhého, oddílu prvního, § 76 a násl. ObchZ.

Veřejnou obchodní společností je společnost, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem.

Citované úvodní ustanovení právní úpravy VOS musíte interpretovat v souladu s obecnými ustanoveními o obchodních společnostech, podle nichž je obchodní společnost **právníckou osobou** založenou za účelem **podnikání**. Materiální účel založení je typický právě pro VOS (a dále pro komanditní společnost, tzn. pro společnosti osobní), přičemž založení za účelem ideálním umožňuje ObchZ pouze společnostem kapitálovým (společnost s ručením omezeným, akciová společnost), pokud to zvláštní zákon nezakazuje. Podnikáním se rozumí jakákoliv činnost vymezená obchodním zákoníkem. Nemusí jít jen o živnost určenou zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ŽivZ“), ale též o činnost, jež pojmově spadá pod příslušná ustanovení ObchZ. Podnikatelem je i osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních právních předpisů.

Z ObchZ plynou pojmové znaky VOS :

- VOS je obchodní společností,
- VOS lze založit pouze za účelem podnikání,
- VOS musí mít nejméně dva společníky,
- společníci vykonávají podnikatelskou činnost VOS,
- společníci VOS ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně.

Nezbytné je vzít v úvahu i obecná ustanovení o obchodních společnostech. Obecně platí, že nositelem živnostenských a jiných podnikatelských oprávnění je společnost, nikoliv společníci. Speciální skupinu pak tvoří případy, kdy podle zvláštních předpisů jsou určité činnosti

vyhrazeny pouze fyzickým osobám. Žadatel o zápis musí prokázat, že tato činnost bude vykonávána pomocí osoby (osob), které jsou k tomu podle zvláštních předpisů oprávněny.

Všimněte si, že na **společníky klade obchodní zákoník určité požadavky** :

- a) společníkem VOS může být jen fyzická osoba, která splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu (ŽivZ) a u níž není dána překážka provozování živnosti stanovená zvláštním právním předpisem, bez ohledu na předmět podnikání společnosti,
- b) je-li společníkem právnická osoba, vykonává práva a povinnosti spojená s účastí ve společnosti její statutární orgán, popřípadě jím pověřený zástupce, který splňuje podmínky jako společník - fyzická osoba.

Všeobecné podmínky provozování živnosti jsou dány ŽivZ. **Společníkem VOS může být jen fyzická osoba**, která dosáhla věku 18 let, je plně způsobilá k právním úkonům, je bezúhonná a nemá vůči územním finančním orgánům státu daňové nedoplatky. Za bezúhonného se pro uvedené účely nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen :

- a) pro trestný čin spáchaný úmyslně k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání alespoň jednoho roku,
- b) pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a na který se nevztahuje písm. a),
- c) pro trestný či spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání VOS, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.

Překážky provozování živnosti jsou rovněž upraveny ŽivZ. Z těchto ustanovení lze dovodit, že **společníkem VOS nemůže být fyzická osoba** :

- a) na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, jestliže bylo soudem rozhodnuto, že provozování podniku musí být ukončeno, a to od okamžiku, kdy soud pravomocně rozhodl, že provozování podniku musí být ukončeno, nikoliv od účinnosti prohlášení konkursu. Podle zákona o konkursu a vyrovnání nekončí prohlášením konkursu provozování podniku, ledaže o tom rozhodně po vyjádření věřitelského výboru soud,
- b) po dobu tří let poté, co soud zrušil konkurs proto, že bylo splněno rozvrhové usnesení nebo že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu. Byl-li konkurs zrušen z jiného důvodu, než je uvedeno sub a), překážka odpadá právní mocí rozhodnutí o zrušení konkursu,
- c) vůči níž byl návrh na prohlášení konkursu zamítnut pro nedostatek majetku,
- d) které byl uložen soudem nebo správním orgánem zákaz činnosti týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru, dokud zákaz trvá.

Přestane-li společník splňovat tyto předpoklady za trvání společnosti, nastanou důsledky uvedené v příslušných ustanoveních ObchZ, čímž je dán důvod pro zrušení a likvidaci společnosti. Přestane-li fyzická osoba, která je statutárním orgánem nebo jeho členem, anebo zástupce právnické osoby splňovat po vzniku společnosti shora uvedené požadavky, je povinností právnické osoby určit zástupce, který bude tyto požadavky splňovat.

V případě právnických osob mohou být společníky ty právnické osoby, jimž to zvláštní zákon nezakazuje. Nemusí se tedy jednat jen o obchodní společnosti založené za účelem podnikání - společníky VOS mohou být např. i občanská sdružení, zájmová sdružení právnických osob či družstva. Naproti tomu zvláštní zákony neumožňují být společníkem VOS např. obecně prospěšným společnostem, nadacím a nadačním fondům, bankám a některým dalším subjektům.

2. Právní a majetková charakteristika

Veřejná obchodní společnost je právnickou osobou založenou za účelem podnikání. Má plnou **právní subjektivitu**, což mj. znamená, že za porušení svých závazků (obligační odpovědnost), i za porušení jakékoliv povinnosti stanovené zákonem nebo společenskou smlouvou, odpovídá celým svým majetkem. Společníci ručí za závazky společnosti celým svým majetkem společně a nerozdílně.

Dle ObchZ může být fyzická nebo právnická osoba společníkem s neomezeným ručením pouze v jedné společnosti. Tímto se zákaz vztahuje na další účastenství v jiné VOS nebo na postavení komplementáře v komanditní společnosti. Ručení společníka začíná ode dne vzniku společnosti, přičemž nekončí zánikem společnosti, ale je vázáno na trvání pohledávek věřitelů za společností v rámci likvidace společnosti.

Ručení společníků má akcesorickou povahu, neboť VOS je "samostatnou" právnickou osobou. Nejprve je tedy povinna splnit své závazky (povinnosti) společnost a teprve poté, co je nesplní, může věřitel požadovat plnění na společnících jako ručitelích. Pro ručení společníků platí přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku o ručení, přičemž písemného prohlášení společníka jako ručitele není třeba - ručitelský závazek plyne přímo z právní úpravy veřejné obchodní společnosti.

Společník, který do společnosti přistoupil, ručí i za závazky společnosti vzniklé před jeho přistoupením. Může však požadovat na ostatních společnících, aby mu poskytli náhradu tohoto plnění a nahradili náklady s tím spojené (např. poštovné, pojištění plnění, doprava).

Veřejnou obchodní společnost musí **založit** a po celou dobu její existence v ní působit minimálně **dvě osoby**, nerozhodno zda fyzické nebo právnické, tuzemské či zahraniční. Pro případ opačného stavu (směrem dolů) obsahuje ObchZ sankční ustanovení. Nesprávný by byl

závěr, že po celou dobu trvání VOS v ní musí setrvat a na společném podnikání se osobně podílet tytéž osoby, které ji založily (zakladatelé). Změny v osobách i jejich počtu (roz. směrem nahoru, směrem dolů jen tehdy, zůstanou-li alespoň dva společníci) jsou zásadně možné, ovšem pouze za předpokladu změny společenské smlouvy, k čemuž je zapotřebí souhlasu všech společníků, nestanoví-li zákon nebo sama společenská smlouva jinak.

V ObchZ se výslovně uvádí, že **obchodní firma** musí obsahovat označení "veřejná obchodní společnost", jež může být nahrazeno zkratkou "veř. obch. spol." nebo "v. o. s.". Výčet tří obligatorních dodatků je taxativní, tzn., že se zakladatelé nemohou ve společenské smlouvě dohodnout na jiném znění (např. "veřej. obchod. spol.") a požadovat jeho zapsání do obchodního rejstříku, což by ostatně bylo zamítnuto. Jistou výjimku lze spatřovat ve skutečnosti, když obchodní firma obsahuje jméno alespoň jednoho ze společníků. Pak postačí dodatek "a spol.". Důsledky pokračujícího užívání příjmení fyzické osoby v obchodní firmě po ukončení jejího účastenství ve VOS (např. výpověď, úmrtí) řeší obchodní zákoník.

Dalším charakteristickým rysem VOS jako ryzí společnosti osobní je, že žádný ze společníků nemá zákonem uloženou vkladovou povinnost, s čímž bezprostředně souvisí další pojmový znak - **společnost nevytváří základní kapitál**. Protože práva a povinnosti společníků se řídí zejména společenskou smlouvou, může právě ona určit (vyhotovují ji ostatně sami budoucí společníci), že vklady poskytnuty budou. Obchodní zákoník tuto možnost nejen nevyklučuje, ale dokonce ji předpokládá. Rozhodnou-li se tedy zakladatelé kladně, musí společenská smlouva vyřešit zejména formu vkladu, způsob ocenění vkladu nepeněžitého, výši vkladu (může být pro každého společníka jiná), způsob a lhůtu (termíny) jeho splacení (předání), ev. sankci za opožděné splacení peněžitého vkladu atd. Z logiky věci vyplývá, že v daném případě musí společenská smlouva obsahovat i ustanovení o správci a správě vkladu .

Společník je povinen **splatit** svůj vklad ve lhůtě stanovené ve společenské smlouvě, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti. Při **opožděném splacení** peněžitého vkladu je společník povinen splatit úrok z prodlení ve výši 20% z dlužné částky, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Jedná se o ustanovení povahy dispozitivní, proto může společenská smlouva úrok z prodlení úplně vyloučit, snížit či naopak zvýšit. Nepřiměřeně vysoký úrok z prodlení by ve svých důsledcích mohl znamenat rozpor se zásadou poctivého obchodního styku. Mlčí-li společenská smlouva o výši úroku z prodlení, platí výše uvedená v zákoně.

Společník může vložit do společnosti i více vkladů. Tyto vklady se pro účely výpočtu podílu sčítají.

Nestanoví-li společenská smlouva jinak, není společník povinen zvýšit svůj vklad nad hodnotu stanovenou ve společenské smlouvě ani doplnit tuto hodnotu v případě ztrát.

3. Založení a vznik. Společenská smlouva.

Vznik veřejné obchodní společnosti je stejně jako vznik ostatních společností dvoufázový - k jejímu založení dochází sepsáním společenské smlouvy zakladateli a ke vzniku následným zápisem společnosti do obchodního rejstříku.

Ze zákonného požadavku, že zakladatelé VOS musí být nejméně dva, plyne, že tuto společnost lze **založit jen uzavřením společenské smlouvy**, a to **v písemné formě** a s úředně ověřenými podpisy.

Společenská smlouva musí obsahovat tyto obligatorní náležitosti :

- a) firmu a sídlo společnosti,
- b) určení společníků uvedením firmy nebo názvu a sídla právnické osoby nebo jména a bydliště fyzické osoby.
- c) předmět podnikání společnosti. Veřejná obchodní společnost může provozovat veškerou podnikatelskou činnost s výjimkou činností, kde je podnikání vyhrazeno státu, nebo zvláštní, právním předpisem k tomu určené právnické osobě. Právní formu VOS nemůže mít banka, pojišťovna, investiční společnost, investiční fond aj.

Jelikož výčet údajů, které musí společenská smlouva obsahovat je velmi stručný, jeví se jako vhodné, nikoliv nezbytné, rozšířit společenskou smlouvu již při zakládání společnosti o ustanovení upravující zejména vnitřní organizaci společnosti a postavení společníků. Právní úprava VOS obsahuje největší počet dispozitivních ustanovení oproti zbývajícím třem obchodním společnostem, proto mohou společníci ve značné míře rozhodovat o konkrétní "podobě" společnosti. Účelnost úpravy i dalších otázek již při zakládání společnosti je dána i tím, že k pozdější změně společenské smlouvy je třeba souhlasu všech společníků, nestanoví-li obchodní zákoník nebo sama společenská smlouva jinak.

Zaměřte se nyní na **další náležitosti**, jež mohou společníci ve společenské smlouvě upravit. Výčet následujících ujednání společníků není samozřejmě konečný :

- a) dohoda o trvání společnosti (není-li uvedeno, má se za to, že je společnost založena na dobu neurčitou),
- b) dohoda, jak bude jednáno před vznikem společnosti,
- c) ujednání o vkladech společníků (výše, forma), ustanovení správce vkladů,
- d) ujednání o výši úroku z prodlení se splácením peněžitého vkladu,

- e) ujednání o obchodním vedení společnosti,
- f) ujednání o zákazu konkurenčního jednání,,
- g) dohoda o jednání společníků vůči třetím osobám,
- h) úprava výpovědi společníka ze společnosti,
- i) dohoda o splatnosti vypořádacího podílu při ukončení účasti společníka ve společnosti,
- j) úprava dědění či přechodu obchodního podílu,
- k) další náležitosti podle konkrétních záměrů zakladatelů.

Veřejná obchodní společnost **vzniká** dnem, k němuž byla zapsána do obchodního rejstříku. Místně příslušným soudem je ten krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud VOS, jímž je ten okresní soud, v jehož obvodu má mít společnost sídlo.

K zahájení rejstříkového řízení se vyžaduje **návrh** podepsaný všemi společníky, i když podle ujednání ve společenské smlouvě nemají právo jednat jménem společnosti jako její statutární orgán.

Návrh na zápis musí být doložen listinami o skutečnostech, které mají být zapsány. Návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí být podán do devadesáti dnů ode dne, kdy byl společnosti doručen průkaz živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění. Po marném uplynutí této lhůty pozbývají oprávnění platnosti a společnost je povinna vrátit je živnostenskému úřadu. Pokud má být předmětem podnikání činnost, pro kterou zákon žádné podnikatelské oprávnění nevyžaduje, běží devadesátidenní lhůta ode dne uzavření společenské smlouvy.

4. Vznik a zánik členství společníka ve VOS

Vznik členství originárním způsobem

Originární (původní) členství vzniká dvojnásobem :

- a) původními společníky jsou zakladatelé, jejichž poměr ke společnosti je vázán na den zápisu společnosti do obchodního rejstříku,
- b) změnou společenské smlouvy může do společnosti přistoupit další společník, jehož poměr není odvozen od předchozího účastenství dřívějšího společníka. Přistoupení do společnosti přináší novému společníkovi jisté riziko, spočívající v tom, že se stává neomezeným ručitelem (solidárně s ostatními společníky) i ve vztahu k závazkům vzniklým před založením jeho členského poměru. Může však požadovat na ostatních společnících, aby mu poskytli náhradu za poskytnutí tohoto plnění a nahradili náklady s tím spojené.

Vznik členství derivativním způsobem

Členství ve VOS vzniká **derivativním způsobem** spíše výjimečně, a to za určitých okolností děděním :

- a) společenská smlouva musí připouštět, aby se společníkem stal dědic,
- b) dědic (dědicové) se do jednoho měsíce od ukončení dědického řízení o členství přihlásí (lhůta je prekluzivní),
- c) ke dni úmrtí společníka fyzické osoby společnost ex lege nezaniká, pokud v ní i nadále zůstávají minimálně dva společníci.

5. Vnitřní uspořádání společnosti

Veřejná obchodní společnost se pojetím úpravy statutárního orgánu odlišuje od ostatních obchodních společností, kde jsou **jednáním jménem společnosti** ve všech věcech pověřeni pouze určití společníci, nebo jen někteří (některý) z nich. V kapitálových společnostech dokonce nemusí být členy statutárního orgánu výhradně společníci, ale rovněž třetí osoby.

ObchZ totiž umožňuje následující konstrukci :

- a) statutárním orgánem je jeden ze společníků, nebo
- b) statutárním orgánem jsou někteří pověřeni společníci, nebo
- c) statutárním orgánem jsou všichni společníci.

Je-li statutárním orgánem více společníků, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

Omezit jednatelské oprávnění statutárního orgánu může jen společenská smlouva, přičemž takové omezení je vůči třetím osobám neúčinné..

Od jednání jménem společnosti je nutné důsledně odlišovat **obchodní vedení společnosti**. Zatímco jednání jménem společnosti, ke kterému je příslušný pouze statutární orgán, se realizuje ve vztahu ke třetím osobám, obchodní vedení směřuje dovnitř společnosti. Pojem obchodní vedení zákon nijak blíže nespecifikuje. Zpravidla však pod něj bývají zahrnovány činnosti, které provázejí každou podnikatelskou aktivitu : vedení účetnictví a výkaznictví, administrativa, operativní řízení provozu, správa společnosti, rozhodování o konkretizaci podnikatelského záměru a další běžné výkonné i rozhodovací procesy, jež jsou nutné k vedení podniku.

Pověří-li společenská smlouva obchodním vedením zčásti nebo zcela jen jednoho nebo více společníků, ostatní tohoto oprávnění v tomto rozsahu pozbývají.

Pověření společníka k obchodnímu vedení může být dohodou ostatních společníků **odvoláno**, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Poruší-li pověřený společník své povinnosti podstatným způsobem, odejme soud pověření na návrh kteréhokoliv společníka, i když je pověření podle smlouvy neodvolatelné.

I bez výslovného pověření ve společenské smlouvě je pověřený společník povinen na požádání informovat ostatní společníky o všech záležitostech společnosti. Není vyloučeno, aby jednáním jménem společnosti i jejím obchodním vedením byly pověřeny tytéž osoby.

K jednání jménem společnosti i k obchodnímu vedení společnosti jsou oprávněni pouze společníci VOS, nikoliv třetí osoby - to je možné pouze u kapitálových společností. Touto podmínkou je zřetelně vyjádřen osobní charakter veřejné obchodní společnosti, kde je kladen důraz na osobní účast jednotlivých společníků při dosahování účelu, pro který byla společnost založena. Není však vyloučeno, aby třetí osobě byla udělena prokura.

6. Práva a povinnosti společníků

Některá práva a povinnosti společníků jsem Vám již výše naznačila. Společník je při plnění svých povinností povinen postupovat **s péčí řádného hospodáře**.

Z právní úpravy VOS lze dovodit následující práva společníků :

- a) právo rozhodovat o změně společenské smlouvy,
- b) právo rozhodovat o záležitostech obchodního vedení společnosti,
- c) právo rozhodovat o ostatních záležitostech společnosti,
- d) právo k obchodnímu vedení společnosti,
- e) právo na podíl na zisku společnosti,
- f) právo podat žalobu jménem společnosti,
- g) právo být statutárním orgánem společnosti,
- h) právo na vypořádací podíl,
- i) právo na podíl na likvidačním zůstatku,
- j) právo vypovědět účast na společnosti.

K obchodnímu vedení společnosti je oprávněn každý společník v rámci zásad mezi nimi dohodnutých. Veřejná obchodní společnost nevytváří vnitřní strukturu orgánů, z nichž by některým z nich zákon nebo společníci mohli svěřit obchodní vedení, jako je tomu např. u jednatelů ve společnosti s ručením omezeným nebo u představenstva v akciové společnosti. Obchodním vedením mohou společníci ve společenské smlouvě pověřit zčásti nebo zcela jednoho nebo více společníků. Ostatní společníci pak v uvedeném rozsahu tohoto oprávnění pozbývají. Pověřený společník je povinen řídit se při výkonu obchodního vedení

zásadami, které dohodl s ostatními společníky a současně je povinen řídit se rozhodnutím společníků učiněným většinou hlasů. Nestanoví-li společenská smlouva něco jiného, má každý společník jeden hlas.

Dohodou ostatních společníků může být pověření společníka k obchodnímu vedení odvoláno.

Pouze v rámci právní úpravy veřejné obchodní společnosti se zákon zabývá vymezením pojmu „obchodní vedení“. V úpravě jiných společností se tímto termínem již nezabývá, pouze s ním operuje. Proto musíte být schopni použít tento výklad i pro účely ostatních společností.

Právní vztahy k třetím osobám jsou vnější právní vztahy, do nichž společnost vstupuje s osobami, které stojí mimo společnost jako právnickou osobu i mimo její společníky. Úprava těchto vztahů znamená úpravu jednání za společnost navenek.

Statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti jsou všichni její společníci, nestanoví-li společenská smlouva, že jsou jím pouze někteří společníci nebo jeden společník. Každý **společník se stává statutárním orgánem** VOS okamžikem, kdy se stává společníkem VOS (vznikem společnosti nebo pozdějším přistoupením do společnosti), ledaže by společenská smlouva určila, že patří mezi společníky, kteří statutárním orgánem nejsou. I tento společník se však následně může statutárním orgánem stát, a to v důsledku změny společenské smlouvy. Společníci, kteří jsou statutárním orgánem VOS, se zapisují do obchodního rejstříku s uvedením dne vzniku a zániku funkce, jakož i s uvedením způsobu, jakým za společnost jednají. Je-li statutárním orgánem více společníků, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

V ObchZ řešena možnost společníka **odstoupit z funkce statutárního orgánu**. Společník může z funkce statutárního orgánu odstoupit s udáním jakéhokoliv důvodu i bez udání důvodu. Odstoupení musí mít písemnou formu s úředně ověřeným podpisem společníka, musí být doručeno VOS i všem jednotlivým společníkům VOS a účinné je uplynutím jednoho měsíce ode dne, kdy bylo doručeno společnosti. Nepodaří-li se písemný projev vůle doručit všem společníkům, je odstoupení neúčinné. Odstupující společník je však povinen vykonat všechna opatření, která nesou odkladu a současně informovat ostatní společníky o dalších opatřeních, která je třeba vykonat. Odstupuje-li společník, který je jediným statutárním orgánem VOS, jsou ode dne účinnosti odstoupení statutárním orgánem všichni ostatní společníci, ledaže by měli překážku výkonu funkce podle ObchZ. Tvoří-li statutární orgán více společníků a jeden z nich odstoupí, zůstávají statutárním orgánem ti společníci, kteří do dne odstoupení jednoho z nich zastávali funkci statutárního orgánu.

Nejen společník, ale i dědic obchodního podílu je oprávněn **vypovědět účast** ve společnosti, i když je společnost založena na dobu určitou. Musí tak učinit ve lhůtě tří měsíců od právní moci rozhodnutí soudu o dědictví, jinak toto právo zaniká. Výpovědní lhůta činí rovněž tři měsíce a běží od doručení výpovědi. Dnem účinnosti výpovědi se ex lege mění společenská smlouva. Statutární orgán společnosti je povinen vyhotovit úplné znění společenské smlouvy, navrhnout výmaz společníka z obchodního rejstříku a uložit do sbírky listin listinu obsahující změnu společenské smlouvy i úplné znění společenské smlouvy.

Dědic, který podal výpověď, není povinen se osobně podílet na činnosti společnosti, ani když společenská smlouva takovou povinnost stanoví.

Základním majetkovým právem společníka je právo na **podíl na zisku**. Zákonná úprava použije jen tehdy, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Nedohodnou-li se společníci na odlišném řešení, pak platí, že zisk určený k rozdělení se dělí mezi společníky rovným dílem. Podíl na zisku je splatný do tří měsíců od jejího schválení, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Společenská smlouva může splatnost podílu zkrátit nebo prodloužit. Marným uplynutím lhůty k vyplacení podílu se společnost dostává do prodlení a tím do postavení dlužníka a společník do postavení věřitele. Právo na vyplacení podílu na zisku se promlčí v obecné čtyřleté promlčecí lhůtě.

Zisk určený k rozdělení se však může použít k financování nového podnikatelského záměru společnosti, k nákupu movitých či nemovitých věcí, k vytvoření nových nebo doplnění stávajících fondů, nebo se společníci mohou dohodnout, že první podíl, který jim připadne se stane jejich vkladem do společnosti. Možných kombinací je tedy celá řada.

Bývalému společníku nebo jeho dědici, popřípadě právnímu nástupci vůči společnosti vzniká nárok na **vypořádací podíl**.

Každý společník je oprávněn podat jménem společnosti žalobu :

- o náhradu škody proti společníkovi, který odpovídá společnosti za škodu a žalobu o splacení vkladu proti společníkovi, který je splacením vkladu v prodlení,
- a v tomto řízení ji zastupovat.

To neplatí, jestliže již jménem společnosti vymáhá náhradu škody nebo splacení vkladu statutární orgán společnosti. Jiná osoba než společník, který podal žalobu, nebo osoba jím zmocněná nemůže v řízení činit úkony za společnost nebo jejím jménem.

Ztrátu společnosti nesou společníci rovným dílem, nestanoví-li společenská smlouva něco jiného. Společenská smlouva může stanovit pouze jiný poměr dělení ztráty, avšak nemůže nesení ztráty společníky vyloučit. Jakým způsobem společníci tuto ztrátu nesou, zákon neupravuje. V úvahu přichází buďto :

- a) o podíl na ztrátě se sníží vklad společníka do společnosti (za předpokladu, že společník do společnosti vklad dal a společenská smlouva to nevylučuje), nebo
- b) podíl na ztrátě uhradí společník ze svého majetku (obdobu příplatkové povinnosti u společníků ve společnosti s ručením omezeným).

Společnost se může domáhat u soudu vyloučení společníka, který porušuje závažným způsobem své povinnosti, ačkoliv byl k jejich plnění vyzván a na možnost vyloučení písemně upozorněn. S podáním tohoto návrhu, jež podává statutární orgán VOS, nebo osoba jím zmocněná, musí souhlasit společníci, jež mají alespoň poloviční podíl na společnosti. K řízení v prvním stupni je příslušný krajský soud. Vyhoví-li návrhu společnosti a společníka ze společnosti vyloučí, zaniká jeho účast dnem právní moci tohoto rozhodnutí. Vyloučenému společníkovi vzniká dnem právní moci rozhodnutí soudu právo na vypořádací podíl.

7. Zrušení a zánik

Kromě případů uvedených v obecných ustanoveních ObchZ o obchodních společnostech se VOS **zrušuje** z důvodů speciálních, a to s likvidací, ledaže v zákonem stanovených případech bude likvidace nahrazena převzetím jmění jediným společníkem VOS :

- a) byla-li smlouva uzavřena na dobu neurčitou, výpovědí společníka podanou nejpozději 6 měsíců před uplynutím účetního období, nestanoví-li společenská smlouva lhůtu jinou,
- b) rozhodnutím soudu při neplnění nebo odpadnutí zákonných podmínek,
- c) smrtí společníka, ledaže společenská smlouva připouští dědění podílu, podíl zůstavitele zdědil jeho dědic (dědicové), nedojde-li k odmítnutí dědictví a ve společnosti zůstávají alespoň dva společníci,
- d) zánikem právnické osoby, která je společníkem, ledaže společenská smlouva připouští přechod podílu na právního nástupce a ve společnosti zůstávají alespoň dva společníci,
- e) prohlášením konkursu na majetek některého ze společníků nebo zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku,
- f) pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti nebo vydáním exekučního příkazu k postižení podílu některého společníka ve společnosti po právní moci usnesení o nařízení exekuce,
- g) zbavením nebo omezením způsobilosti k právním úkonům některého ze společníků,
- h) jestliže společník přestane splňovat zákonem stanovené předpoklady,
- i) z dalších důvodů stanovených ve společenské smlouvě.

Eventuální následné trvání společnosti je možné jen při splnění podmínek stanovených zákonem. Společník může navrhnout, aby společnost zrušil soud, jsou-li pro to důležité důvody, zejména porušuje-li jiný společník závažným způsobem svoje povinnosti nebo není-li možné dosáhnout účelu, pro který byla společnost založena. Z citovaného ustanovení lze dovodit, že :

1. aktivně legitimovaný k podání žaloby je jiný společník, než ten, pro jehož závažné porušování povinností je návrh podáván,
2. společník porušuje své povinnosti nejen závažným způsobem, ale i opakovaně nebo soustavně, přičemž závažnost je oprávněn posoudit pouze soud s ohledem na konkrétní situaci ve společnosti,
3. dosažení účelu, pro který byla společnost založena, není možné z objektivních či subjektivních důvodů.

Při zrušení společnosti s likvidací mají společníci nárok na podíl na likvidačním zůstatku. Likvidační zůstatek se rozdělí mezi společníky nejprve do výše hodnoty jejich splacených vkladů. Zbytek likvidačního zůstatku se rozdělí mezi společníky rovným dílem. Pokud neměli společníci vkladovou povinnost stanovenou ve společenské smlouvě, rozdělí se likvidační zůstatek rovným dílem, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Nestačí-li likvidační zůstatek na vrácení splacených vkladů, podílejí se na něm společníci v poměru k jejich výši. Společenská smlouva může upravit rozdělení likvidačního zůstatku jinak.

Zrušení bez likvidace spočívá ve :

- fúzi veřejných obchodních společností,
- fúzi veřejné obchodní společnosti s komanditní společností,
- zrušení veřejné obchodní společnosti s převodem jmění na jediného společníka,
- rozdělení veřejné obchodní společnosti,
- změně právní formy.

Veřejná obchodní společnost **zaniká** výmazem z obchodního rejstříku.

II. Komanditní společnost

Právní úprava KS není komplexní; pro její správné a úplné pochopení je nezbytné znát právní úpravu veřejné obchodní společnosti a společnosti s ručením omezeným.

Komanditní společnosti nejsou na území ČR oblíbené tolik, jako např. společnosti s ručením omezeným, přesto mají v teorii i praxi své nezastupitelné místo.

1. Úvodní poznámky

Právní úprava komanditní společnosti je zařazena do části druhé, dílu třetího, oddílu prvního, §§ 93 - 104e obchodního zákoníku (dále též jen „ObchZ“).

Komanditní společnost je právní osobou, zakládá se pouze za účelem podnikání a za své závazky primárně odpovídá celým svým majetkem.

Komanditní společnost je společnost, v níž jeden nebo více společníků ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku (komanditisté) a jeden nebo více společníků celým svým majetkem (komplementáři).

Společníkem v komanditní společnosti může být fyzická i právnická osoba, česká i zahraniční. Společenskou smlouvu uzavírají a po celou dobu existence společnosti v ní působí minimálně dvě osoby, jedna v postavení komplementáře, jedna v postavení komanditisty.

Nestanoví-li obchodní zákoník jinak, použijí se na komanditní společnost přiměřeně ustanovení o veřejné obchodní společnosti na právní postavení komanditistů ustanovení o společnosti s ručením omezeným. Z uvedeného vyplývá, že právní úprava komanditní společnosti není komplexní, proto je pro její vnější i vnitřní fungování a organizaci nezbytné vzít na zřetel i právní úpravu veřejné obchodní společnosti a společnosti s ručením omezeným. Aplikace speciálních ustanovení o komanditní společnosti má však přednost před aplikací ustanovení obou jmenovaných společností.

Právní nauka řadí komanditní společnost mezi společnosti osobní, přestože vykazuje i jisté znaky společností kapitálových. Nezřídka se proto hovoří o jejím smíšeném charakteru, což je dáno zejména rozličným právním postavením jejich společníků - komplementářů a komanditistů.

2. Komplementář

Zákon stanoví, že **komplementářem** může být jen osoba, která splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu (zák. č. 455/1991 Sb., o

živnostenském podnikání, v platném znění) a u níž není dána překážka provozování živnosti stanovená zvláštním právním předpisem bez ohledu na předmět podnikání společnosti.

Komplementářem může být i právnická osoba. Je-li tomu tak, vykonává práva a povinnosti spojené s účastí v komanditní společnosti její statutární orgán, popř. jím pověřený zástupce - fyzická osoba, splňující podmínky dané zákonem pro komplementáře.

Jinak řečeno : komplementářem podle českého práva může být jak fyzická, tak i právnická osoba a nemusí být podnikatelem. Fyzická osoba však musí splňovat stejné podmínky, jako kdyby měla provozovat volnou živnost, tzn., že musí splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti stanovené živnostenským zákonem a nesmí být u ní dána překážka provozování živnosti stanovená živnostenským zákonem.

Specifika v právním postavení komplementářů spočívají v tom, že :

- a) ručí za závazky společnosti celým svým majetkem a neomezeně,
- b) jsou oprávněni k obchodnímu vedení společnosti,
- c) jsou statutárním orgánem společnosti, oproti VOS jím musí být všichni komplementáři společně ,
- d) nesou ze zákona ztrátu zjištěnou účetní závěrkou,
- e) jsou povinni k osobní účasti na podnikání společnosti,
- f) podíl komplementáře je nepřevoditelný (shodné se společníkem ve VOS),
- g) nemají ze zákona vkladovou povinnost (může ji uložit společenská smlouva),
- h) nemůže být společníkem ve VOS, ani komplementářem v jiné komanditní společnosti,
- i) na komplementáře se vztahuje zákaz konkurence v rozsahu stanoveném zákonem, nestanoví-li společenská smlouva jinak,
- j) nastanou-li na straně komplementáře důvody uvedené v zákoně, mají za následek zrušení komanditní společnosti.

3. Komanditista

Jak již jsem Vám shora uvedla, na právní postavení komanditistů se použijí ustanovení o společnosti s ručením omezeným, nestanoví-li zvláštní právní úprava komanditní společnosti jinak.

Specifika v právním postavení komanditistů lze dovodit z příslušných ustanovení obchodního zákoníku :

- a) ručí za závazky společnosti pouze do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku, výjimky jsou dány zákonnými ustanoveními. Neomezeným ručením nezíská komanditista postavení komplementáře,

- b) nejsou oprávněni k obchodnímu vedení společnosti,
- c) nejsou statutárním orgánem společnosti, ovšem podepisují jejím jménem společenskou smlouvu,
- d) nesou ze zákona ztrátu zjištěnou účetní závěrkou, jen pokud tak výslovně určuje společenská smlouva,
- e) nejsou ze zákona povinni k osobní účasti na podnikání společnosti,
- f) mají ze zákona vkladovou povinnost,
- g) jejich podíl je převoditelný, tudíž nejsou oprávněni ze společnosti vystoupit,
- h) nevztahuje se na ně zákaz konkurence, nestanoví-li společenská smlouva jinak,
- i) komanditní společnost se nezrušuje z důvodů uvedených v ObchZ.

Pamatujte si, že **komanditistům jsou zákonem zaručena následující práva :**

- a) podepisují společenskou smlouvu, popř. k tomu zmocňují zástupce,
- b) podepisují návrh na zápis do obchodního rejstříku,
- c) každý komanditista má při hlasování jeden hlas, nestanoví-li společenská smlouva jiný počet hlasů,
- d) jsou oprávněni nahlížet do účetních knih a účetních dokladů a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora a dle téhož ustanovení mají právo na vydání stejnopisu účetní závěrky a právo požadovat od komplementářů informace o všech záležitostech společnosti,
- e) komanditistovi plynou ze zákona majetková práva - právo na podíl na zisku a právo na podíl na likvidačním zůstatku.

4. Založení a vznik

Komanditní společnost musí založit a po celou dobu jejího trvání v ní působit minimálně **dvě osoby**, z nichž jedna má postavení komplementáře a jedna postavení komanditisty. Jakákoliv jiná, vyšší početní kombinace zakázána není.

V závislosti na minimální počet dvou osob se komanditní společnost zakládá **společenskou smlouvou**. Vyhotovení stanov se nepředpokládá. Písemně vyhotovená společenská smlouva s úředně ověřenými podpisy všech společníků obsahovat :

- a) firmu a sídlo společnosti,
- b) určení společníků uvedením firmy nebo názvu a sídla právnické osoby nebo jména a bydliště fyzické osoby,
- c) předmět podnikání,
- d) určení, kteří ze společníků jsou komplementáři a kteří komanditisté,

e) výši vkladu každého komanditisty.

Ad a) **Obchodní firma** komanditní společnosti je tvořena kmenem (výrazem neodporujícím zákonu nebo veřejnému pořádku, nezaměnitelným a nepůsobícím klamavě) a obligatorním dodatkem, který vyjadřuje její organizačně právní formu. Zákon obsahuje taxativní výčet možných dodatků : "komanditní společnost", "kom. spol.", "k. s.". Společnost musí užívat dodatek v podobě jeho registrace do obchodního rejstříku. Jejich libovolnou záměnu, popř. užívání další zkratky zákon nedovoluje.

Ad b) K **identifikaci** právnické osoby jako společníka komanditní společnosti vyžaduje zákon uvedení jejího názvu a sídla. Obvykle jsou však tyto údaje doplněny ještě identifikačním číslem a označením totožnosti členů statutárního orgánu včetně způsobu jejich jednání. Má-li se právnická osoba (např. společnost s ručením omezeným) stát komplementářem komanditní společnosti, nemůže jako dříve uměle vytvořený subjekt činit za společnost právní úkony (což ostatně nemůže ani sama za sebe), ale vykonává je prostřednictvím fyzických osob v postavení statutárního orgánu. Jestliže vystupují v právních vztazích jménem SRO tři jednatelé společně, budou takto vystupovat i v rámci komanditní společnosti jako její komplementář. Jiné řešení je důsledkem dohody spočívající v ustanovení písemně pověřeného zástupce.

Ke jménu, příjmení a bydlišti fyzické osoby se dodává i **rodné číslo**, a pokud jí nebylo přiděleno (zahraniční osoba), pak její datum narození. Rodné číslo nebo datum narození fyzické osoby se zapisuje do obchodního rejstříku bez ohledu na to, z jakého důvodu je osoba do rejstříku zapisována.

Ad c) Komanditní společnost je i přes jisté znaky kapitálových společností, zejména SRO, řazena mezi společnosti osobního charakteru, proto musí být založena jen za účelem **podnikání** (účel materiální), nikoliv za jiným účelem (účel ideální). Společnost může provozovat veškerou podnikatelskou činnost jak v oblasti živnostenského, tak i v oblasti neživnostenského podnikání. Výjimku tvoří činnosti vyhrazené státu, nebo zvláštním předpisem určené právnické osobě.

Příslušné oprávnění získává společnost poté, co prokáže své založení. Předmětem podnikání komanditní společnosti může být i činnost, kterou podle zvláštních právních předpisů mohou vykonávat jen fyzické osoby (např. lékaři). Jedná se o povolání, která jsou ze živnostenského zákona vyloučena. Tuto činnost však může společnost provozovat jen pomocí k tomu oprávněných fyzických osob ať už v postavení společníka nebo zaměstnance.

Na rozdíl od VOS nelze komanditní společnost založit za účelem výkonu advokacie ani ji zapsat do seznamu správců konkursní podstaty.

Ad d) Údaje vyžadované zákonem sub b) a sub d) mohou ve společenské smlouvě splývat v jednom odstavci (článku). Rozhodující je nepochybnost o osobě komplementáře a komanditisty.

Ad e) Obligatorní součástí společenské smlouvy je výše vkladu každého komanditisty. Komanditista je povinen vložit do základního kapitálu společnosti vklad ve výši určené společenskou smlouvou, minimálně však 5.000,- Kč. Vklad je povinen splatit ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popřípadě po vzniku účasti na společnosti. Výše vkladu může být pro jednotlivé komanditisty stanovena rozdílně, musí však být dělitelná na celé tisíce. Vkládá-li komanditista nepeněžitý vklad, musí být ve společenské smlouvě uveden jeho předmět a částka, kterou se na vklad započítává. Společenská smlouva musí obsahovat i ocenění vkladu, které však nemusí být provedeno posudkem znalce. Rozdíl mezi hodnotou nepeněžitého vkladu částkou, jakou se započítává na vklad komanditisty, se považuje za emisní ážio. Společenská smlouva však může určit, že tento rozdíl nebo jeho část je společnost povinna vyplatit komanditistovi, nebo že se jedná o tvorbu dobrovolného rezervního fondu.

Stanoví-li však společenská smlouva, že peněžité vklady musí být splaceny před vznikem společnosti, splácejí se na zvláštní účet u banky, který za tím účelem zřídí správce vkladu na firmu zakládané společnosti. Banka neumožní disponovat se splacenými vklady na účtu dříve, než bude společnost zapsána do obchodního rejstříku, ledaže je prokázáno, že jde o úhradu zřizovacích výdajů nebo o vrácení vkladů zakladatelům.

Komanditistovi nelze závazek splatit vklad prominout. S úpravou vkladu komanditisty tak souvisí otázka započtení.

Poskytne-li komanditista plnění za společnost z důvodu ručení, započítává se předmětná částka na splacení jeho vkladu. Není-li to možné, může požadovat náhradu od společnosti. Nelze-li dosáhnout této náhrady, může požadovat náhradu od komanditisty, jehož vklad nebyl splacen, jinak od každého z komanditistů v rozsahu je účasti na základním kapitálu společnosti.

Nárok na splacení nesplacené části vkladu společníka a jakýkoli nárok společníka vůči společnosti s výjimkou nároku podle právní úpravy SRO jsou vzájemně nezapočitatelné. Pro společníky v SRO platí, že by s takovým započtením musela vyslovit souhlas valná hromada při zvyšování základního kapitálu. V komanditní společnosti by s tím museli souhlasit komplementáři společně s komanditisty většinou hlasů, nestanoví-li společenská smlouva jinak, při přistoupení komanditisty do společnosti nebo při zvýšení vkladu stávajícího komanditisty.

Obchodní zákoník předepisuje pouze minimální povinný rozsah náležitostí společenské smlouvy. Další náležitosti určují ve vzájemné dohodě zakladatelé (budoucí společníci). Jedná se o práva a povinnosti společníků, které obchodní zákoník buďto vůbec neobsahuje (ale ani nezakazuje), nebo upravuje dispozitivně, tzn., že dává společníkům možnost řešit je ve společenské smlouvě odlišným způsobem, či se odvolává na východiska obecné úpravy obchodních společností, veřejné obchodní společnosti a společnosti s ručením omezeným.

Z důvodu právní jistoty samotných společníků i třetích osob je účelné ve smlouvě mj. vymezit :

- dobu trvání společnosti,
- účel založení společnosti,
- dohodu o zásadách obchodního vedení společnosti,
- ev. vkladovou povinnost pro komplementáře,
- stanovení lhůty pro splacení vkladu komanditisty,
- určení, k jakému účelu bude použit rozdíl mezi výší vkladu do základního kapitálu a částkou, jíž byl oceněn nepeněžitý vklad,
- určení správce vkladu, splácejí-li se vklady před vznikem společnosti,
- úpravu úroku z prodlení se placením vkladů společníků,
- pravidla pro dělení zisku a nesení ztráty,
- pravidla pro stanovení vypořádacího podílu,
- způsob rozdělení likvidačního zůstatku,
- důsledky smrti společníka,
- úpravu zákazu konkurence,
- úpravu dispozice s obchodním podílem komanditisty,
- pravidla pro dobrovolnou tvorbu rezervního fondu,
- další práva a povinnosti společníků.

Komanditní společnost **vzniká** ke dni zápisu do obchodního rejstříku. Obchodní rejstřík je veden soudem určeným k tomu zvláštním právním předpisem. Dle občanského soudního řádu je k řízení ve věcech obchodního rejstříku příslušný soud, v jehož obvodu je obecný soud fyzické nebo právnické osoby, jíž se zápis v rejstříku týká. Obecným soudem je ten okresní soud, v jehož obvodu má mít společnost sídlo.

Návrh na zápis podepisují **všichni** společníci, popř. osoba jimi písemně zmocněná. Podpisy společníků jak na návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku, tak i na plné moci vč. podpisu zmocněnce, musí být úředně ověřeny. Návrh musí být doložen listinami o

skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány, a listinami, které se ukládají do sbírky listin. Jedná se o následující dokumenty :

- společenskou smlouvu ve dvojnásobném vyhotovení,
- podpisové vzory osob, jež budou zapsány jako osoby, jejichž jednání společnost zavazuje,
- živnostenské listy, koncesní listiny, popř. jiná podnikatelská oprávnění, nebo prohlášení o tom, že společnosti nejpozději dnem zápisu oprávnění k podnikání vznikne,
- doklad o povolení k pobytu komplementáře - zahraniční osoby, má-li jménem společnosti jednat,
- doklad prokazující právní důvod užívání místností, do nichž je umístěno sídlo společnosti,
- doklad prokazující, že u komplementářů není dána překážka vyplývající z obchodního zákoníku a zákona o konkursu a vyrovnání nebo že se k ní nepřihlíží či že již netrvá, popř. že odpadla,
- doklady prokazující splnění požadavků dle obchodního zákoníku a ŽivZ, je-li komplementářem fyzická osoba,
- písemné prohlášení správce vkladu v případě, že jsou vklady společníků spláceny před vznikem společnosti,
- další důkazy může rejstříkový soud požadovat dle občanského soudního řádu.

Návrh na zápis do obchodního rejstříku musí být podán do 90 dnů od založení společnosti nebo od doručení průkazu živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění.

5. Práva a povinnosti společníků

Práva a povinnosti společníků jsou v obecné rovině upravena v zákoně, a to rozdílně pro komanditisty a komplementáře. Jejich rozšíření či zúžení může stanovit společenská smlouva.

Právo na řízení společnosti. Právní vztahy ke třetím osobám.

Pro osobní společnosti platí, že právo podílet se na řízení společnosti a právo jednat jménem společnosti navenek mají všichni společníci, proto zákon nepředepisuje konstituování zvláštních vnitřních orgánů, jako je tomu u společností kapitálových. S ohledem na smíšený charakter komanditní společnosti neplatí výše uvedené bezvýjimečně, ale liší se v závislosti na rozdílném postavení komplementářů a komanditistů.

K **obchodnímu vedení společnosti**, tj. k vnitřním činnostem ekonomického, výrobního, technického, provozního, organizačního či personálního charakteru, jsou oprávněni pouze komplementáři.

V ostatních záležitostech společnosti, to znamená tam, kde se nejedná o její obchodní vedení, rozhodují komplementáři společně s komanditisty většinou hlasů, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. Jako příklad lze uvést hlasování o změně společenské smlouvy, o vyloučení společníka, o zániku účasti komanditisty na společnosti, popř. též o možnosti převodu obchodního podílu komanditisty na jiného společníka nebo třetí osobu. Neurčí-li společenská smlouva jinak, má při hlasování každý společník jeden hlas.

Statutárním orgánem společnosti jsou komplementáři. Pokud ze společenské smlouvy nevyplývá něco jiného, je každý komplementář oprávněn jednat za společnost samostatně. Při vyšším počtu komplementářů je z praktických důvodů vhodné pověřit společenskou smlouvou k jednání jménem společnosti jen některého (některé) z nich. Jsou-li ve společnosti naopak jen dva nebo tři komplementáři, může společenská smlouva určit, že k platnosti právního úkonu je vždy zapotřebí souhlasného projevu všech společně.

Komanditista ručí za závazky ze smluv, které jménem společnosti uzavřel bez zmocnění, ve stejném rozsahu jako komplementář.

Komanditisté, ex lege zbaveni výše uvedených oprávnění, jsou oprávněni nahlížet do účetních knih a účetních dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora. Dále mají právo na vydání stejnopisu účetní závěrky a právo požadovat od komplementářů informace o všech záležitostech společnosti.

Majetková práva

Majetková práva, tj. právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl a právo na podíl na likvidačním zůstatku jsou dispozitivně upravena v ObchZ. Záleží na dohodě společníků ve společenské smlouvě, zda zákonem předložené řešení přijmou bez výhrad a změn, nebo si majetková práva upraví podle svých potřeb.

Právo na **podíl na zisku** má každý společník bez ohledu na své postavení ve společnosti. Společenská smlouva určuje, jaká část zisku připadá společnosti a jaká komplementářům. Neobsahuje-li společenská smlouva žádnou úpravu, dělí se zisk podle zákona na polovinu. Část zisku patřící komplementářům se mezi ně rozdělí v poměru stanoveném společenskou smlouvou, jinak si komplementáři rozdělí zisk rovným dílem. Část zisku náležející společnosti se po zdanění rozdělí mezi komanditisty v poměru stanoveném společenskou smlouvou, jinak v poměru splacených vkladů. Na tomto místě je třeba znovu připomenout, a to hned ze dvou důvodů, smíšený charakter komanditní společnosti. Prvním

důvodem je specifická úprava daně z příjmu právnických osob, které podléhá jen ta část zisku, která je určena k rozdělení mezi komanditisty. Podíl na zisku komanditisty se zdaňuje stejně jako podíl na zisku společníka ve společnosti s ručením omezeným. V této části zisku dochází ke dvojitmu zdanění. Podíl na zisku komplementáře tvoří dílčí základ jeho daně z příjmu - zdaňuje se stejně jako podíl na zisku u společníka ve veřejné obchodní společnosti. Fakticky se tedy zisk dělí na část připadající komplementářům a na část připadající komanditní společnosti. Druhým důvodem je přiměřené použití ustanovení obchodního zákoníku o veřejné obchodní společnosti. Speciální úprava komanditní společnosti nestanoví, v jaké lhůtě je podíl na zisku splatný. Proto je možné v souladu se zněním ObchZ konstatovat, že je podíl splatný do tří měsíců od schválení roční účetní závěrky.

Dispozitivně je rovněž upraveno rozdělení **ztráty**. Ztrátu zjištěnou účetní závěrkou nesou komplementáři rovným dílem, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Komanditisté jsou povinni podílet se na úhradě ztráty, stanoví-li tak společenská smlouva. Komanditisté však nejsou povinni vracet na úhradu ztráty podíly na zisku, které jim byly společností vyplaceny.

Zanikne-li za trvání společnosti účast společníka na jejím podnikání, má společník nárok na **vypořádací podíl**, tj. majetkové vyrovnání. Právo na vypořádací podíl má i dědic nebo právní nástupce komplementáře v případě, že na ně nepřešla účast na společnosti. Účast komanditisty může zaniknout jeho vyloučením společností, zrušením jeho účasti soudem, prohlášením konkurzu na jeho majetek nebo zamítnutím návrhu na jeho prohlášení pro nedostatek majetku, dále na základě dohody o ukončení jeho účasti, smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby. Komanditista však nemá právo požadovat od společnosti majetkové vypořádání, zanikne-li jeho účast z důvodu převodu nebo přechodu obchodního podílu.

Při zrušení společnosti s likvidací mají společníci nárok na **podíl na likvidačním zůstatku**. Každý společník má právo na vrácení hodnoty splaceného vkladu. Pokud likvidační zůstatek nestačí k tomuto vrácení, mají přednostní právo na vrácení komanditisté. Zbytek likvidačního zůstatku, který zůstane po vrácení hodnoty vkladů, se rozdělí mezi společníky podle stejných zásad jako zisk. Společenská smlouva může stanovit jiný způsob rozdělení likvidačního zůstatku.

Vkladová povinnost

Vkladovou povinnost předepisuje zákon pouze **komanditistům**. Detailní úpravu vkladové povinnosti musí obsahovat společenská smlouva. Přestože zákon odkazuje na příslušná ustanovení o společnosti s ručením omezeným, není možné je pro účely komanditní

společnosti přijmout v podobě platné pro kapitálovou společnost, ale naopak, přizpůsobit je charakteru společnosti komanditní.

Komanditista je povinen vložit do základního kapitálu společnosti vklad ve výši určené společenskou smlouvou, minimálně však 5.000,- Kč. Lhůta pro splacení vkladu je dána společenskou smlouvou. V opačném případě je komanditista povinen jej splatit bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popřípadě po vzniku své účasti na společnosti.

Jak vidno, minimální výše vkladu komanditisty i režim splácení je od právní úpravy v SRO zcela odlišný. Komanditista nemusí ex lege splatit před zápisem společnosti do obchodního rejstříku nejméně 30% na peněžitý vklad, celková výše splacených peněžitých vkladů spolu s hodnotou splacených nepeněžitých vkladů nemusí činit polovinu základního kapitálu a doba splatnosti vkladů není ohraničena žádným časovým úsekem. Přestože komanditní společnost vytváří základní kapitál, nezapisuje se jeho výše do obchodního rejstříku. Zápis obsahuje pouze povinnou výši vkladu každého komanditisty a popř. dobrovolně převzatou vkladovou povinnost komplementářů.

Určí-li společenská smlouva, že peněžitý vklad (nebo jeho část) musí být splacen před vznikem společnosti, spravuje vklady (části vkladů) jeden ze zakladatelů pověřený tím ve společenské smlouvě. Správou peněžitého vkladu může být též pověřena banka, i když není zakladatelem. K návrhu na zápis do obchodního rejstříku se pak přikládá písemné prohlášení o splacení vkladu nebo jeho částí jednotlivými společníky, které je povinen vydat správce vkladu.

Nepeněžitý vklad je společník povinen předat správci vkladu před vznikem společnosti v celkové výši (plné hodnotě), neurčí-li opět společenská smlouva termín pozdější. K ocenění nepeněžitých vkladů není třeba posudku zpracovaného znalcem, což zákon vyžaduje pouze u kapitálových společností. Ve společenské smlouvě by však neměla chybět jeho specifikace a vyjádření hodnoty v korunách, a to na základě dohody společníků.

Uvedené odchylky stran vkladové povinnosti jsou dány i tím, že peněžním vyjádřením souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů není v komanditní společnosti vytvářen základní kapitál.

Má-li společenskou smlouvou určenu vkladovou povinnost i komplementář, použijí se ustanovení o veřejné obchodní společnosti, nestanoví-li společenská smlouva způsob a lhůtu splácení jinak.

Výše úroku z prodlení se splacením peněžitého vkladu je v právní úpravě veřejné obchodní společnosti (zde pro komplementáře) a v právní úpravě společnosti s ručením omezeným (zde pro komanditisty) řešena shodně. Ustanovení však mají dispozitivní povahu,

proto je možné zákonem "doporučenou" výši 20 % vyloučit, snížit či zvýšit. Sankci za porušení povinnosti splatit nepeněžitý vklad lze sjednat ve společenské smlouvě. Za nesplnění vkladové povinnosti může být komanditista ze společnosti vyloučen s přiměřeným použitím ustanovení o společníkovi v SRO.

Ručení společníků za závazky společnosti

Ručení společníků slouží k zajištění závazků společnosti pro případ, kdy věřitel nemůže dosáhnout uspokojení své pohledávky od společnosti. Rozsah ručení společníků je dán zákonem, společenskou smlouvou jej nelze vyloučit, rozšířit, zúžit.

Zákon zakotvuje rozsah ručení **rozdílně** pro komplementáře a komanditisty. Pro komplementáře platí ručení ve stejné míře jako pro společníky ve veřejné obchodní společnosti. Komanditista ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku. Ručení komanditisty je odlišné od ručení společníka v SRO, v níž ručí společníci společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Zápisem splacení všech vkladů ručení zaniká.

Komplementáři ručí za závazky společnosti **solidárně** veškerým svým majetkem. Případný vklad komplementáře nemá na rozsah jeho ručení žádný vliv. Komplementář, který do společnosti přistoupil, ručí i za závazky, které vznikly před jeho přistoupením. Může však po ostatních společnících požadovat, aby mu poskytli náhradu tohoto plnění a nákladů s tím spojených.

Komplementář, jehož účast na společnosti zanikla za trvání společnosti, ručí jen za závazky, které vznikly před zánikem jeho účasti na společnosti.

Komanditisté ručí za závazky společnosti **do výše svého nesplaceného vkladu** zapsaného do obchodního rejstříku. Plnění za společnost z titulu ručení se komanditistovi započítává na nesplacený vklad. Za závazky společnosti již neručí poté, co zcela splnil svou vkladovou povinnost. Dojde-li k zániku účasti komanditisty na společnosti v době jejího trvání, ručí komanditista jen za závazky, které vznikly před zánikem jeho účasti. Rozhodný okamžik ukončení komanditistova ručení je den jeho výmazu z obchodního rejstříku. Po zániku společnosti ručí komanditista za závazky společnosti do výše svého podílu na likvidačním zůstatku, nejméně však ve stejném rozsahu jako za trvání společnosti.

V určitých, zákonem stanovených případech ručí komanditista za závazky společnosti celým svým majetkem, společně a nerozdílně s komplementáři :

a) obchodní firma komanditní společnosti obsahuje jméno komanditisty,

b) komanditista uzavře jménem společnosti smlouvu, aniž by k tomu měl zmocnění komplementáře.

Nic však nebrání tomu, aby byla komanditistovi udělena prokura nebo plná moc.

Zákaz konkurence

Zákaz konkurence se ze zákona vztahuje pouze na komplementáře. Bez svolení ostatních společníků nesmí komplementář podnikat v předmětu podnikání společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob. Společenská smlouva může zákaz konkurence modifikovat - rozšířit (např. po vzoru statutárních orgánů kapitálových společností), zúžit i vyloučit.

Zákaz konkurence neplatí pro komanditistu (stejně jako obecně pro společníka ve společnosti s ručením omezeným), ledaže by společenská smlouva stanovila jinak.

Důsledky porušení zákazu konkurence jsou kogentně stanoveny v obecných ustanoveních o obchodních společnostech ve druhé části ObchZ.

6. Ukončení účasti společníka ve společnosti

Existence dvojího typu společníků se projevuje i zvláštní úpravou důvodů zániku komanditní společnosti, resp. vyloučením aplikace některých důvodů, které by jinak při podpůrném použití regulace veřejné obchodní společnosti přicházely v úvahu.

Komplementář :

- má právo ze společnosti **vystoupit** (děje se tak změnou společenské smlouvy, k níž je zapotřebí souhlasu všech společníků, tedy i společníka vystupujícího, pokud společenská smlouva nestanoví jinak),
- má právo společenskou smlouvu **vypovědět** (tento způsob přichází v úvahu jen tehdy, byla-li smlouva uzavřena na dobu neurčitou),
- má právo **požádat soud o zrušení** společnosti (rozhodnutím soudu o zrušení společnosti pak zaniká i jeho účast).

Komplementářem může být jen osoba, která má plnou způsobilost k právním úkonům. Omezením nebo zbavením způsobilosti k právním úkonům komplementáře dochází ze zákona k zániku jeho účasti na společnosti.

Komanditista není oprávněn ze společnosti vystoupit, ale :

- má právo na ukončení účasti jen se souhlasem všech společníků (dohoda musí mít písemnou formu s úředně ověřenými podpisy společníků),

- má právo převést svůj podíl na jiného společníka nebo třetí osobu (režim převodu a nakládání s uvolněným obchodním podílem upravuje společenská smlouva s přihlédnutím k příslušným ustanovením o společnosti s ručením omezeným),
- má právo požádat soud, aby zrušil jeho účast na společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval,
- může být ze společnosti vyloučen.

Účast komanditisty ve společnosti dále zaniká :

- a) prohlášením konkursu na jeho majetek nebo
- b) zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku anebo
- c) pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí či vydání exekučního příkazu k postižení jeho podílu ve společnosti po právní moci usnesení o nařízení exekuce postižením jeho podílu ve společnosti.

Nárok komanditisty na vypořádací podíl se stává součástí konkursní podstaty.

Obnovu účasti komanditisty ve společnosti a pravidla pro náhradu již vyplaceného vypořádacího podílu řeší ObchZ.

Skutečnosti uvedené sub a) až c) nejsou důvodem pro zrušení společnosti. Společnost se nezrušuje ani zánikem právnické osoby, která je komanditistou, rovněž tak smrtí komanditisty, jehož podíl na společnosti se dědí, není-li společenskou smlouvou dědění podílu vyloučeno. V takovém případě náleží dědicům vypořádací podíl.

Ztráta či omezení způsobilosti komanditisty k právním úkonům není důvodem pro zánik jeho účasti ve společnosti ani pro zrušení společnosti.

Zanikne-li účast všech komanditistů, mohou se komplementáři dohodnout, že se komanditní společnost mění bez likvidace na veřejnou obchodní společnost. Ke dni podání návrhu na zápis nové společnosti do obchodního rejstříku musí být splněny všechny náležitosti pro její vznik. Návrh na zápis nové společnosti musí být podán současně s návrhem na výmaz stávající společnosti. Oba zápisy provede rejstříkový soud k témuž dni. Nejsou-li podmínky pro zápisy splněny, vstupuje existující společnost do likvidace. Obecná ustanovení ObchZ o změně právní formy se použijí obdobně.

7. Zrušení a zánik společnosti

Komanditní společnost může být – stejně jako společnosti jiné - zrušena bez likvidace nebo s likvidací. Vedle obecných důvodů zrušení uvedených úvodní části o obchodních společnostech upravuje zákon i speciální důvody pro komanditní společnost, které může dále doplnit společenská smlouva.

Zrušení společnosti **bez likvidace** spočívá ve :

- a) fúzi komanditních společností,
- b) fúzi komanditní společnosti s veřejnou obchodní společností,
- c) převodu obchodního jmění na komplementáře,
- d) rozdělení společnosti.

ObchZ označuje tyto skutečnosti za způsoby přeměny společnosti, mezi něž řadí i změnu právní formy společnosti. Právní úprava změny právní formy komanditní společnosti je obsažena v právní úpravě SRO s odkazem na další příslušná ustanovení obchodního zákoníku.

Obecně platí, že se komanditní společnost zrušuje zánikem účasti společníka - komplementáře. Zůstává-li však ve společnosti alespoň jeden komplementář, mohou společníci změnou společenské smlouvy zrušení společnosti zabránit.

Při zrušení společnosti **s likvidací** mají společníci nárok na podíl na likvidačním zůstatku. Každý ze společníků má nárok na vrácení částky ve výši splaceného vkladu. Pokud likvidační zůstatek nestačí k tomuto vrácení, mají přednostní právo na vrácení komanditisté. Zbytek likvidačního zůstatku, který zůstal po vrácení částky ve výši vkladů, se rozdělí mezi společníky podle stejných zásad jako zisk. Nestačí-li likvidační zůstatek na rozdělení podle uvedené konstrukce, rozdělí se mezi společníky podle stejných zásad jako zisk. Společenská smlouva může stanovit jiný způsob rozdělení.

Společnost zaniká výmazem z obchodního rejstříku. Návrh na výraz, podaný oprávněnými osobami, musí mít písemnou formu s jejich ověřenými podpisy a být doložen listinami, které osvědčují dané skutečnosti.

III. Společnost s ručením omezeným

1. Právní a majetková charakteristika

Klíčové pojmy

- *společnost s ručením omezeným jako právnická osoba a podnikatel*
- *společenská smlouva a zakladatelská listina*
- *vklad a základní kapitál*
- *ručení společníků*
- *rezervní fond*
- *obchodní firma*

Společnost s ručením omezeným patří k nejrozšířenějším právním formám podnikání v České republice. Umožňuje spojit výhody osobních společností s výhodami společnosti akciové, proto se etabluje zejména v oblasti drobného a středního podnikání. Její podstatou je spojení kapitálových prostředků více osob a případně též jejich osobní účasti na činnosti pro společnost. Nezanedbatelným znakem je oddělení podnikatelského rizika společnosti od společníků. Společnost (či spíše právní úprava) umožňuje úplné oddělení majetku společnosti od soukromého majetku společníků a tím omezuje riziko podnikání. Společník je povinen vložit do společnosti vklad. Vyděluje část svého majetku, který se stává majetkem společnosti. Takto dochází k oddělení majetku společnosti a společníka. Je-li podnikání společnosti neúspěšné, je postižena pouze ta část majetku společníka, která reprezentuje jeho podíl na společnosti, nikoliv i jeho další osobní majetek. Ten může být postižen jen v rozsahu, v jakém společník ručí za závazky společnosti. Společnost s ručením omezeným je právnickou osobou a podnikatelem i když může být založena i za účelem jiným, než je podnikání (tzv. účel ideální).

Společnost s ručením omezeným je společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku.

Právní úprava společnosti s ručením omezeným je zařazena do druhé části obchodního zákoníku, §§ 105 - 153e. Náleží mezi společnosti kapitálové, a to zejména z následujících důvodů :

- povinně vytváří základní kapitál a rezervní fond,
- zřizuje orgány, prostřednictvím kterých se společníci podílejí nebo mohou podílet na řízení společnosti,

- za porušení svých závazků odpovídá celým svým majetkem (nikoliv jen základním kapitálem),
- může být založena nejen za materiálním, ale též za ideálním účelem,
- společníci se nemusí osobně účastnit na jejím podnikání (činnosti),
- společníci neručí za závazky společnosti celým svým majetkem, ale pouze omezeně.

Za trvání společnosti ručí společníci společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Zápisem splacení všech vkladů do obchodního rejstříku ručení zaniká. Zaplacením kterémukoliv z věřitelů ručení nezaniká ani se nesnižuje jeho rozsah.

Po zániku společnosti ručí společníci za její závazky stejně jako za jejího trvání. Pokud se společnost zrušuje s likvidací, ručí společníci za její závazky do výše svého podílu na likvidačním zůstatku, nejméně však v rozsahu, v němž za ně ručili za trvání společnosti.

Na rozdíl od akciové společnosti nemusí SRO vypracovat stanovy a zřídit dozorčí radu. Při zakládání společnosti nebo následnou změnou společenské smlouvy mohou společníci rozhodnout o opaku.

Společnost s ručením omezeným není ryzí kapitálovou společností. V její právní úpravě se objevují některé prvky společností osobních, jako např. :

- časově omezené, částečné osobní ručení společníků za závazky společnosti,
- každý společník má bez ohledu na počet vkladů pouze jeden obchodní podíl, jehož převoditelnost je ex lege omezena,
- obchodní podíl není ztělesněn v cenném papíru,
- obchodní podíl se dědí, nevylučuje-li to společenská smlouva nebo nejde-li o společnost o jediném společníku,
- společníci mají právo přijímat rozhodnutí i mimo valnou hromadu,
- maximální počet společníků je omezen na padesát osob, aby mohla být zajištěna jejich případná osobní účast na podnikání (činnosti) společnosti, projeví-li o to zájem.

Společnost s ručením omezeným může být **založena i jednou osobou**. Rozdílně od akciové společnosti i jedinou osobou **fyzickou**. Právní úprava SRO nevylučuje, aby se v průběhu trvání SRO spojily obchodní podíly v rukou jednoho společníka, čímž se společnost stane jednočlennou až dodatečně.

Společnost s ručením omezeným má jako jediná obchodní společnost stanovený **maximální počet společníků**, který musí být respektován nejen při jejím založení, ale i za jejího trvání. Přesáhne-li následně počet společníků uvedenou hranici (např. při zvyšování základního kapitálu), může soud na návrh státního orgánu nebo osoby, která osvědčí právní zájem, rozhodnout o zrušení společnosti a její likvidaci.

Společnost s ručením omezeným vytváří **základní kapitál** ve výši určené společenskou smlouvou, nejméně však ve výši 200 000 Kč. Základní kapitál lze průběžně zvyšovat či snižovat, při snížení však nesmí poklesnout pod zákonnou hranici. Maximální výše nikterak ohraničena není.

Základní kapitál je tvořen **vklady** společníků. Vkladem společníka je souhrn peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot, které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti. Nepeněžítým vkladem může být jen majetek, jehož hospodářská hodnota je zjistitelná a který může společnost hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání.

Výše vkladu každého společníka musí činit alespoň 20 000 Kč. Na základním kapitálu společnosti se může každý společník účastnit pouze jedním vkladem. Výše vkladu může být pro jednotlivé společníky stanovena společenskou smlouvou odchylně, musí však být dělitelná tisícem. Obecně platí, že každý společník má jeden hlas na každých 1 000 Kč, ovšem společenská smlouva, příp. stanovy, mohou určit i jiný počet hlasů.

Ke krytí ztrát nebo k opatřením, která mají překonat nepříznivý průběh hospodaření společnosti, vytváří SRO povinně **rezervní fond**. Dobu a výši tvorby určí společenská smlouva. Dobrovolně jej lze vytvořit již při vzniku společnosti příplatky společníků nad hodnotu vkladů.

Není-li rezervní fond vytvořen již při vzniku společnosti, je společnost povinna vytvořit jej z čistého zisku vykázaného v účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří. Rezervní fond nelze použít k výplatě zisku. Poruší-li společnost povinnost vytvořit nebo doplnit rezervní fond, je to důvodem pro zrušení společnosti soudem.

Obchodní firma SRO seskládá z kmene a obligatorního dodatku určeného zákonem (např. VIVA, spol. s r. o.). Obchodní firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného subjektu a nesmí působit klamavě. Její převod, přechod a ochranu upravuje obchodní zákoník.

2. Založení a vznik

Klíčové pojmy

- ***založení jako právní skutečnost a předpoklad vzniku společnosti***
- ***společenská smlouva***
- ***zakladatelská listina***
- ***stanovy***

Zakladatelem a společníkem SRO může být osoba fyzická i právnická, tuzemská i zahraniční, podnikatel i nepodnikatel, popř. i stát.

Podle současné právní úpravy platí omezení, podle něhož společnost s jediným zakladatelem nebo jediným společníkem nemůže být jediným zakladatelem nebo jediným společníkem jiné společnosti s ručením omezeným. Zda se toto omezení vztahuje i na zahraniční osoby, může přinést až rozhodovací praxe soudů.

Jedna fyzická osoba může být jediným společníkem nejvýše tří společností s ručením omezeným.

2.1 Společenská smlouva a zakladatelská listina

Zakládá-li SRO více společníků, uzavírají společenskou smlouvu. **Společenská smlouva** musí mít vždy písemnou formu a musí být podepsána všemi zakladateli. Pravost podpisů zakladatelů se povinně úředně ověřuje. Úřední ověření pravosti podpisů zakladatelů (legalizaci) provádějí notáři, obecní nebo městské úřady (matriky) a zastupitelské úřady České republiky. Ověření příslušným úřadem cizího státu se uznává za předpokladu, že má ČR s tímto státem uzavřenou smlouvu o právní pomoci. Společenská smlouva může být uzavřena i zmocněncem vybaveným k tomu plnou mocí. Dochází-li k založení SRO jen jednou osobou, nahrazuje společenskou smlouvu **zakladatelská listina** ve formě notářského zápisu.

Z obsahového hlediska mají oba zakladatelské dokumenty stejné podstatné náležitosti. Obchodní zákoník uvádí **obligatorní náležitosti společenské smlouvy**, jimiž jsou :

- a) firma a sídlo společnosti,
- b) určení společníků uvedením firmy nebo názvu a sídla právnické osoby nebo jména a bydliště fyzické osoby,
- c) předmět podnikání (činnosti),
- d) výše vkladu základního kapitálu a výše vkladu každého společníka včetně způsobu a lhůty splácení vkladu,
- e) jména a bydliště prvních jednatelů společnosti a způsob, jakým jednají jménem společnosti,
- f) jména a bydliště členů první dozorčí rady, pokud se zřizuje,
- g) určení správce vkladu,
- h) jiné údaje, které vyžaduje obchodní zákoník.

Další náležitosti společenské smlouvy určují ve vzájemné dohodě společníci. Některé z nich obchodní zákoník sám předvídá, což lze ostatně dovodit z řady dispozitivních ustanovení končících slovy : "nestanoví-li společenská smlouva jinak".

Ke **změně společenské smlouvy** je třeba souhlasu všech společníků, kromě případů, kdy zákon nebo společenská smlouva k tomu opravňuje valnou hromadu.

2. 2 Stanovy

Společenská smlouva může určit, že společnost vydá **stanovy**, které upraví vnitřní organizaci společnosti a podrobněji některé záležitosti obsažené ve společenské smlouvě. Není vyloučeno, aby stanovy vyhotovili již zakladatelé v období zakládání SRO (do dne podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku) jako přílohu společenské smlouvy, přičemž po vzniku společnosti by je valná hromada již nemusela schvalovat. Stanovy však mohou být v souladu se společenskou smlouvou - a v ní pak určeném termínu - vydány až po zápisu SRO do obchodního rejstříku. O jejich přijetí rozhoduje valná hromada alespoň dvouřetinovou většinou všech hlasů společníků a musí o tom být pořízen notářský zápis. Obsah stanov nesmí být v rozporu s kogentními ustanoveními zákona ani v nich nelze upravit některé záležitosti odchylně od společenské smlouvy.

2. 3 Vznik

Vznik společnosti s ručením omezeným se datuje dnem jejího zápisu do obchodního rejstříku po splnění zákonem předepsaných podmínek (viz níže). Návrh na zápis, který musí být podán do devadesáti dnů od založení společnosti nebo od doručení průkazu živnostenského či jiného oprávnění, podepisují všichni jednatelé. Pravost jejich podpisů, příp. podpisů plné moci musí být úředně ověřena. Návrh na zápis je nutné doložit listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány. Předmětnými doklady jsou zejména společenská smlouva nebo zakladatelská listina, popřípadě stanovy, živnostenský list, koncesní listina, jiné oprávnění potřebné vzhledem k předmětu podnikání, doklad o tom, že jednatel - zahraniční osoba má povolení k pobytu na území ČR, prokázání skutečností potřebných pro výkon funkce jednatele, potvrzení banky jako správce peněžitého vkladu o splacení části, příp. celých vkladů, potvrzení správce vkladu (jednoho ze zakladatelů společnosti) o předání nepeněžitých vkladů, posudek či posudky znalců na ocenění nepeněžitého vkladu aj.

U fyzické osoby se zapisuje též rodné číslo, a pokud jí nebylo přiděleno, datum jejího narození bez ohledu na to, z jakého důvodu je do obchodního rejstříku zapisována (prokurista, správce konkurzní podstaty, likvidátor aj.).

3. Vznik členství společníka v SRO

Klíčové pojmy

- *originární způsob vzniku členství*
- *derivativní způsob vzniku členství*

Členství ve společnosti vzniká originárním (původním) způsobem nebo derivativním (odvozeným) způsobem.

Originárním způsobem vzniká členství především každému ze zakladatelů společnosti, pokud ovšem založená společnost zápisem do obchodního rejstříku vznikne. Originárním způsobem vzniká i členství třetí osobě při převzetí závazku splatit vklad v rámci zvyšování základního kapitálu společnosti.

Derivativním způsobem vzniká členství :

- a) převodem obchodního podílu na osobu, která dosud není společníkem,
- b) převzetím podílu (nebo jeho části) z důvodu dědění nebo právního nástupnictví po právnické osobě,
- c) převodem části obchodního podílu v důsledku jeho rozdělení.

4. Práva společníků a povinnosti společníků

Klíčové pojmy

- *majetková práva*
- *nemajetková práva*
- *majetkové povinnosti*
- *nemajetkové povinnosti*

Práva a povinnosti společníků lze v souladu se zákonem rozdělit na :

a) práva majetková

- právo na podíl na zisku,
- právo na vypořádací podíl,

* právo na podíl na likvidačním zůstatku,

* právo disponovat s obchodním podílem či jej zatížit,

* právo převzít závazek k novému vkladu.

Za majetkové právo lze také označit poskytnutí dobrovolného příplatku nad hodnotu vkladu, i když to společenská smlouva výslovně neřeší. V daném případě je nezbytný souhlas valné hromady.

Majetkovými právy, která svědčí pouze některým společníkům, jsou :

* právo na vyrovnání a odškodnění mimo stojících společníků (smlouva o převodu zisku, ovládací smlouva),

* právo na vypořádání těch společníků, kteří po přeměně společnosti změnou právní formy nevykonávají práva společníka nebo člena a s touto přeměnou nesouhlasí (změna právní formy SRO)

* práva související s přeměnami společnosti (např. na vypořádání menšinových společníků při zrušení společnosti převodem jmění na společníka).

b) práva nemajetková

* právo podílet se na řízení a kontrole společnosti, jež je generálním oprávněním, z něhož vyplývají dále uvedená práva :

** právo požadovat na jednatelech informace (vysvětlení) o záležitostech společnosti,

** právo nahlížet do dokladů společnosti,

** právo kontrolovat údaje v nich obsažené (osobně nebo prostřednictvím auditora či daňového poradce,

** právo být zapsán v seznamu společníků,

** právo na zaslání soupisu jmění likvidátorem společnosti,

** právo na zaslání listin, týkajících se rozdělení společnosti,

** právo požadovat přezkoumání fúze či zrušení společnosti s převodem jmění na společníka znalcem, kterého jmenuje soud, a další nemajetková práva u jednotlivých forem přeměn společnosti,

** právo požádat o svolání valné hromady, či valnou hromadu svolat za podmínek stanovených zákonem (práva menšinových společníků),

** právo svolat valnou hromadu, jež přísluší každému společníkovi, pokud společnost nemá jednatele,

** právo seznámit se s dostatečným předstihem s příslušnými dokumenty, např. ovládací smlouvou nebo smlouvou o převodu zisku.

** právo požádat soud aby vyslovil neplatnost valné hromady, pokud je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. Uvedené právo nesvědčí pouze společníkům, ale rovněž jednatelem, likvidátorovi, správci konkursní podstaty, vyrovnávacímu správci nebo členovi dozorčí rady.

c) povinnosti majetkové

- * povinnost splatit vklad a s tím související povinnost nepožadovat za trvání společnosti vrácení vkladu,
- * příplatková povinnost, kterou je oprávněna uložit valná hromada v souladu se zněním společenské smlouvy,
- * povinnost příspěvku do fakultativně vytvořených fondů či do rezervního fondu nad rámec zákonných požadavků, kterou může ukládat společenská smlouva nebo stanovy společnosti,
- * poskytnutí náhrady jinému společníkovi, který plnil za společnost z titulu ručení za její závazky, pokud takové plnění nelze započítat na jeho vklad, který již splatil, a tomu odpovídající náhradu není možno získat od společnosti.
- * povinnost společníků ručit společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku, zápisem splacení všech vkladů do obchodního rejstříku ručení zaniká.
- * povinnost společníků ručit po zániku společnosti za závazky společnosti stejně jako za jejího trvání. Pokud se společnost zrušuje s likvidací, ručí společníci za její závazky do výše svého podílu na likvidačním zůstatku, nejméně však v rozsahu, v němž ručili za trvání společnosti. Mezi sebou se společníci vyrovnají tímž způsobem jako při ručení za trvání společnosti.

d) povinnosti nemajetkové, jež obecně mají fakultativní povahu :

- * zákaz konkurence, který se týká jednatelů společnosti, ale lze jej vztáhnout společenskou smlouvou i na společníky,
- * osobně se podílet na činnosti společnosti, eventuálně na dalších výkonech, které může založit společenská smlouva, stanovy či jiný interní předpis společnosti (např. výjimka pro dědice).

5. Zánik členství

Klíčové pojmy

- ***zánik členství společníka na základě jeho vůle za trvání společnosti***
- ***zánik členství společníka rozhodnutím orgánu společnosti za jejího trvání***
- ***zánik členství společníka rozhodnutím soudu na základě návrhu společníka nebo společnosti za jejího trvání***

- ***zánik členství společníka zánikem společnosti (zrušením bez likvidace nebo s likvidací)***

K zániku členství společníka v SRO může dojít na základě vůle společníka nebo nezávisle na jeho vůli, ať již z důvodu nastalé právní skutečnosti nebo právní události.

Společník může být vyloučený rozhodnutím valné hromady proto, že :

- a) nesplní ani v dodatečné lhůtě svou vkladovou povinnost,
- b) nesplní ve stanovené lhůtě svou příplatkovou povinnost,
- c) nesplní ve stanovené lhůtě svou vkladovou povinnost při zvyšování základního kapitálu.

Uvolněný obchodní podíl vyloučeného společníka může společnost převést z rozhodnutí valné hromady na jiného společníka nebo třetí osobu. Nestane-li se tak, rozhodne valná hromada do šesti měsíců ode dne, kdy k vyloučení společníka došlo, buďto o snížení základního kapitálu (nesmí však klesnout pod zákonnou hranici), nebo o tom, že ostatní společníci převezmou jeho vklad v poměru svých obchodních podílů. Nevyužije-li společnost ani jednu z nabízených možností, může ji soud i bez návrhu zrušit a nařídít její likvidaci.

Společník nemůže ze společnosti jednostranným právním úkonem (podáním výpovědi) vystoupit, ovšem má právo obrátit se na soud a navrhnout zrušení své účasti. Musí však prokázat, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Stejně účinky jako zrušení účasti společníka soudem má prohlášení konkurzu na majetek společníka nebo zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku.

Společníkovi vzniká právo na vypořádací podíl a společnost musí rozhodnout, jakým způsobem naloží s uvolněným obchodním podílem. Právní mocí rozhodnutí soudu se ex lege mění společenská smlouva.

Na základě soudního rozhodnutí může být společník ze společnosti vyloučen, pokud je prokázáno, že :

- a) společník závažným způsobem porušuje své povinnosti vyplývající z právních předpisů, společenské smlouvy nebo stanov,
- b) společnost společníka vyzvala k jejich plnění,
- c) společnost písemně upozornila společníka na možnost vyloučení.

I v tomto případě vzniká společníkovi právo na vypořádací podíl a společnost musí rozhodnout, jakým způsobem s uvolněným obchodním podílem naloží. Dnem rozhodnutí soudu se rovněž mění společenská smlouva.

Zákonem je dána možnost ukončení účasti společníka dohodou **všech** společníků. Dohodu musí uzavřít všichni společníci, včetně toho, jehož účast ve společnosti končí, jinak je neplatná. Dohoda vyžaduje písemnou formu a podpisy musí být úředně ověřeny.

Zvláštními případy zániku účasti společníka na společnosti jsou :

- prohlášení konkurzu na majetek společníka,
- zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku společníka.

Ze zákona se dnem účinnosti prohlášení konkurzu mění společenská smlouva.

6. Orgány SRO

Klíčové pojmy

- ***orgány obligatorní***
- ***orgány fakultativní***
- ***valná hromada (působnost, svolávání, rozhodování)***
- ***jednatel (statutární orgán, práva a povinnosti)***
- ***dozorčí rada (kontrolní orgán, práva a povinnosti)***

Obchodní zákoník upravuje tři druhy orgánů společnosti s ručením omezeným. Valná hromada a jednatel (jednatelé) jsou orgány obligatorní, společnost je musí zřídit. Dozorčí rada je orgán fakultativní, který společnost ustaví pouze tehdy, pokud tak určí společenská smlouva. Dozorčí rada nemusí být zřízena ke dni vzniku společnosti, ale kdykoliv později, a to opět podle ujednání ve společenské smlouvě.

Vedle těchto orgánů může společnost v souladu se společenskou smlouvou nebo stanovami vytvořit i orgány jiné. Zakladatelský dokument pak musí určit jejich působnost, počet členů, způsob ustanovování do funkce, funkční období a další náležitosti.

6.1 Valná hromada

Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti a tvoří ji všichni společníci, kteří jejím prostřednictvím vykonávají řízení a kontrolu společnosti. Rozhodovací pravomoc valné hromady směrem dovnitř společnosti je velmi rozsáhlá. Rozhoduje o jakékoliv záležitosti s výjimkou té, kterou zákon svěřuje dohodě všech společníků. Valná hromada si může vyhradit i rozhodování věcí, které jinak náleží do působnosti jiných orgánů společnosti.

Působnost valné hromady lze tedy rozdělit na :

- 1) **obligatorní** - v otázkách zákonem výlučně svěřeným k rozhodnutí valné hromadě,
- 2) **fakultativní** – v případech, kdy jí rozhodování svěřuje společenská smlouva či stanovy,
- 3) **atrahovanou** – v případech, kdy si valná hromada sama vyhradí k rozhodování věci, svěřené jinak do kompetence jiných orgánů společnosti.

Zákon vyžaduje, aby byla valná hromada svolána nejméně jedenkrát za rok. Společenská smlouva, popř. stanovy mohou určit i vyšší frekvenci, než je uvedena v zákoně. Valná

hromada, která schvaluje roční účetní závěrku, se musí konat nejpozději do šesti měsíců od posledního dne příslušného účetního období.

Valnou hromadu svolávají zejména jednatele, ovšem není vyloučeno, aby ji při splnění zákonných podmínek svolal i jeden společník, více společníků nebo dozorčí rada :

- a) kterýkoliv společník může svolat valnou hromadu v případě, že společnost nemá jednatele,
- b) požádat jednatele o svolání valné hromady mohou společníci, jejichž vklady dosahují alespoň 10 % základního kapitálu. Nesvolají-li jednatele valnou hromadu do jednoho měsíce od doručení jejich žádosti, jsou společníci oprávněni svolat ji sami,
- c) dozorčí rada svolá valnou hromadu, jestliže to vyžadují důležité zájmy společnosti.

Termín, program a místo konání valné hromady je nutno oznámit společníkům ve lhůtě určené společenskou smlouvou, jinak nejméně patnáct dnů přede dnem jejího konání. Nedodržení lhůty sjednané ve smlouvě, nebo lhůty zákonné, může mít za následek prohlášení usnesení valné hromady za neplatné. Záležitosti neuvedené v pozvánce, lze projednat, jen jsou-li na valné hromadě přítomni všichni společníci.

Společník se může vzdát práva na včasné svolání valné hromady, popřípadě na její svolání způsobem, který stanoví zákon nebo společenská smlouva. Činí tak prohlášením, jež musí být obsaženo v zápisu z valné hromady, popřípadě v notářském zápisu o rozhodnutí valné hromady, jinak musí mít formu notářského zápisu.

Valná hromada volí svého předsedu a zapisovatele. Do zvolení předsedy řídí valnou hromadu jednatele, popřípadě pověřený společník. Sčítání hlasů provádí předsedající. Zápis z konání valné hromady je povinen zajistit jednatele a zaslat jej na náklady společnosti bez zbytečného odkladu všem společníkům. Zápis podepisuje předseda valné hromady a zapisovatel.

V případě, že se valná hromada nekonala v uplynulých dvou letech, může soud na návrh státního orgánu nebo osoby, která osvědčí právní zájem, společnost zrušit a nařídit její likvidaci. Před svým rozhodnutím stanoví soud společnosti lhůtu k odstranění důvodu, pro který bylo zrušení navrženo, jestliže je odstranění možné.

Společníci mohou přijímat rozhodnutí i **mimo valnou hromadu**. V takovém případě osoba, která je jinak oprávněna svolat valnou hromadu, předloží návrh usnesení společnosti společníkům k vyjádření s oznámením lhůty, ve které mají učinit písemné vyjádření. Pokud se společník ve stanovené lhůtě nevyjádří, platí že nesouhlasí. Osoba, která předložila návrh usnesení, pak oznámí výsledky hlasování jednotlivým společníkům. pak oznámí výsledky hlasování jednotlivým společníkům. Většina se počítá z celkového počtu hlasů příslušejících všem společníkům. Vyžaduje-li zákon o rozhodnutí valné hromady pořízení

notářského zápisu, může být rozhodnutí mimo valnou hromadu přijato pouze tehdy, pokud projev vůle společníka, jímž vysloví s návrhem usnesení souhlas, bude mít formu notářského zápisu, v němž se uvede i obsah příslušného usnesení.

Společníkům, kteří nebyli z jakéhokoli důvodu přítomni na jednání valné hromady zákon umožňuje, aby projevíli svou vůli **dodatečně** i mimo valnou hromadu. Předpokladem takového postupu je :

- a) byla svolána valná hromada, a
- b) valná hromada byla schopná usnášení, avšak rozhodnutí nebylo přijato, protože pro ně nehlasovala potřebná většina hlasů, nebo
- c) rozhodnutí nebylo přijato, protože valná hromada nebyla schopná usnášení.

Souhlas s navrženým rozhodnutím mimo valnou hromadu může dát pouze osoba, která byla společníkem, přičemž na valné hromadě nebyla přítomna.

K přijetí rozhodnutí valné hromady je zákonem obecně předepsána alespoň prostá většina hlasů přítomných společníků s tím, že pro usnášeníschopnost je stanoven požadavek účasti minimálně poloviny všech hlasů společníků. Vyšší hranici může vždy stanovit společenská smlouva, a to i při rozhodnutí o otázkách, u nichž není k rozhodnutí zákonem vyžadovaná kvalifikovaná většina nebo v případě kvalifikované většiny ještě nad požadovaný rámec. Nižší hranice naopak stanovit nelze.

Každý společník má jeden hlas na každých 1 000 Kč svého vkladu, neurčuje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů. Jak vidno, zákon váže počet hlasů k výši vkladu do základního kapitálu, nikoliv k výši obchodního podílu. Společenskou smlouvou nelze určit, že některý společník je zbaven hlasovacího práva obecně a zcela. Zákon totiž dovoluje pouze jinak určit počet hlasů pro každého společníka. Smluvní volnost nemůže být v tomto směru neomezená, je třeba stanovit kritéria s ohledem na princip poctivého obchodního styku.

Společník nemůže vykonávat hlasovací právo pouze v zákonem stanovených případech.

Má-li společnost **jediného společníka**, nekoná se valná hromada, ale její působnost vykonává tento společník. Jeho rozhodnutí při výkonu působnosti valné hromady musí mít písemnou formu a musí být společníkem podepsáno. Forma notářského zápisu se vyžaduje u stejných rozhodnutí, jaká činí valná hromada. Hlasovací práva nelze v daném případě vyloučit.

6.2 Jednatel

Statutárním orgánem SRO je jeden **jednatel** nebo **více jednatelů**. Je-li jednatelů více, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, nestanoví-li společenská

smlouva nebo stanovy jinak. Omezení jednatele oprávnění společenskou smlouvou nebo stanovami je vůči třetím osobám neúčinné. Jednatele jmenuje z řad společníků nebo jiných fyzických osob valná hromada. Vztah společnosti a jednatele se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud z ujednání nebo jiných ustanovení obchodního zákoníku nevyplývá jiné určení práv a povinností.

Jednatelé, jako statutární orgán, vykonávají ve společnosti s ručením omezeným dvojitou působnost - vnitřní a vnější.

Vnitřní působnost, neboli obchodní vedení společnosti, zahrnuje veškeré aktivity orientované dovnitř společnosti. Co do hlavního zaměření se jedná o správu podniku společnosti a zajištění jeho plynulého provozu. Věcně jde o opatření různého druhu, např. činnosti ekonomické, výrobní, technické, provozní, organizační, personální atd.

K rozhodnutí o obchodním vedení společnosti se vyžaduje souhlasu většiny jednatelů. Detailní úpravu práv a povinností při obchodním vedení by měla provést společenská smlouva nebo stanovy.

Vedle obchodního vedení spadá do kompetence jednatelů i jednání za společnost navenek - **vnější působnost**. Její podstata spočívá v tom, že jednatele činí právní úkony vůči třetím osobám jménem SRO. Při existenci více jednatelů v téže společnosti jedná každý z nich jejím jménem samostatně, ledaže společenská smlouva nebo stanovy určují jinak. Uvedené oprávnění však nelze chápat tak, že by každý jednatel mohl činit právní úkony bez ohledu na stanovisko ostatních, nebo dokonce proti jejich vůli. Jednatel je vždy vázán kolektivním rozhodnutím všech dalších. Neurčí-li zákon, stanovy nebo společenská smlouva jinak, může se statutární orgán usnášet, jen je-li přítomna nadpoloviční většina jeho členů a k usnesení je zapotřebí souhlasu většiny přítomných. Při rovnosti hlasů je rozhodující hlas předsedajícího. Zakladatelským dokumentem může být povoleno i písemné hlasování nebo hlasování pomocí prostředků sdělovací techniky mimo zasedání orgánu, pokud s tím souhlasí všichni jeho členové. Hlasující se pak považují za přítomné.

Jednatelem může být i zahraniční osoba, jež získala povolení k pobytu v České republice, jinak nemůže být zapsána do obchodního rejstříku.

Mezi **základní povinnosti** jednatelů patří zajištění řádného vedení předepsané evidence a účetnictví, vedení seznamu společníků a informování společníků o záležitostech společnosti. Zákon jednatelem neukládá vést předepsanou evidenci a účetnictví osobně, avšak za toto vedení je činí odpovědnými.

Za škodu vzniklou v důsledku porušení svých povinností odpovídá jednatel společnosti, a to společně a nerozdílně se všemi ostatními jednatelemi, kteří své povinnosti, v jejichž důsledku

vznikla škoda, porušili. Porušení povinnosti může spočívat jak v konání, tak i v opomenutí. Odpovědnost jednatelů za škodu má objektivní charakter.

S ohledem na povinnost jednatelů řídit se zásadami a pokyny valné hromady, neodpovídají společnosti za škodu vzniklou v důsledku plnění takových pokynů, nejsou-li pokyny v rozporu s právními předpisy.

K **zániku** jednatelské funkce dochází zejména odvoláním nebo odstoupením, dále uplynutím funkčního období stanoveného společenskou smlouvou a smrtí jednatele.

Odvolání jednatele patří mezi základní pravomoci valné hromady, přičemž důvody odvolání nemusí být výslovně vymezeny. Většinou se tak ale děje pro porušování povinností nebo zánik obecných podmínek provozování živnosti.

6.3 Dozorčí rada

Dozorčí rada je kontrolním orgánem společnosti. Zřizuje se pouze tehdy, stanoví-li tak společenská smlouva. Dozorčí rada nemusí být zřízena současně se vznikem společnosti, ale kdykoliv následně. Členové dozorčí rady jsou voleni valnou hromadou. Zákonem je výslovně zakázáno, aby jednatel společnosti byl současně i členem dozorčí rady. Dozorčí rada je kolektivním orgánem složeným z fyzických osob, jež mohou, ale nemusí být společníky. Počet členů dozorčí rady určuje společenská smlouva, zákon vyžaduje nejméně tři. Rozsah její působnosti spočívá v tom, že :

- a) dohlíží na činnost jednatelů,
- b) nahlíží do obchodních a účetních knih a jiných dokladů a kontroluje tam obsažené údaje,
- c) přezkoumává roční účetní závěrku,
- d) podává zprávy valné hromadě ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, jinak jednou ročně.

Členové dozorčí rady jsou oprávněni účastnit se valné hromady, kde jim musí být uděleno slovo, kdykoliv o to požádají. Dozorčí rada je povinna svolat valnou hromadu, jestliže to vyžadují zájmy společnosti.

Na členy dozorčí rady se stejně jako na jednatele vztahuje zákaz konkurenčního jednání.

7. Změny základního kapitálu

Klíčové pojmy

- *efektivní zvýšení základního kapitálu*
- *nominální zvýšení základního kapitálu*
- *obligatorní snížení základního kapitálu*

- ***fakultativní snížení základního kapitálu***

O zvýšení i snížení základního kapitálu rozhoduje valná hromada alespoň dvoutřetinovou většinou všech hlasů společníků, nevyžaduje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů. O rozhodnutí valné hromady musí být pořízen notářský zápis. Zápis zvýšení nebo snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku má konstitutivní účinky.

Zvýšení základního kapitálu v SRO se dělí na :

- a) **efektivní**, pokud se základní kapitál zvyšuje převzetím závazků k novým vkladům nebo ke zvýšení vkladů, tzn., že se zvýšením základního kapitálu zvyšuje i hodnota čistého obchodního majetku,
- b) **nominální**, pokud se základní kapitál zvyšuje z vlastních zdrojů společnosti vykázaných v řádné, mimořádné nebo mezitímní účetní závěrce, pokud nejsou tyto zdroje účelově vázány.

Zvýšení základního kapitálu peněžitými vklady je přípustné, jen když jsou dosavadní peněžité vklady zcela splaceny. Zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady je přípustné i před tímto splacením.

Společníci mají přednostní právo k účasti na zvýšení základního kapitálu peněžitými vklady, a to převzetím závazku ke zvýšení vkladu. Nevyužijí-li společníci přednostního práva ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou nebo stanovami, nebo jestliže se přednostního práva vzdají, může se souhlasem valné hromady převzít závazek k novému vkladu kdokoli. Přednostní právo společníka může společenská smlouva vyloučit.

Závazek ke zvýšení vkladu společníka nebo novému vkladu třetí osobou se přebírá písemným prohlášením.

Nepeněžité vklady musí být splaceny před podáním návrhu na zápis zvýšené hodnoty základního kapitálu do obchodního rejstříku, u vkladů peněžitých je nutno splatit v této lhůtě alespoň 30 % na každý z nich, nebo uzavřít dohodu o započtení pohledávky. Vklady se předávají přímo společnosti, nikoliv správci vkladu jako u založení společnosti.

Snížení základního kapitálu lze rozdělit na :

- a) **obligatorní**, což připadá v úvahu při vyloučení společníka v SRO, kdy uvolněný obchodní podíl přejde ze zákona na společnost a společníci jej následně nepřevzali v poměru svých obchodních podílů za úplaty ve výši vypořádacího podílu, tzn., že valná hromada do šesti měsíců ode dne, kdy k vyloučení došlo rozhodne o snížení základního kapitálu,

- b) **fakultativní**, kdy je snížení kapitálu ponecháno na vůli společnosti, přičemž je třeba respektovat minimální zákonnou výši základního kapitálu (200 000 Kč) a minimální zákonnou výši vkladu každého společníka (20 000 Kč).

Fakultativní snížení spočívá v poměrném snížení hodnot vkladů společníků a k výplatě takto vzniklých přeplatků. Uvedený postup může mít podobu **efektivní**, pokud se takto uvolněné přebytky vyplácejí společníkům, nebo **nominální**, jestliže se přebytky použijí na krytí ztrát společnosti, případně vytvoření či doplnění rezervního fondu.

Poté, co valná hromada rozhodne o snížení základního kapitálu, jsou jednatele povinni splnit dvojnásobnou publikační povinnost v Obchodním věstníku. Do patnácti dnů po jeho přijetí jej musí zveřejnit a po uplynutí třicetidenní lhůty tak učinit opakovaně. V oznámení se vyzvou věřitelé, aby přihlásili své pohledávky do devadesáti dnů po posledním oznámení. Tento proces není nutný, dochází-li k nominálnímu snížení za účelem úhrady ztrát společnosti či vytvoření nebo doplnění rezervního fondu. Včas přihlášené pohledávky věřitelů je společnost povinna uspokojit nebo přiměřeně zajistit. Snížení základního kapitálu zapíše soud do obchodního rejstříku až po prokázání tohoto, tzv. ediktálního, řízení.

8. Zrušení a zánik společnosti

Klíčové pojmy

- *zrušení jako právní skutečnost nebo právní událost předcházející zániku společnosti*
- *formy zrušení (bez likvidace, s likvidací)*
- *způsoby zrušení (dobrovolné, nucené)*
- *důvody zrušení (obecné, zvláštní)*
- *přeměny společnosti*
- *zánik společnosti*

Zániku společnosti vždy předchází její zrušení, a to buďto bez likvidace nebo s likvidací. Likvidace není vyžadována pouze tehdy, pokud dochází k přeměně společnosti (jmění zrušené společnosti přejde na právního nástupce) a dále za situace, kdy při zrušení konkurzu po splnění rozvrhového usnesení nebo pro nedostatek majetku, popřípadě po zamítnutí návrhu na konkurz z tohoto důvodu nemá společnost žádný majetek. K věcem, právům, či jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z konkurzní podstaty se přitom nepřihlíží.

Zrušení společnosti lze rozdělit na **dobrovolné** (z vůle společnosti) a **povinné** (rozhodnutím soudu či na základě jiné právní skutečnosti), přičemž se od toho odvíjí dobrovolný či povinný charakter likvidace, bude-li po zrušení následovat.

Jednotlivé formy přeměn společnosti představují :

- a) fúzi (sloučení nebo splynutí),
- b) převod jmění na společníka,
- c) rozdělení,
- d) změnu právní formy.

Společnost **zaniká** dnem, ke kterému je vymazána z obchodního rejstříku. Řízení o výmaz může být zahájeno na návrh společnosti, likvidátora, soudu, či z úřední povinnosti.

